

91

148-188

old

(HIP) + 1

(H2)

Tárgyalási jegyzőkönyv
(magasfalagról)

4. dossié

XX-5-6-4 dossié - 1958

(27d)

ELI MAGYAR
KÖZMŰVELTŐSÉG

1. oldal.

/ 1958. VI. 10. /

Elnök: Nagy Imre és társai bűnyégének tárgyalását folytatjuk. Számbeveszem a megjelenteket. Jelen van: Nagy Imre, Donát Ferenc, Tildy Zoltán, Gyimes Miklós, a vádlottak közül, a védők valamennyien jelen vannak. Mielőtt Gyimes Miklós kihallgatására rátérnék, Tildy Zoltán Önt nem figyelmeztettem a kihallgatása végén arra, hogy a tárgyalás további részeiben észrevételazási és kérdezőzési joga van. Tehát mindazokhoz akiket ezek után kihallgatunk azokhoz kérdéseket tehet föl és ugy a vádlott társaihoz, a vádlott társai, mint a tanúk vallomásra az itt elhangzott okirat és ismerttetett okiratokra észrevételeket tehet. és megjegyzéseket tehet. Gyimes Miklós tessék ige közöpre! Tegnap ismerttettem ezé a vádirat rendelkező részt, amíg a vádiratot megkapta és tanulmányozhatta. Megértette a vádat ?

Gimes: Igen.

Elnök: Bűnösnek érzi magát ?

Gimes: Bűnösnek érzem magam abban, hogy az én tevékenységem is hozzá járult annak a politikai légkörnek és helyzetnek a kialakításához, amelyben az októberi 23.-i eseményekre sor kerülhetett. Továbbá bűnösnek érzem magam abban, hogy november 4-e után egy illegális röplapot és az "Október 23." c. lapot szerkesztettem.

Elnök: Igen. Kérem Önt a február 5-i tárgyaláson részletesen kihallgatták.

Gimes: Igen.

Elnök: Az erről szóló jegyzőkönyvet ismertetni fogjuk, hogy nyilatkozni tudjon arról, hogy hiven tartalmazza e a jegyzőkönyv a vallomását, másrészt, hogy fenntartja e vallomást, vagy módosítani kíván és mivel kívánja módosítani.

Gimes: Értem.

Elnök: Elrendelem a február 5-i jegyzőkönyv 49-ik oldalától a 60-ik oldalig való ismertetését.

Gimes: Tanács Elnök ur sziveskedjék megengedni, hogy jegyzeteket készítssek.

Elnök: Természetesen. Természetes, hogy jegyzeteket készíthet, nem csak a, nem csak itt, hanem állandóan jegyzetelhet teljes mértékben. A védekezésének minden eszközt igénybe veheti.

Jegyző: Gyimes Miklós válaszol az Elnök kérdésére: A vádat megértettem, bűnösnek érzem magam abban, hogy tevékenységem október 23 előtt hozzájárult olyan politikai légkör kialakításához, amelyben az ellenforradalom kitört. Bűnösnek érzem magam továbbá abban, hogy a Hess András-téri Diák kollégium és az Ujsegíró Szövetség ülésén Kormány-ellenes felszólalást tartottam, ott illegális röplapokat terjesztettem. 1956. augusztusban kerültem Nagy Imrével összeköttetésbe. En kerestem Öt

. / .

1. oldal.

/ 1958.VI.19./

/ A jegyző folytatja a jegyzőkönyv felolvasását/

Az Elnök felmutatja a 7.kötet 127.o dalától a 146 oldalig elfekvő " Öt alapelv " c. Nagy Imre által készített tanulmányt.

/ A jegyző folytatja a jkv. felolvasását /

Az Elnök felmutatja a 18.kötet 291 oldaltól a 302 oldalig terjedő " Magyar Szabadság c. napilap első évfolyam első száma, október 30.-i kettel. / A vezércikket Gimes írta. /

/ A Jegyző folytatja a jkv. felolvasását. /

/ A Jegyző folytatja Gimes Miklós kihallgatási jegyző-könyvének felolvasását./

Nagy Imre: /közbeszól/ zárt csoport. Bocsnat, hogy közbeszólók zárt csoport, nem part csoport.

Jegyző: zárt csoport./ a közbeszólás után folytatja a jkv. felolvasását./

/ A Jegyző befejezte Gimes kihallgatásáról készült jkv. felolvasását./ / kb. 5 perces vétel a 2. oldal elején /

Elnök: Mindenek előtt akkor nyilatkozzon arról, hogy hiven tartalmazza-e a jegyzőkönyv a megtett vallomását.

Gimes: Hát a vallomás lényegét tekintve teljesen hiven tartalmazza, de van benne egy-sor tévedés és elírás.

Elnök: Igen. Éspedig? Lényegesebben!

Gimes: En, hat persze nem tudom megmondani így -

Elnök: Már nyilván való, hogy ilyen betűhiba, hogy zárt csoport, vagy part csoport, nyilván való, hogy ez egy elírás, egy betűhiba.

Gimes: Nem ilyesmire gondolok.

Elnök: Hát tessék.

Gimes: Tehát szó van az október 23.-i megbeszélésről, amely a Losonczy lakásán zajlott le. Ott én azt mondom a jegyzőkönyv szerint, hogy egy másfél órás vita volt arról, hogy legyen-e tüntetés, vagy ne legyen tüntetés. Hát ez teljesen lehetetlen. En azt mondtam, hogy legfeljebb egy fél óra, valószínűleg azt mondtam, hogy 20-30 perc.

Elnök: Értem.

Gimes: Szóval nem volt ott egy hosszú -

Elnök: Igen. Értem.

Gimes: Szóval nem volt ott egy hosszú, én a végére érkeztem egy megbeszélésnek s egy rövid -

Elnök: Igen. Ez a vége amin jelen volt az 20-30 perc.-

Gimes: Igen. Amin én jelen voltam az 20-30 perc.

Elnök: Azután?

Gimes: Nomostan, hát helyenként nem lehetett ezt egész világosan érteni. Kicsit átmentek egymásba a mondatok. Hát pl. ott ahol a Magyar Szabadság c. lap vezércikkéről és megjelenéséről volt szó, ott nem lehetett érteni, hogy én mit mondok. Hát a vezércikket én írtam az okt. 30-án jelent meg. Később aztán stimmel. Most egy helyen a Márkus neve helyett Mártont írnak.

Elnök: Igen azt én is észrevettem, hogy ott a nov. 4.-e utárpíratnak a terjesztésénél nem Márton, hanem Márkus-ról van szó.

Gimes: Namostan arra a kérdésre, hogy én a röplap terjesztésében részt vettem-e a válaszem az volt, hogy nem az egész vizsgálat során és a tárgyalás során is, itt pe-

dig az all, hogy igen. Ez egy félrehallás kell, hogy legyen, mert az a válaszom, hogy nem terjesztettem.

Elnök: Igen. Nem terjesztett.

Gimes: Most a Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom és a csoport, én megkérném, hogy azt a néhány mondatot olvassa fel újra, hogyha lehetséges.

Elnök: A függetlenségét és a -

Gimes: / közbeszól / ott a lapról és azután erről a csoportról van szó. Ott nem lehetett érteni, legalább is én nem tudtam megérteni.

Elnök: Kérem én olvasom, szóval a közepén kezdem: "Együtt volt Bohó Róbert, Pozsár István, Ádám György, Herpai Sándor, Én, Nagy Balázs. Itt az akkori politikai helyzetről beszélgettünk. Azt nem tudom megmondani, hogy az ötletet ki vetette fel, maga a lapnak a gondolata abból származott, hogy a jelenlévők a törvényes Kormánynak az akkori Nagy Imre kormányt tartották s ennek megfelelően szervezési lap gondolata merült fel. Tudniillik emlékezetem szerint"-

Gimes: / közbeszól / Egy pillanat !

Elnök: Tessék.

Gimes: Bocsánatot kérek. Ez a szervezési szó nem tudom, hogy mi lehet, mert az egészen biztos, hogy én ezt nem mondtam, hogy szervezési lapnak a gondolata.

Elnök: Ez biztos ?

Gimes: Teljesen biztos, hogy én ezt nem mondtam.

Elnök: / folytatja a kívánt jkv. rész felolvasását. / "Pozsár azt mondta, hogy amennyiben szerkesztője lenne a lapnak, akkor ők a technikai előállításról gondoskodnak. Én erre vállalkoztam a lap szerkesztésére." Most később valamivel azt mondja: " Nem csak a lapról volt szó, de az illegális csoportról is."

Gimes: Igen.

Elnök: " Erre vonatkozóan nem tudok határozottat mondani, mert nagyon bizonytalan az emlékezésem. A lap megjelenésének a megbeszélése után felmerült az én részemről az a gondolat, hogy az értelmiség legkiválóbb képviselőiből létre kellene hozni egy testületet, amely ugyancsak abban a szellemben működne, ahogy az akkori megbeszélésünk volt. Ez a testület azonban hangsúlyozottan legális- an működő testület lett volna. Ezzel kapcsolatban aztán Ádám vetett fel valami olyasmit, hogy ez rendben van, de nem elegendő. Azonban arra, hogy ő mit mondott én nagyon homályosan emlékszem, nem tudom. Lényegében valami olyasfélét, hogy hát azonkívül kellene még valami szűkebb csoport, mely ennek a legalisan működő értelmiségi testületnek bizonyos irányítást adna. Amennyire én Ádám szavaira emlékszem, az ő elképzelése szerint a jelenlévők lettek volna a szűkebb irányító csoport, vagy a Dem. Füg. Mozg. elnevezésében.

Gimes: Nem. Hát szóval ez az ami itt van valami elírás. Valószínűleg úgy van ez, hogy amennyire Ádám szavaira én emlékszem, a jelenlévők lettek volna ez a szűkebb irányító csoport.

Itt pont van és az a Magy. Dem. Füg. Mozg. elemzés az már a lapra vonatkozik, s a következő mondathoz tartozik.

Elnök: Igen. Tessék tovább.

Gimes: Tehát, szóval én nem mondtam azt, hogy lett volna az elnevezés.

Elnök: Igen értem.

Gimes: Ha szabadna valamit még kérdezniem -

Elnök: Tessék.

Gimes: Az után következő mondatot amit Elnök ur felolvasott olvassa még fel. Ami most következik.

Elnök: "Emlékezetem szerint nem állapotunk meg az elnevezésben. -"

Gimes: / közbeszól/Hát így van.

Elnök: Igen. Tehát az pont az irányító csoportnál van és a "Magyar Dem. Füg. Mozg. elnevezésben emlékezetem szerint nem állapotunk meg, ezt én adtam az első számban. A cikk erről megjelent."

Gimes: Igen így van.

Elnök: Igen. Na tessék tovább.

Gimes: Namost hát ennek nincs jelentősége. Én nem mondtam azt, hogy tanárok voltak jelen a Hess András-téri kollégiumban. Diák és diák-lányok voltak 20-21 diák és diák-lány, nem tanár. A védőm kérdésére adott válaszközlben én nem azt mondtam, hogy okt. 26-án lettem újra a Szabad Nép Szerkesztő Bizottságának tagja, hanem október 22-én. Az események előtt egy nappal, nem az események alatt. Ha jól értettem a jkv. adatoként ahozottam a Lőcséit a Szabad Nép épületéből a Magyar / nem fejezi be a szót / én áthívtam, nem áthoztam.

Elnök: Igen.

Gimes: Namost a végefelé az áll, hogy én azt mondom, hogy a nov. 26-án összejött társasággal nem találkoztam többet. A nov. 13-án ahol elhatároztuk a lapnak a kiadását. Én 26-án nem is találkoztam velük. Nov. 13-án összejött társasággal többet együttesen nem találkoztam. Végül pedig azt szeretném megkérni, hogy a Kopácsi védőjének a kérdésére adott válaszközlben azt a mondatot ahol arról van szó, hogy Kopácsi jelen volt e amikor én Acéllal és Szilágyival beszéltem, vagy nem, azt is ha lehetne, mert azt nem értettem, hogy én magam mit válaszolok. Én ott azt válaszoltam, hogy nem tudom. Legjobb emlékezetem szerint nem, de nem vagyok benne biztos. Itt pedig úgy jön ki, hogy legjobb emlékezetem szerint jelen volt a Kopácsi. Legalább is úgy emlékszem, hogy az jött ki a szövegből.

Elnök: Igen. "Legjobb emlékezetem szerint Kopácsi ezds, lehet" ja igen, jelen volt. A válasza úgy hangzik itt a jkv. szerint, hogy jelen volt Kopácsi ezds., tehát amikor Önök Szilágyival és Acél Tamással ott -

Gimes: / közbeszól/ Az én válaszem az volt, hogy -

Elnök: Hogy nem.

Gimes: Hogy nem, régen volt, egészen biztosan nem tudom, legjobb emlékezetem szerint nem volt. Jelen.

Elnök: És akkor a további válasza, hogy lehet, hogy más rendőr is volt ott?

Gimes: Megkérdezték, hogy volt e ott más rendőr és erre azt mondtam, hogy lehet, hogy volt ott más rendőr, de nem a Kopácsi.

Elnök: Igen. Értettem.

Gimes: Végül egy dolgot szeretnék még tisztázni, hogy a Legfőbb Ügyész helyettesének a kérdésében van ez a szó hogy én átsugároltam másokra. Nem tudom - En erre a kérdésre igennel válaszoltam, nem is kívánom módosítani a válaszomat, de hát nehéz megmondani ezt, ezt nem énnekem kellene megmondani.

Elnök: Igen. Hát ez már nem a hűségét illeti a jegyzőkönyvnek, így akkor áttérünk rögtön a második kérdésre, hogy fenntartja e rögtön a vallomását, vagy kívánja ezt a vallomását ezekkel a helyreigazításokkal, vagy kívánja módosítani?

Gimes: Fenntartom.

Elnök: Nem kívánja módosítani.

Gimes: Nem kívánom.

Elnök: Akkor még néhány kérdést szeretnék feltenni. Először is fel szeretném tenni azt a kérdést, hogy okt. 23-a előtt Ön Nagy Imre egyes írásait átadta e másoknak? Kiknek, mikor, hogyan?

Gimes: En legjobb emlékezetem szerint Nagy Imre írásait a Nagy Imrének adtam vissza, nem adtam oda másoknak.

Elnök: Jelen volt e olyan alkalommal, amikor Nagy Imre írását másoknak, hat a csoporton kívül személyeknek mások átadtak?

Gimes: Mások, másoknak átadtak?

Elnök: Igen.

Gimes: Nem voltam jelen.

Elnök: Nem volt jelen.

Gimes: Nem voltam.

Elnök: Ön a nyomozás során vallotta, hogy a sógoránál, Magos Gábornal volt egy beszélgetés amin többen részt vettek. Igen?

Gimes: Igen.

Elnök: És amely beszélgetés során történt iratoknak az átadása.

Gimes: Nem értettem akkor jól a kérdést. Igen jelen voltam.

Elnök: Hát akkor lesz szöveg erről beszélni!

Gimes: Erről a talál, erről a -

Elnök: / közbeszól / Igen.

Gimes: Ez 1956. tavaszan történt, nem tudom, hogy elmondjam az egészet?

Elnök: Igen.:

Gimes: Az előzményeit is?

Elnök: Igen.

Gimes: En ismertem a Jugoszláv Követség egy titkárát, akit Mironkijevicsnek hívtak. Ez a titkár, emlékezetem szerint, ő vetette fel nekem azt, hogy találkoznai szeretne Jánosival, beszélni szeretne Jánosival Peranccal. En ezt a találkozást kettőjük között létrehozta, a sógórom, Magos Gábornak a Vöröshadsereg-uti lakásán. Ezt a találkozást, még egy, vagy két hasonló találkozás követte, amelyeken Georgijevics, János és én voltam jelen. Az első alkalommal, János azt a kijelentést intézte Mironkijevicshez, hogy a Jugoszláv Követség hajlandó volna e átvenni és a Jugoszláv Kommunista Szövetsége Vezetőségéhez, vagy Titóhoz személyesen ezt az anyagot - nem tudom határozottan mondani - eljuttatni, Nagy Imrének egy anyagot.

A Jugoszláv követségi titkár erre a kérdésre, hát kitérő választ adott az első alkalommal. Nem tudom már megmondani azt, hogy a második alkalommal azután kinek a kezdeményezésére, Jánosira, vagy a Jugoszlávra történt a második találkozó, minden esetre ezen a második találkozón közölte a Mironkijewics, hogy hajlandók átvenni ezt az anyagot. Azután, hogy már ezen megtörtént az átadás, vagy pedig az átadás egy harmadik alkalommal történt meg, ezt nem tudom határozottan állítani. Minden esetre ez az átadás megtörtént. En ugy tudtam és ugy emlékszem, hogy a Nagy Imre párt ügyvegek kapcsolatos anyagot, hát, juttattuk volna el a Jugoszláv Kommunista Szövetségé Vezetőséghez.

Elnök: Igen. Az Ön véleménye szerint, Ön szerint, ha nem lett volna Nagy Imre körül csoport, hát akkor lett volna értelme, előfordulhatott volna ugyanez? Érti a kérdést?

Gimes: Ertem a kérdést, de nagyon nehéz nekem erre igenel, vagy nemmel válaszolni. Ez az esemény, ennek az anyagnak az átadása egy rendkívül feszült helpolitikai helyzetben történt meg. En most a magam nézeteit mondom, tehát csak azt amit én saját magam gondoltam, nem a másokét. A XX. Kongresszus után ugy látszott, hogy a Szovjetunióban bekövetkezett események lehetővé fogják tenni, hogy a magyar Párt politikájában jelentős változások történjenek, olyan változások, amelyeket én személy szerint, hát üdvösnek és kívánatosnak tartottam. Ugyanakkor azonban azt tapasztaltam, vagy azt véltem tapasztalni, hogy ugyanakkor amikor a Szovjetunióból egy erős impulzus érkezett arra vonatkozóan, hogy bizonyos régi módszereket megváltoztassanak és bizonyos régi hibákat kijavítsanak, ugyanakkor időről időre ugyancsak a Szovjetunióból érkeztek és érvényesültek olyan hatások és befolyások, amelyek ennek az előbb említettnek utját állták. Azt gondoltam, hogy az, hogy a magyarországi viszonyokról, mind az általános politikai viszonyokról, mind párt belső helyzetéről. Az akkori vezetőség egyoldaluan tájékoztatja a Szovjetunió és az SzKP. Vezetőit, ez a magyarázata annak, hogy a Szovjetunió a magyar Párt és a Magyar Népidemokrácia kérdéseiben gyakran ilyen, látszólag, hát önmagának ellentmondó politikát folytat. Az én elképzelésem ezzel az anyag átadással kapcsolatban az volt, hogy ha helyzetnek, az itteni problémáknak egy leírás, egy olyan leírása, amelyet én akkor helyesnek tartottam, megfelelő komoly, munkásmozgalmi forum részéről - az adott esetben a Jugoszláv Kommunista Szövetségé Vezetősége részéről - felvettetik a nemzetközi munkásmozgalmi fórumai előtt és közvetlenül az SzKP. Vezetősége előtt is, akkor ezzel, hát ellensúlyozható lesz talán az a bizonyos egyoldalú véleményem szerint - egyoldalú és helytelen beállítása a dolgoknak, amit én egyébként akkor egész egyszerűen a Szovjetunió félrevezetésének tartottam. Hát ez volt -

Elnök: / közbeeszl / Es ezeket a módszereket ma is helyesnek látja?

Gimes: Amit mi akkor követtünk?

Elnök: Ezt a módszert például?

Gimes: Az egészet amit csináltunk nem látom helyesnek, ugy ahogy van. Ezt benne ezt sem.

Elnök: Kérem a második kérdés ami úgy érzem, hogy nincs elegendő tisztázva az ez az úgynevezett angyalföldi küldöttség. Ez az úgynevezett angyalföldi küldöttség vitt e magával valamilyen, hát tervezetet ?

Gimes: Az angyalföldi küldöttség ?

Elnök: Megoldási, kibontakozási tervezetet.

Gimes: Az angyalföldi küldöttség, először is angyalföldi küldöttség mint hát kiderült.

Elnök: Hát az angyalföldi küldöttség volt Szilágyi, meg Maga, meg, Herpai, meg Józsa és azon kívül volt két fiatalember aki albérlésben Angyalföldön lakott. Nem tudom Maguk közül hányan voltak akik Uj-Lipótvárosban laktak, maguk is akkor XIII. kerületiek voltak ezen az alapon.

Gimes: Igen, hát - én nem tekintettem magamat angyalföldi küldöttségnek és Nagy Imre sem tekinthetett sem engem, sem Szilágyit, sem Acél Tamást egy pillanattal sem angyalföldi küldöttségnek. Ehhez tulajdonosan közelről ismertük egymást, hogy ilyen féle megtévesztési kísérletnek a gondolata is felmerülhessen. A három angyalföldi, vagy Angyalföldön lakó fiatalemberről, a ma-

Elnök: Azok közül a három közül kettő volt aki Angyalföldön lakott, már a harmadik miskolci újságíró volt.

Gimes: Borsodi volt, de az is Angyalföldön lakott, onnan került le oda. Legalább is ő ezt közölte velünk. Én a magam részéről névben beszélek, teljesen jóhiszeműen fogadtam el azt, hogy ezek se nem több, se nem kevesebb mint három fiatalember, akik Angyalföldön laknak, onnan jöttek be és tudnak valamit mondani arról, hogy ott mit beszélnek és gondolnak az emberek. Ennek -

Elnök: / közbeszól/ Kérem maradjunk a kérdéssel! Én azt kérdeztem, hogy maguk, vagy maguk közül egyesek vittek e oda valamilyen tervet, kibontakozási tervezetet, vagy követeléseket ?

Gimes: Október 27-én délután ?

Elnök: Igen.

Gimes: Hát az én legjobb tudomásom szerint nem. Én nem tudok ilyenről.

Elnök: Hát akkor tud e Ön arról, hogy Herpainak az az írása amit ott bemutatott, kézírását ott rögtön le is kellett gépelni, mert a kézírása nem volt olvasható ?

Gimes: Én ezt a vizsgálat során tudtam meg, én az okt -

Elnök: / közbeszól/ Ott nem tudta meg ?

Gimes: Hát legalább is én erre nem emlékszem, sem arra, hogy ő ezt bemutatta, sem hogy leírták.

Elnök: Milyen követelésekkel léptek ott föl ? Ez a küldöttség ?

Gimes: Hát a küldöttség -

Elnök: 27-én.

Gimes: A küldöttség, mint küldöttség nem lépett fel semmi követeléssel és egyáltalán ott 27-én hát követelések nem hangzóttak el. Egyénileg elmondtak egymás után többen-többek között én is a helyzetről alkotott véleményüket és hát azt, hogy szerintük ebből milyen következtetések adódnak, de itt követelésekről beszélni nem lehetett.

Elnök: Igen. Volt e szó arról, hogy minek kell értékelni az eseményeket, hogy ellenforradalom e, vagy demokratikus megmozdulás ?

2. oldal.

/ 1958.VI.10./

Gimes: Emlékezetem szerint én is és mások is beszéltek erről.

Elnök: Volt e szó arról, hogy nemzetörséget kell felállítani?

Gimes: Én erre nem emlékszem.

Elnök: Erre nem emlékszik. Már nem a névről van szó, hanem, hogy fegyveres alakulatot kell létrehozni.

Gimes: Én ilyent nem mondtam és én erre nem emlékszem.

Elnök: Nem emlékszik rá. Mivel végződött, hogyan záródott le ez a küldöttségjárás? Most már a küldöttségnek a tárgyalása Nagy Imrével?

Gimes: Nagy Imre válaszolt a többiek felszólalására és utána elmentek.

Elnök: Igen. Mit válaszolt?

Gimes: Először azt mondta, ugye többen beszéltünk arról, hogy Ő iránta komoly bizalom nyilvánult meg 23.-a előtt és bár az azóta bekövetkezett események ezt a bizalmat részben meggingatták, azért még mindig nagy várakozás van irányába. Legelőször megköszönte ezt, ezt a bizalom nyilvánítást, aztán azt mondta, hogy az a benyomása abból amit többen elmondottunk, hogy az ellenforradalmi veszély nagyságát mi nem látjuk.

3. oldal.

/ 1958.VI.10./

Gimes: ... Az ott ... nem látják kellőképpen az a veszély nagy bár ő sem tartja az eseményeket a maguk egészségben ellenforradalmiak. Ezután beszélt arról, hogy rendkívül súlyosnak és veszedelemesnek tartja a helyzetet, le volt törve, sirt és hat mondta azt, hogy a Kormánynak igenis vannak tervei, programot fog adni, helyre fogja állítani a rendet, mindent meg fog tenni, hogy a főlsleges vérontást és pusztulást megakadályozza. Körülbelül egyben tudom felidézni azt amit mondott.

Elnök: Kérem szó volt e arról, hogy Nagy Imrének a válaszában arról, hogy nagyjából azért egyetért a küldöttségnek az állásfoglalásával?

Gimes: Azzal a az egy lényeges módosítással amivel a választomat kezdtem, hogy ő azt mondotta, hogy az ellenforradalmi veszélynek a nagyságát az ő benyomása szerint mi akik ott felszólaltunk, nem látjuk.

Elnök: Szó volt e arról, hogy Nagy Imre ezt az álláspontot képviselte volna a Part illetékes fórumai előtt?

Gimes: Én ezt már nem tudom. Nem tudom.

Elnök: Tett e olyan kijelentést, hogy ha nem megy bent, akkor kívül fog menni, de keresztül fog menni ez az álláspont?

Gimes: Én ezt nem tudom. Ilyenről nem tudok.

Elnök: Ön később még egyszer találkozott Nagy Imrével az események alatt. Igen?

Gimes: Kétszer.

Elnök: Még kétszer. Epedig melyik két alkalommal?

Gimes: Október 28-án délelőtt és okt. 30-án reggel.

Elnök: Ez a küldöttség elment. Ugye? Vissza ment a rendőrség ép - / nem fejezi be / a Főkapitányságra.

Gimes: Egyesek oda. Én például visszamentem.

Elnök: Bocsanatot kérek még itten visszatérlek. Felléptek e azzal az igénnyel, hogy Nagy Imre hagyja ott a KV. épületét és menjen át a Deák térre?

Gimes: Ilyen igénnyel nem léptünk föl, ellenben én azt mondtam Nagy Imrének, hogy nem értik az emberek - én magam sem értem -, hogy a Kormány miért nem foglalja el a helyét a Parlament épületében, ahol a Kormány székelni szokott.

Elnök: Kifejezetten az, hogy a Deák térre menjen, nem vetődött fel?

Gimes: Hát legalább is az én tudomásom szerint -

Elnök: / közbeszól / Nem emlékszik rá. Vagy nem tud, vagy nem -

Gimes: / közbeszól / Az én tudomásom szerint nem. ~~Kérlek, hogy a rendőrség deák téri Főkapitányságára ment vissza.~~

Elnök: Kérem! Ön a rendőrség deák téri Főkapitányságára ment vissza.

Gimes: Igen.

Elnök: Kitől kapta a telefonértesítést azután a Rendőrségen?

Gimes: Én beszéltem telefonon kétszer a Jánosí Ferencsel.

Elnök: Epedig? Mit beszélt?

Gimes: Először felhívtam őt az esti órákban kb.

Elnök: / közbeszól / Ön hívta föl?

Gimes: Én. Először én hívtam fel kb. nyolc óra tájban. Akkor egyszerűen azt a kérést adtam neki elő, hogy miután én a Nagy Imrével folytatott beszélgetés után sem vagyok nyugodtabb a jövőt illetően, mint előbb voltam,

nagyon szeretnék még egyszer a Nagy Imrével beszélni. Ő azt mondta, hogy nem tudja, hogy Nagy Imre rá fog-e érni, értesíteni fog majd. Felhívott másnap azután ő engem, miután megmondtam neki, hogy hol vagyok, este - nem tudom - 10 óra tájban történhetett, ez a második telefonhívás és közölte velem azt, hogy Nagy Imre másnap reggel valószínűleg rá fog érni arra, hogy még egyszer beszéljen velem, továbbá közölte azt, hogy másnap, tehát vasárnap október 28-án a nap folyamán Nagy Imre rádió-beszédet fog tartani és én is gondolkozzam azon, hogy ebben a rádió-beszédben mit lehetne és mit kellene mondani.

Elnök: Nem arról értesítette Önt, hogy győzött az álláspontjuk?

Gimes: Hát erről engem nem értesített, hogy győzött az álláspont.

Elnök: Ném.

Gimes: En erre emlékszem amit elmondtam.

Elnök: Azt mondja, hogy arról értesítette, hogy 28-án rádió-beszédet fog mondani és ennek az előkészítésében vegyen részt.

Gimes: Így talán ez túl messzemenő - / nem fejezi be/ ő azt mondta, hogy én is gondolkozzam -

Elnök: Gondolkozzon.

Gimes: hogy mit lehet, mit kellene ebben mondani.

Elnök: Önmagában az, hogy egy rádióbeszédet fog mondani azon, hogy gondolkozzon hogyha nem tudja, hogy milyen álláspontot fog képviselni.

Gimes: Abban a pontos és valóságos helyzet az, hogy a rendőrségre ezen az estén érkezett egy telefon üzenet, de nem a Jánositól és nem hozzám, azt hiszem, hogy a Harasztitól, de nem tudom ezt egészen bizonyosan, amelynek valamiféle olyan tartalma volt, hogy hát a Nagy Imre-féle álláspont a Vezetőségben győzött.

Elnök: Szóval a Harasztitól érkezett eza -

Gimes: / közbeszól/ Ugy emlékszem, nem tudom, nem én beszéltem vele, úgy hogy nem tudom egészen pontosan. En azt hittem.

Elnök: Ez a Haraszi félé üzenet előbb történt, mint a Jánosival történt második telefonbeszélgetés?

Gimes: Ez a két beszélgetés között történt.

Elnök: A két telefon-beszélgetés között történt. Köszönöm. Azután Ön ott, ~~kázkikakax~~ éjjel készítettek is valami skiccet. Nem?

Gimes: En készítettem.

Elnök: Ön készített.

Gimes: Szóval én fogalmaztam az egészet, a Józsa Péter gépelte le, de a szövegezést -

Elnök: / közbeszól/ Józsa Péter gépelte le. A többiek részt sem vettek abban?

Gimes: Nem is volt ott más.

Elnök: A Herpai ott volt.

Gimes: Nem volt ott. A Herpai végig nem tartózkodott ott ahol mi tartózkodtunk.

Elnök: Másik szobában tartózkodott.

Gimes: MASHOL tartózkodott.

Elnök: Értem. Igen. És ezt vitte azután 28-án Nagy Imréhez.

Gimes: Ezt vittem én a Nagy Imréhez. / . /

Elnök: Nagy Imréhez. Igen. Éa aztán részt is vett 28-án a rádió-beszéd megfogalmazásában.

Gimes: Igen.

Elnök: Felmutatom Önnek ezt a rádió -beszédet. Szóval ismeretve lett már. A rádió-beszéd tartalmát ismeri.

Gimes: Ismerem.

Elnök: Nem kívánja, hogy ismertessem.

Gimes: Nem.

Elnök: Igen. Ezek a tézisek, amiket Ön, Önök vittek be - nehogy félreértés legyen nem a tézis szón van a hangsúly, -szóval ez a vázlat amit bevitték, hogyan viszonylott a rádió-beszédhez ?

Gimes: Számos pontja ennek a vázlatnak belekerült a rádió-beszédbe többé, vagy kevésbé változott fogalmazásban.

Elnök: Igen. Most még egy alkalommal volt, mint mondotta Nagy Imrénél.

Gimes: Igen.

Elnök: Ez mikor történt ?

Gimes: Október 30-án délelőtt.

Elnök: Kikkel volt együtt Nagy Imrénél, kikkel keresték fel ?

Gimes: Azt, hogy együtt mentem e azt nem tudom, minden esetre ott nala találkoztam Szilágyi Józseffel, Vásárhelyi Miklóssal,

Elnök: Igen, és Széll Jenővel.

Gimes: En arra nem emlékszem határozottan.

Elnök: Szóval együtt beszéltek négyen Nagy Imrével. Nem ?

Gimes: Öten.

Elnök: Öten.

Gimes: Mert Münnich Ferenc is ott volt a beszélgetésen egy ideig.

Elnök: A legelején.

Gimes: Igen.

Elnök: Na most mikor Münnich Ferenc elment utána miről szólt a beszélgetés ?

Gimes: Ez nem volt egy hosszú beszélgetés, ez egy rövid beszélgetés volt. Azt mondjam el az én beszélgetésemet ?

Elnök: Nem. Maguk-mint mondtam - a beszélgetés, ha jól értettem és ha jól ismerem az egyéb adatokból, úgy kezdődött, hogy Önök bementek Nagy Imre szobájába, ahol ott volt Münnich Ferenc. Igen ?

Gimes: Nem. Utána jött be. Hát mindegy.

Elnök: Mindegy. Münnich Ferenc és Szilágyi között volt egy rövid szóváltás.

Gimes: Erre nem emlékszem. En beszéltem Münnich Ferencel.

Elnök: Utánna Münnich Ferenc elhagyta a szobát. Nem ?

Gimes: Igen.

Elnök: Na most ezt követően mi történt, ki mit mondott ?

Gimes: Amikor Münnich Ferenc elhagyta a szobát, akkor Vásárhelyi még, emlékezetem szerint, ~~meg~~ nem volt jelen. En csak Szilágyira és magamra emlékszem. Lehet, hogy a Széll is ott volt. Szilágyi felvetette röviden azt, hogy szeretne Nagy Imre munkájában segíteni.

Elnök: Szilágyi nem azt vetette föl, ^{hogy} érthetetlen, hogy Nagy Imre miért nem tartja magát a maguk álláspontjához elég szilárdan ?

Gimes: Ilyent nem vetett fel a Szilágyi. Nem vetett fel. Azt vetette fel, hogy ő szeretne a Nagy Imre munkájában segíteni. Nem vetett fel ilyent a Nagy Imrénél, hogy -

Elnök: /közbeszól/ hogy nem elég konzekvens.

Gimes: Ilyent nem. Nem vetette fel.

Elnök: Nem. Ugyan ezt vetették fel a többiek is.

Gimes: Aa - Nem egészen, nem egészen. Hát a Vásárhelyi azt mond dom később érkezett ő nem vetett fel semmit sem.

Elnök: Igeh.

Gimes: Öneki a Nagy Imre azt a javaslatot tette, hogy vegye át a Rádió vezetését, amit a Vásárhelyi a betegségére, epe rohamaira hivatkozva visszautasított. Szilágyinak az ajálkozására a Nagy Imre először kitérő választ adott. Sem ígért, sem nemet nem mondott. Azután akkor folyt egy beszélgetés a Nagy Imre és én között, amelyben én azt mondtam, hogy egyáltalában nem látom a Kormánynak semmi-nemű tevékenységét, nincs program, nem lehet tudni, hogy mi lesz és hogyhat határozottan gyenge. Ez volt mondjuk a lényege a dolognak. Nagy Imre nagyon élesen válaszolt nekem, megint elmondotta azt, hogy - amit elmondott okt. 27-én is - az ellenforradalmi veszély igen nagy, hogy nagyon súlyos hírek érkeznek vidékről, hogy a Kormány rendkívül nehéz helyzetben van és hogy az újságírók, hogy ha egyáltalán segíteni akarnak, akkor az a feladatuk, hogy a Kormányt támogassák, a Kormány intézkedéseit megmagyarázzák és ne türelmetlenkedjenek.

Elnök: Konkrétumokról is volt szó? Így a vidéki -/ nem fejezi be a mondatot./

Gimes: Egyes konkrétumokról nem, de hogy vidékről érkeznek ilyen hírek,

Elnök: /közbeszól/ Nem említette meg, hogy hól, honnan?

Gimes: Én arra nem emlékszem. Nem tartom kizártnak, de nem emlékszem. És még egy konkrétumra emlékszem, amit én felvettem ott a beadás kérdésében, melyre azt mondotta Nagy Imre, hogy erre a Kormánynak készen vannak, megvannak a tervei. Amikor a velem való szóváltása befejeződött, akkor kicsit elgondolkozva azt mondta a Szilágyinak, hogy maradjon ott és majd ad neki valami munkát. Én pedig eltávoztam. Én egyébként mást is mondtam neki, én azt is felvettem, hogy a volt koalíciós pártok képviselőit valamilyen formában be kellene a Kormányba vonni, amire ő kijelentette, hogy ő ezzel absolute nem ért egyet.

Elnök: Október 30-án?

Gimes: Október 30-án reggel történt ez 10-11 óra körül.

Elnök: Igen. Na most, hát akkor még a másik kérdésről. Térjünk át a november 4-e utáni cselekményekre. November 6-án honnan tudta Ön, hogy a Jugoszláv Követségen van a Nagy Imre?

Gimes: Én nem tudom ezt megmondani. Nem tudom a forrást megjelölni. Annyit tudok mondani, hogy november 6-án ez már teljesen köztudomású volt. Után már tudták.

Elnök: Az Ön vallomásaiban ez a illegális, legális szervezet és illegális szervezet fejetetejére van állítva bizonyos fokig. Egyes bizonyítékok arról tanuskodnak, hogy először volt szó arról, hogy létre kell hozni egy legális szervezet, Ez lett volna az értelmiségi tanács, nem maguknak, hanem születőben van egy ilyen legális szerv, ennek a legális

szervnek a befolyásolására kell létrehozni egy illegális szervet, az illegális szerv nevééről folyt a vita, arról, hogy Szocialisták Szövetsége legyen e, vagy a Magyar Dem. Függetlenségi Mozgalom nevet adják e, - és azután került szóba az illegális lap, mint szervező lap. És ez az igaztása nagyon összhangban van a nyomozati adatokkal. Mert ebben a vonatkozásban igenis van értelme annak, hogy szervező lapként hozták létre.

Gimes: Tehát legális és illegális szervezetet. / hosszabb szünet után hangzik el. Valószínűleg néhány szó lemaradt a vételből. / A november 13-i megbeszélésen én tettem ezt a javaslatot, erre a legális, reprezentatív értelmiségi testületre vonatkozóan. Ennek akkor fogalmam sem volt arról, hogy ez megalakulóban van. Ezt, hogy valami ilyesmi megalakult, kb. egy héttel később tudtam meg, egy Kadossal folytatott beszélgetésből. Tehát ezzel kezdődött. Ez mindenesetre előbb volt mint az Ádámnak a javaslata. Most, hogy az Ádám -

Elnök: Szóval ezzel kezdődött?

Gimes: Az én emlékezetem szerint a sorrend a következő volt: legelőször beszéltünk a lapról, -

Elnök: A lapról?

Gimes: Legelőször a lapról beszéltünk, még mielőtt bármilyen más formában legális, vagy illegális szervezetről szó lett volna. A beszélgetés leg elején került fel a lapnak a kérdése. A következő szakaszban került fel az én részemről ennek a reprezentatív értelmiségi testületnek a kérdése. Ehhez kapcsolódott az Ádámnak, az Ádám Györgynek a, hát nem tudom még javaslatnak sem nevezni, a gondolata, vagy megjegyzése, ez a, hogy a lap legális, vagy illegális lett volna. Ennek ma természetesen nem lehet más véleményem és nincs is más véleményem, mit hogy ez egy illegális lap volt. Ez ma a véleményem. Azonban akkor ezek a kérdések nem így merültek fel, hogy mi egy illegális lapot adjunk ki, vagy nem. Egyáltalán fel sem merült ez a kérdés a lappal kapcsolatban a legalitást, illetve az illegalitást illetően.

Elnök: Kérem! A leg utazélibb hangon gyaláznai, tényleg olyan hangon amilyenben az október 23-i lap az örzég Vezetőit, - lehet legális lap? Hát ha kívánja most fölolvassom Önnek, hogy milyen hangnemben irtak maguk abban a lapban. Hát ne tessék itten arról beszélni, hogy nem került föl, hogy legális, vagy illegális lap lesz ez! Hát utazélibb hangon nem lehet, nem csak a kormány vezetőit, de nem lehet senkit sem így rágalmazni és így írni róluk legális lapban. / kiabál / Tessék folytassa.

Gimes: Az Ádám fölé javaslat, tehát ennek az értelmiségi testületnek a befolyásolása, vagy irányításának a kérdése, ez a bizonyos szűkebb testület, amelynek a jelenlevők lettek xxi voltna a tagjai, ezt is hát, xxx valóban ez egy titokban működő illegálisan működő testület lett volna. En azt hiszem félreértette Elnök úr aziket az előbb mondtam. Én nem azt mondtam, hogy az nem volt legális lap. Én azt mondtam, hogy mi nem tárgyaltuk meg a legalitást, vagy illegalitást kérdését se a lappal, se ezzel a második testülettel kapcsolatban. Nem tárgyaltuk ezt meg.

Elnök: Igen. Na jó, hát ezt majd a bizonyítás során tisztázzuk. Nekem más kérdéssem nincs. Kivan a még valamit kiegészíteni, a vallomását összefüggően kíván-e valamit még előadni?

Gimes: Hát kivannak valamit előadni, csak nem tudom, hogy most mondjam el, vagy pedig később.

Elnök: Tényeket kíván előadni ?

Gimes: Nem tényekre vonatkozóan.

Elnök: Nem tényekre vonatkozóan azt hiszem az helyesebb lenne, ha később tenné meg. Kérdés van-e a tények tekintetében ? Ez azzal függ össze, hogy a Birósnak a tényeket kell értékelni. Nyilván való, hogy addig míg a tények be nincsenek bizonyítva, addig mondjuk értékelni azokat a tényeket amik most vannak, ~~xxxxxxxxxxxx~~ most evidensek, utána mikor újabb tények lesznek újra elkezdni értékelni az egészet, az Ön helyzetét is röszzabba teszi, mert akkor értékelje azt amikor már tudja, hogy mit kell értékelni és mit észszerű értékelni.

Gimes: Igen.

Elnök: Nincs kérdés ? Van ? Tessék !

Ugyész: Kérném szépen ! Ismerte Ön azt az anyagot amelyet Jánosi átadott a Gregorjevicsnek ?

Gimes: Hat amennyiben a, ezt a bizonyos Nagy anyagot adta át, akkor ismertem.

Ugyész: Én azt kérdeztem, hogy ismerte-e azt az anyagot amit átadott. Pontosabban tudja-e azt, hogy mit adott át ?

Gimes: Egész pontosan nem tudom, hogy mit adott át. Nem tudom.

Ugyész: Ön mint magyar állampolgár kérem szépen!, annyira viseltetik hűséggel a Magyar állam iránt, hogy egy idegen hatalom képviselője részére ~~xxxx~~ át enged anyagot adni amiről azt sem tudja, hogy mi az .

Gimes: Én elfogadtam azt amit mondott a Jánosi, hogy ez az bizonyos ugynevezett Nagy pártanyag.

Ugyész: Ezt az anyagot vb szont, mondjuk úgy, hogy előzetesen ismerte.

Gimes: Előzetesen ismertem.

Ugyész: Kérem szépen! Tehát ennek a tartalmával azonosította magát annak érdekében, hogy ezt átadják.

Gimes: ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ Igen.

Ugyész: És ma is azonosítja magát ezzel.

Gimes: Nem .

Ugyész: Ma ezzel nem azonosítja magát .

Gimes: Nem azonosítom.

Ugyész: Kérem, Ön arról tesz említést, hogy a XX. Kongresszus nyomán a párt politikában való változások reményében és eshetőségében téves felfogásból indították ezeket az akciókat. Kérem szépen mondja ! Ebben a XX. Kongresszus tanítása nyomán ilyen pártpolitikai változásokról volt szó amikor Önök követeltek ? Hogy a Szovjet csapatok vonuljanak ki, hogy semlegességet hirdessenek ?

Gimes: Nem egészen értettem a -

Ugyész: / közbevég / Ön azt mondotta, hogy az Ön aktiójuk a párt-politika megváltoztatására irányult. Ugye ?

Gimes: Igen.

Ugyész: Ezzel szemben az Ön tényleges követeléseik mire irányultak, a semlegességre, a Szovjet csapatok kivonására és ilyen követelésekre. Ez a párt-politika megváltozását jelenti ?

./.

Gimes: Nem tudom, hogy milyen időre vonatkozik a kérdés.

Hat abban az időben -

Ügyész: Az ellenforradalom alatt. Booszat.

Elnök: Kérem a XXX Kongresszus után az "öt alapelv" stb. cími -

Gimes: Ismertem.

Elnök: A XX. Kongresszuson arról, hogy a Szocialista tábor szét kell bontani, szó volt?

Gimes: Nem volt szó.

Elnök: A XX. Kongresszus szellemével összefügg az, hogy a szocialista országok egymással békés együttéléssel hagyják, hogy szétbomoljon a tábor egysége?

Gimes: Nem volt szó, de én -

Elnök: / közbevág/ Az "öt alapelvben" abban a bizonyos Nagy Imre-féle cikkben olyan elvekről volt szó, amelyek azonosak a XX. Kongresszus koncepciójával?

Gimes: Én akkor úgy láttam, hogy sokban azonosak. Én akkor úgy láttam, az események mutattak meg azt, hogy - legalább is az én számomra - nem így van.

Ügyész: Kérem! Nagy Imre tudott e arról, hogy Önök a Jugoszláv Követségi titkárnak átadták ezt az anyagot?

Gimes: Ezt én nem tudom.

Ügyész: A későbbiek folyamán emlékszik e arra, hogy Nagy Imre érdeklődött-e olyan irányban, hogy jugoszlávoktól még nem jött válasz?

Gimes: En erről nem tudok.

Ügyész: Ön erről nem tud. Kérem! Az Ön november 4-i magartására vonatkozóan kérnék valamelyes felvilágosítást. Ön több alkalommal hangot adott itt a kihallgatása során, hogy az ellenforradalmi veszély, a tényleges ellenforradalom dühöngése, atrocitások, sőt Ön nagyon helyesen azt mondotta, hogy kegyetlenkedések, gyilkosságok történtek, erről beszéltek. Miként egyeztetni össze. Ön azt a magatartását, hogy Ön november 4-e után ténylegesen az irányban tevékenykedik, hogy mind ez újból megismétlődjön.

Gimes: En november 4-e előtt, tehát okt. 23-tól kezdve azt láttam, úgy láttam, hogy van abban ami történik egy ellenforradalmi veszély is. Nem csak így láttam ezt, hanem megírtam két újság-cikkben, amely ezekben a napokban megjelent. Az egész az azonban, ahogy okt. 23-án kezdődött, én nem tartottam akkor ellenforradalomnak. Én úgy láttam, hogy itt egy régtől-fogva meglevő nagyon mély elégedetlenség robbant ki, amelybe bekapcsolódtak ellenforradalmi erők is, megpróbálják ezt felhasználni, de mondjuk az alap áramát az eseményeknek én nem ellenforradalminak láttam. November 4-e után, akkor még ezt a régebbi értékelésemet fenntartva, rendkívül megdöbbentem, kétségbe ~~számon~~ ejtett az a gondolat, hogy Magyarországi, szereztem belső problémát, külföldi fegyveres erő beavatkozása fog eldönteni. Én nem úgy láttam akkor azt, hogy itt a közvetlen ellenforradalmi veszély áll fenn,

3. oldal.

/ 1958.VI.10./

hogy
sőt, közvetlen az ellenforradalom győzelmének a lehetőségével szemben volt szükség erre a november 4-i lépésre. Azt gondoltam, hogy azokat a bizonyos ellenforradalmi erőket belső erővel is meg lehet fékezni és le lehet verni és, hogy ennek a november 4-i lépésnek a hatása, hát nagyon rossz lesz. En -

Ügyész: közbevág/ Ha akkor azt mondotta, hogy le lehet verni, hát ténylegesen tapasztalta, hogy értetlen embereket nap, mint nap gyilkoltak meg az utcán .

Gimes: En ezt nem tapasztaltam.

Ügyész: Hát, de hallott róla, hát Budapesten járt, tudott róla. Meg tudta akadályozni ? tett e valamit ez ellen?

4. oldal.

/1958. VI.10./

Gimes: Hát én feltételeztem, hogy a kormánynak célja és szándéka ez ellen tenni és fellépni.

Ügyész: De csak célja és szándéka lehetett, mert ténylegesen nem tett semmit.

Nagy Imre Gimes: Majd a vizsgálat kideríti kérem szépen, vagy a vizsgálati tárgyalás.

Nagy Imre Ügyész: Én nem szóltam Önhez, majd fogom Önt is kérdezni.

Gimes: Rendben van.

Ügyész: Köszönöm, nincs több kérdésem.

Egy hang: Kérem, a jegyzőkönyvre vonatkozóan volna. 56 június után miről beszélt Nagy Imrével? Találkozásuk alkalmával.

Gimes: Csak a Nagy Imre pártügyéről.

Egy hang: T. i. a jegyzőkönyvben az van, hogy pártügyekben.

Gimes: Pártügyéről.

Egy hang: T. i. ez a Szabad Népből megjelent cikke az Ön egyéni alkotása, vagy a Szabad Nép szerkesztőségének a cikke volt? Legyen rend.

Gimes: Ez a Szabad Nép vezércikke volt, ami hát elvileg ugye a szerkesztőség álláspontját fejezi ki, gyakorlatilag az volt a helyzet, hogy amikor azt a cikket irtam, akkor én már a szerkesztőség vezető munkatársai közül egyedül voltam a szerkesztőségben, mert a szerkesztőbizottság vezetője és a helyettese a Központi Vezetőség ülésén volt.

Egy hang: Miben állott az Október 23., azt hiszem ez volt a címe ennek az illegális lapnak, az Ön által végzett szerkesztői tevékenysége?

Gimes: Hát abban állotta szerkesztői tevékenységem, hogy irtam egyes cikkeket és elolvastam a másik két munkatárs által irt cikkeknél egy részét, nem olvastam sajnos minden cikket, ami megjelent a lapban.

Egy hang: A második világháború alatt végzett partizán tevékenységet?

Gimes: Igen.

Egy hang: Medtől meddig?

Gimes: 1944 szeptemberétől 1945. januárig.

Egy hang: Köszönöm.

Elnök: Van kérdés? - Tessék.

Másik hang: Nekem volna. Hogyan került Ön a Főkapitányságra?

Gimes: Én Fazekas Györgyöt kerestem, legelső alkalommal. Október 27-én délután volt.

Másik hang: Azt megelőzően?

Gimes: Soha nem voltam a főkapitányságon.

Másik hang: És honnan tudta, hogy Fazekas György ott van?

Gimes: Fazekas György telefonon keresztül értesített engem, még a Szabad Nép szerkesztőségében, hogy ő ott van.

Másik hang: Tehát akkor nem Kopácsi hívta ezek szerint?

Gimes: Soha nem hívott.

Másik hang: Ez az egyik. A másik, a főkapitányságon folyt megbeszélések, ezek szerint kétszer, 27-én és 28-án.

Gimes: Ott voltam 27-én délután, ott voltam 27-éről 28-ára virradó éjszaka, és 30-án vagy 31-én, azt már nem tudom.

Másik hang: Kérem, ezeken a beszélgetéseken, akár az Ön részéről, akár a többi jelenlevők részéről, tehát írók, újságírók, stb. részéről, volt-e szó arról, hogy a rendőrségnek, mint rendőri szervezetnek hogyan kell működni?

4. oldal.

/1958. VI. 10./

Gimes: Én ilyen beszélgetésre nem emlékszem.

Másik hang: Az Ön jelenlétében -

Gimes: Én nem emlékszem rá, lehetséges, hogy volt, egyszerűen nem emlékszem.

Másik hang: Köszönöm szépen.

Elnök:-- Tessék.

Jánosi védője?/: Kérdésem volna, október 23-án Losonczy lakásán, tetszett említeni, hogy jelen volt Jánosi is. Belefolyt a beszélgetésbe, aktív vagy passzív magatartást tanusított.

Gimes: Hát szokás szerint passzív magatartást tanusított.

Jánosi védője: Köszönöm.

Elnök: Más kérdés nincs? - Nagy Imre. Először én kérdezek, tessék előbbre jönni, én kérdezek Öntől, éspedig azt kívánom megkérdezni, vallja-e azt, hogy október 24-én reggel, mikor Benke Valériaék a Rádiótól megérkeztek, akkor Ön megölette Benke Valériát és azt mondta, hogy hősök?

Nagy: Tényleg?

Elnök: Tényleg. Való-e az, amit itt a tanu mondott, hogy október 27-én is még azt mondotta, hogy az ellenforradalom veszélyét alábecsülik?

Nagy: Nekem az ellenforradalommal kapcsolatban az volt a véleményem, hogy ellenforradalmi veszély van, ez a veszély komoly, annak ellenére, hogy az eseményeket én sem ellenforradalomnak értékeltem, de ilyen veszély - ilyen erőt gyűjtöttek, amelyet én nem becsültem, le.

Elnök: Hát Ön a Rádió ostrománál azokat, akik védtek a rádiót, hősöknek tartotta, hogyha az ellenforradalom veszélyét látta, hogyha látta, hogy vidéken mi történik, hogy Miskolcon 8 embert minden fantáziát felülmúló barbarizmussal végeznek ki, úgy hogy élő embereket teherautó után kötnek lábbal, és mikor már agyonkínózták, akkor felakasztják őket, amikor tényleg hát a legszörnyűbb barbarizmus folyik az országban, akkor Ön úgy érti, hogy a másik szocialista ország részéről segítségnyújtás népellenes - segítséget kérni népellenes büntett?

Nagy: Én azt nem mondtam, hogy népellenes büntett, de nem értettem vele egyet. Saját erőnkkel, mint tegnapi vallomásomban mondtam, kellett volna ebben a kérdésben rendet teremteni. Majd a Kópácsi-féle tárgyalás idején ezeket a kérdéseket tisztázni fogjuk. Saját erővel, szovjet csapatoknak a bevonása, a mi belső ügyeink intézésébe szerintem rendkívül káros volt, és a legsúlyosabb következményekkel járt, - legsúlyosabb következményeképpen jelentkezett az, hogy a tömegekben, amelyekben ott szunnyad a sovinizmus, a nacionalizmus, ezt lángralobbantotta, olyan tömegeket, amelyek addig passzívok voltak, aktivizáltak, mert azt látták, hogy egy idegen hatalom, a szovjet hatalom elleni harcról van szó, és nem ellenforradalmi banditák, nem ellenforradalmi terrorcsapatok elleni harcról van szó.

Elnök: 30-án Budapesten meg tudta akadályozni a Köztársaságtéri eseményeket?

Nagy: Kicsoda?

Elnök: A kormány.

Nagy: Hát kérem, először is én nem tudtam róla,

Elnök: Nem tudott róla?!

Nagy: Nem tudtam róla, október 30-án, nagyon sokan nem tudtak róla, a kormány tagjai közül, de a kormány maga nem foglalkozott a kérdéssel, mert nem tudott róla, - tehát megakadályozására a kormány így intézkedést nem is tehetett, és nem is tudott tenni.

Elnök: Egy olyankormány, amelyik a székvárosában, ott, ahol székel, türi azt, hogy embereket felakasszanak lábánál fogva, és aztán azt mondja, hogy nem tudtam róla, -

Nagy: Hát kérem, a kormány - az a beállítás, ahogyan most ön ezt elfadja, nem felel meg a ténynek, visszautasítom, mert a kormány nem türite, türite akkor, - vagy türite volna akkor, hogyha tud róla és nem tesz intézkedéseket.

Elnök: Hát miről tudott?!!

Nagy: Hát kérem, ahhoz, hogy miről tudott, ahhoz ismerni kell azt a helyzetet, ami akkor volt. Milyen helyzetben kellett akkor a kormánynak működni? És minek a következménye volt az, hogy ez bekövetkezett. Ezem Nagy Imre politikája, és nem annak a politikának volt ez a megvalósulása, amelyet annakidején az ellenzék, vagy akárminek nevezünk, folytatott, vagy követelt, hanem annak a politikának, amely ellen az ellenzék harcolt, hogy elejét vegye az ilyen eseményeknek.

Elnök: Hát erről van szó, minek volt a következménye -

Nagy: /tovább beszél/ Ezek az események a Rákosi-féle politika súlyos következményei voltak, a mi hibánk az, amit azok évenként keresztül előkészítettek, és ami bekövetkezett, a mi jóslásunk ellenére, annak ellenére, hogy ez ellen küzdöttünk, harcoltunk, nem tudtuk -

Elnök: .../nem érteni néhány szót, mert egyszerre kiabálnak/

Nagy: .. kérem szépen, visszautasítom, ..

Elnök: Az, amit önök csináltak, és amit ön elismert már, az a demagóg mód, ahogyan a Petőfi Körben az írók között, mindenütt a párt hibáit demagóg módon bírálták,

Nagy: Én ilyesmit nem ismertem el, hogy demagóg módon tárgyalták.

Elnök: Nem?!

Nagy: Nem ismertem be.

Elnök: /.../ beszédet talán!!

Nagy: .. ehhez semmi közöm. Ami közöm van, annyi -

Elnök: Losonczy beszéde volt?!

Nagy: hogy én nem helyeseltem, azt amit -

Elnök: Önök a Petőfi Körben mit csináltak, arról beszéljen!

Nagy: Kérem, én nem csináltam, és rólam beszéljen az elnök ur, nem önről. Én majd itten éppen ezt a kérdést akarom felvetni, mert ez végigkísér mostmár nemcsak a vizsgálat, de az egész tárgyalás során, hogy itten csoportról, Nagy Imre-féle szárnycsoportról, és annak a tevékenységéről beszélnek. Nem erről van szó. És erre akarnak minden felelősséget háritani, holott a Petőfi kör működése is, a Petőfi Körben elkövetett hibák, - nagyon súlyos hibák voltak, - az már következménye volt valaminek, és nem az volt az, ami az eseményeket elindította.

Elnök: Én ezt nem mondanám. Van kérdés?

4. oldal. /

/1958. VI.10./

Egy hang: Nekem volna egy kérdésem Nagy Imréhez. Kérem, tudott ön arról, hogy ezt az anyagot átadják?

Nagy: Nem.

Egy hang: Utólag sem szerzett róla tudomást?

Nagy: Kérem szépen a jugoszláv kérdéssel kapcsolatban én, a vizsgálat előtt nem, úgy itt a bíróság előtt sem kívánok vallomást tenni.

Egy hang: Szóval tudott vagy nem tudott róla?

Nagy: Ez a válaszom, amit elmondtam, kérem szépen.

Elnök: Kérem, akkor én kérdezek.

Nagy: A jugoszláv kérdés is ott van ennek a pernek a háta mögött, és én nem kívánok hozzájárulni ahhoz, - mert a jugoszláv pártot vagy kommunisták szövetségét, a jugoszláv vezetőket mult-
jukiánál, tevékenységükönél fogva, amelyeket annakidején a belgrádi nyilatkozatban is megállapítottak, én tiszteletem. A partizánharcokat nagyrabecsülöm, a szocialista táborban való magatartásukat becsülöm, és nem vagyok hajlandó, hogy megismétlőd-
jék a Rajk-pernek a gyalázatossága, amikor a per mögé hát-
térbe odaállították a jugoszláv ügyet. Ehhez hozzájárulni -

Elnök: /többször próbál közbeszólni/ Kérem, tessék egyet megtanulni. Itt a tárgyalást én vezetem és nem ön. Az azt jelenti, hogyha én szót adok, akkor tessék beszélni. Most rendreutasítom,

Nagy: Igen, tudomásulveszem.

Elnök: azért, mert a bíróságot megsértette.

Nagy: Bocsánatot kérek, -

Elnök: Kérem szépen, itt ez a bíróságnak kötelessége minden tény, ami a maguk tevékenységével összefügg, a vádlottak tevékenységével, megvizsgálni. Senki itt nem hallhatott olyat, hogy itt valamilyen konstrukciót kívánna valaki is alkalmazni. Mindenütt a tényeket vizsgáljuk. Az, hogy ön eljuttat egy anyagot a jugoszláv köztársaság - vagy a jugoszláv párt vezetőihez, ez nem a jugoszláv párt vezetőjével szemben, hanem önnel szemben áll, mint vád, -

Nagy: De nem képezheti szerintem elnök ur, vád tárgyát. Én eljuttattam ugyanazt az anyagot, sőt sokkal másabb és több anyagot, a Szovjetunió Kommunista Pártja elnökségének is.

Elnök: Kérem, akkor azt akérdést kell önhez is feltennem, hogy vajon tagadhatja-e azt, hogy csoportként léteztek, hogyha önök a magyar párt belügyeibe - különböző helyekre elküldenek anyagokat.

Nagy: Ehhez nem kell csoport.

Elnök: Ehhez nem kell csoport. Egyénileg csinálta?

Nagy: Csoportosulás nem kell ahhoz, hogy én akár a Szovjetunió Kommunista Pártja elnökségéhez, akár más párt vezetéséhez forduljak. Én itten ezzel kapcsolatban elfádom, hogy Romániában létem alkalmával ugyancsak beadvánnyal fordultam pártügyben a Szovjetunió Kommunista Pártja elnökségéhez, -

Elnök: A következő kérdés -

Nagy: /folytatja/, a lengyel, a csehszlovák, a román és a jugoszláv párt vezetőségéhez. Megtettem ezt is, és helyesnek tartom máma is, hogy -

Elnök: Most a következő kérdésem az, hogy 1956-ban, amikor ezt az anyagot eljuttatták a jugoszláv kommunista - Jugoszláviába,

Nagy: Nem tudom, hogy áll ez a kérdés, nincs tudomásom róla.

Elnök: Nincs tudomása róla. Tehát, amikor a tanu vallomása - illetve vádlott társának vallomása szerint eljuttatták, ezt hallotta itt, nem?

Nagy: Igen.

Elnök: Abban az időben -

Nagy: Nem azt, olyan formában nem, hogy azt Jugoszláviába eljuttatták.

Elnök: Hanem?

Nagy: Hanem azt, hogy átadták. Itt, Budapesten.

Elnök: Itt. Átadták. Akkor a magyar és a jugoszláv párt között a viszony milyen volt?

Nagy: Jó.

Elnök: Segítette-e a magyar és jugoszláv párt közötti viszony rendeződését az Ön anyagának az eljutása?

Nagy: Én azt hiszem, hogy igen.

Elnök: Igen. Nagyon ..

Nagy: Véleményem szerint nagy mértékben hozzájárult volna, én nem tudom, hogy hozzájárult-e, de nagymértékben hozzájárult volna a további rendezés elősegítéséhez.

Elnök: Hát akkor folytassuk, Önnek van-e kérdése a vádlott társához.

Nagy: Elnök ur, ha megengedi, nekem kérdéseim vannak, azután pedig számos kérdésben és igen fontos kérdésekben megjegyzéseket kívánok tenni, és ehhez az elnök ur engedélyét kérem. Az egyik kérdésem az, a vádirattal kapcsolatos, amely szerint Losonczi, Gimes és Méray -

Elnök: Bocsánatot kérek, egy pillanatra. Amennyiben hát szükséges, szünetet tudok elrendelni, -

Nagy: Nem kérek most, részemről nem.

Elnök: Vagy pedig azt is meg lehet oldani, hogy ha a harmadrendű vádlott pár percre elhagyja a termet, akkor mindig el fogom mondani, amennyiben őt érintő kérdésről van szó, hogy - negyedrendű vádlott, hogy mi történt közben.

Nagy: És én folytathatom?

Elnök: Tessék folytatni.

Nagy: Szóval a vádirat szerint Losonczi, Gimes és Méray újságírókkal előre megbeszéltem, ellenséges felszólalásokat a Petőfi Körben. Ez áll a vádiratban. Kérdezem Gimest, amennyiben ő is

Elnök: Ő vallotta azt, hogy - Ő Petőfi Körben nem szólalt fel.

Nagy: De még akkor is, ha nem szólalt fel, hogy vele -

Gimes: Sohase.

Elnök: Kérem szépen -

Nagy: Megbeszélte-e -

Elnök: Gimes azt vallotta itt, hogy nem szólalt fel, és nem is készült felszólalni. Hát mit beszélt volna meg ezekről?

Nagy: Hát azért az lehetséges, mint ahogyan a Szilágyi felszólalásával kapcsolatban is a vádirat -

Elnök: Ő készült felszólalni.

Nagy: De nem szólalt fel.

Elnök: De készült felszólalni, és volt is egy anyaga.

4. oldal.

/1958. VI. 10./

Gimes: Szabad egy szót szólni, hogy egész pontos legyen a vallomásom. Én azt mondtam, hogy nem készítettem felszólalás-tervezetet. Felszólalni készültem a sajtóvitán, csak nem kaptam szót.

Elnök: Megbeszélte -

Gimes: Nem beszéltem meg semmit.

Nagy: És valamilyen más felszólalás -

Gimes: Nem, sohse, semmi.

Nagy: Tehát a vádiratnak ez a megállapítása szerintem valótlan. A másik, a pótnyomással kapcsolatos kérdés, amit felteszek. Kapott-e tőlem olyan irást, vagy más üzenetet, a jugoszláv követsegről, amely az ön tevékenységét ellenséges irányba terelné?

Gimes: Én semmiféle üzenetet öntől október 30-a után semmilyen formában nem kaptam.

Elnök: November 13-án, a megbeszélés végén, felmerült-e három kérdés, amire a beszélgetés alapján választ kell adni?

Gimes: Határozottan azt állítom, hogy nem merült fel, amíg én jelen voltam, semmiféle formában.

Nagy: Következő kérdésem október 28-i kormánynyilatkozattal kapcsolatos. Ön azt mondja, Gimes elvtárs, hogy résztvett annak a fogalmazásában.

Gimes: Jelen voltam a szövegezésnél.

Nagy: Meddig volt jelen a szövegezésnél?

Gimes: Emlékezetem szerint végig jelen voltam.

Nagy: Arra ön nem emlékszik, hogy én felszólítottam önt és Harasztit is, hogy hagyják el a termet?

Gimes: A következőre emlékszem, Harasztit felszólította, hogy hagyja el a termet. Harashti kiment. Utána én is kimentem. Emlékezetem szerint engem nem küldött ki, de én is kimentem Harashti után. Később azonban visszamentem.

Elnök: Kérem, negyedrendű vádlott, nem történt semmi olyan e-közben, ami az ön vonatkozásában bármilyen szempontból érdekes volna.

Nagy: A kormánynyilatkozat fogalmazása során, annak az idején, a Politikai Bizottság több tagja bentjárt abban a teremben, ahol mi dolgoztunk. Kik voltak?

Gimes: Kádár János, - hát én a vallomásomat elmondtam, Kádár János kétszer volt bent a teremben, és mind a kétszer beszélt Nagy Imrével, bent volt Kiss Károly is, nem tudom, hogy Szántó Zoltán akkor a Politikai Bizottság tagja volt-e, ő is bentvolt.

Nagy: Itt az hangzott el, mint hogyhá a programnyilatkozatban az anyalföldi delegációnak a szempontjai, vagy a Gimes elvtársnak - vagy az ő általa készített valamiféle anyag érvényesült volna. Kádár János hivatkozott-e arra, hogy a Politikai Bizottság irányelveit hogy hajtjuk végre és hogyan nem hajtjuk végre, a fogalmazás során?

Gimes: Amikor Kádár János, - azt hiszem, amikor másodszor volt bent a teremben, akkor először Nagy Imrével beszélt, utána, mikor kifelé ment, megállt ott - én az asztal sarkánál ültem, megállt, és azt mondotta, hogy hát ezek után most már az újságírók feltétlenül fogják támogatni a pártot és a kormányt? Én felálltam az asztaltól, és azt mondtam, hogy természetesen. Ennyit tudok arról mondani, hogy -

Elnök: Jó. Van még kérdés?

Nagy: Észrevételeket kívánok tenni. Én ezzel kapcsolatban meg kell, hogy állapítsam, hogy a programnyilatkozat elkészítése ez a Politikai Bizottság döntése alapján történt, annak az irányelvei alapján, amelyet én megkaptam, amelyet - mielőtt hozzám .. én ott nagyvonalaiban ismertettem, igaz ez?

Gimes: Ismert - .. benne van a vallomásban, én ezt elmondtam.

Nagy: Tehát mielőtt hozzákezdtünk, én ismertettem. Tehát valóban a kérdésnek olyan beállítása, mint hogyha itten más szempontok és nem a Politikai Bizottság irányelvei érvényesültek volna, még akkor is, ha számos kérdésben, mint ahogy akkor elkerülhetetlen volt, a Politikai Bizottság álláspontja és olyan nézetek, amelyek máshol felmerültek, egybeestek. De ez a Politikai Bizottság álláspontja, irányelve volt. Most engedelmet kérek arra, -

Gimes: Szóval én nem akarok zavarni, és nem akarom félbeszakítani a vádlott társamat, tőlem nem kérdezték meg azt, hogy hát hogy zajlott le részleteibe menően ez a dolog. Amennyiben ez kívánatos, én ezt elmondom.

Elnök: Nem szükséges. - Tessék.

Nagy: Kérem, én most összefüggően kívánnék foglalkozni az alapvető, a döntő kérdéssel, ami most már az első, - másodrendű vádlott kihallgatásától végigkísért, és itt is lépten-nyomon felmerült, ez pedig a Nagy Imre-féle ugynevezett zárt csoport kérdése.

Elnök: Hát kérem, itt észrevételt tesz a vádlott társa vallomása.

Nagy: Kérdést tettem eddig fel, -

Elnök: És most észrevételt kíván tenni, de hogy Ön most, miután eljutottunk három vádlott társának a kihallgatásához, újra kezdje a vallomástételt, - azt nem -

Nagy: Ez nem vallomástétel.

Elnök: Vagy itten egy összefüggően elkezdjen szónokolni, erre nincsen mód, bocsánatot kérek, észrevételek, az azt jelenti, hogy kérem, Gimes Miklós ezt és ezt állítja, én pedig ezt és ezt állítom. Ez az észrevétel. De nem az, hogy összefüggően hát órákat fog beszélni.

Nagy: Hát ha nem órákat, de mindenesetre -

Elnök: Észrevétel alatt - Önt megtanítanom nem kell arra, hogy mit jelent az, hogy észrevétel. Mert Ön ezt tudja. Tehát tessék tartani a tárgyalás rendjéhez magát.

Nagy: Kérem, én a tárgyalás rendjéhez tartozandónak tartom azt is, hogy a bíróság nekem lehetőséget ad arra, hogy a felmerülő kérdésekkel kapcsolatban, legyenek azok ténybeli kérdések, elvi vagy politikai kérdések, a nézeteimet, a szempontjaimat kifejtsem.

Elnök: Elmondottam önnek azt, - mint ahogy elmondottam Gimes vádlott társának is, hogy a bíróság mindig először a tényeket vizsgálja. Azt vizsgálja, hogy ez történt, vagy nem történt. Nincs értelme sem, hogy elkezdjük egy olyan helyzetben, amikor nincs tisztázva, hogy mi történt, - és ön nem tudja, hogy mire fogja építeni még a végén a védekezését, - akkor már értékelte a tényeket, mert újra meg újra kell átértékelni.

4. oldal.

/1958. VI. 10./

Nagy: Nem, hanem a vádirat megállapításai, amelyek -

Elnök: Kérem, most nem a vádiratról van szó, hanem Gimes Miklós vádlott társának a vallomásáról. Erre, ha észrevételeket kíván tenni, tessék röviden megtenni.

Nagy: Ezzel kapcsolatban én akkor befejezem a mondanivalóimat, észrevételt mást nem teszek, a korábbi vallomásomat fenntartom.

Elnök: Gimes Miklós kihallgatását egyenlőre befejezettnek nyilvánítom, figyelmeztetem kérdésési és észrevételezési jogára, hát ezt most már érti is, hogy miről van szó.

A tárgyalást 10 percre felfüggesztem.

Maléter Pál következik. Tegnap fel lett olvasva a vádirat rendelkező része, egyébként ki is lett kézbesítve Önnek, igen?

Maléter: Igen.

Elnök: Megértette a vádat?

Maléter: Megértettem.

Elnök: Bűnsnek érzi magát?

Maléter: Nem érzem magam bűnsnek.

Elnök: Nem érzi magát bűnsnek. Önt részletesen kihallgatták 1958. február 6-án a Legfelsőbb Bíróság Népbirósági Tanácsa előtt. Ismertetni fogjuk ezt a vallomását, egyrészt azért, hogy-vallomásáról felvett jegyzőkönyvet, egyrészt azért, hogy megállapítsuk, hiven tartalmazza-e az akkori vallomását, másrészt azért, hogy fenntartja-e vallomását még, vagy változtatni kíván, illetve kiegészíteni. Elrendelem a jegyzőkönyv 12. oldalától Maléter Pál elnöki kérdésre vallja, onnan a jegyzőkönyv ismertetését. Addig tessék helyetfoglalni és jegyzeteket készíthet.

Jegyző elkezdi a jegyzőkönyvet felolvasni, ezen a tekercsen kb. 3 percnyi rész van, - ~~miáxx~~ a tekercs végéig.

111. MAGYAR
KÖZVETÉLŐKÖNYVTÁR

5. oldal

/1958 VI.10/

A jegyző folytatja Maléther Pál kihallgatására vonatkozó jegyzőkönyv felolvasását. A jegyzőkönyv felolvasás az 5. oldalon még nem fejeződik be. /30 perc/

./.

/ a jegyző folytatja Maléther Pál kihallgatására vonatkozó jegyzőkönyv felolvasását.
A jegyzőkönyv felolvasása kb. 20 perc után, az oldal háromnegyed részénél fejeződik be./

Elnök: Mindenek előtt híven tartalmazza-e ekkori vallomását ez a jegyzőkönyv? Amennyiben nem híven tartalmazza, milyen - hát nem betű elírások, - de milyen lényegesnek elisárok vannak?

Maléther: Lényegében híven tartalmazza, de vannak olyan, mondhatni betű elírások, amelyek mégis értelemzavart okoznak, azért kérem azokat figyelembe venni.

Elnök: Természetesen, az hogy a Csiba ezredesnek van itt léptetve, pedig százados, az nem lényeges, és

Maléther: A pontosság, szóval az ellenőrizhetőség szempontjából, kérném a jegyző, a fölvetett jegyzőkönyvben módosítani a Jenei őrnagy nevet Jelen őrnagyra, mert úgy hívták a parancsnokság párttitkárát. És miután Jenei van, nem lehet azonosítani.

Elnök: Érttem.

Maléther: Jele -

Elnök: Tessék? Jele -

Maléther: Jele - A Corvin Közben, amikor Váradival beszélgettünk, illetve mikor ott voltam 29-én este, a corvinisták nem azt mondták, hogy tárgyalhatnak a parancsnokaik tárgyalhatnak a kormánnyal, mint ahogy itt le van rögzítve, hanem azt mondták, hogy a parancsnokaik tárgyalnak. Tehát nem egy feltételezettséget, hanem egy tényt - /nem fejezi be/ És a parancsnokuk tényleg akkor ott is volt. Ivánkovács akkor volt bent a Parlamentben.

Tehát ez is kérem, tárgyalhatnokról, tárgyalnokra változik.

Elnök: Érttem.

Maléther: A corvinisták létszámával kapcsolatban bent van az, hogy én akkor 200- 330-nak minősítettem, hogy képviseltem az ő létszámukat. Képném ezt a 330-at, 300-ra változtatni, mert akkor is úgy mondtam. 330 az nem egy pontos szám.

Elnök: Igen.

Maléther: A Budapest határában felállított páncélos őrsöket nem a szovjet egységek, hanem a szovjet alegységek távoltartására is állítottuk föl. Ez, mondjuk ez a szóváltoztatás csak katonailag jelentékeny, mert alegység az egy század, egység az egy ezred. Oriási különbség.

Elnök: Megértettem, nagy különbség igen.

Maléther: Ezt csak azért mondom, mert tudom hogy vannak itt olyanok akik nem voltak katonák nyilván.

Elnök: Tessék.

Maléther: A parlamenti harmadiki eseményekkel kapcsolatban, amit az ügyvéd urnak a kérdésére válaszoltam. Ott a jegyzőkönyvbe úgy van, hogy azután ott hagytam ezt a

6. oldal

/1958 VI. 10/

Maléter: .. Az én vallomásom nem úgy hangzott, hogy elszedtem a fegyverét és a kézigránátját és azután ott hagytam, hanem letartóztattam. Ugy hogy ezt is ...: A rehabilitáló bizottságokba nem Horváth alezredest javasoltam elnöknek. Nem ő volt a személyügyi csoportfőnök helyettes, hanem Juhász alezredest. És Juhász alezredest javasoltam. Névcseré van, kérem ..

Elnök: Igen

Maléter: Király letartóztatásával kapcsolatban nem a vezérkar főjegyzőjét, hanem a bélyegzőjét vitette el.

Elnök: Bélyegzőjét?

Maléter: Bélyegzőjét -

Elnök: Értem

Maléter: Szóval a körbélyegzőt, ami hivatalos, mindennemű miniszteri intézkedésre.

Elnök: /egyszerre beszélnek/ Igen, értem, igen igen.

Maléter: Csak ennyi az észrevételem. Más észrevételem nincs.

Elnök: Szóval egyébként híven tartalmazza -

Maléter: Teljesen híven tartalmazza a ...

Elnök: Kívánja-e a vallomását módosítani?

Maléter: Nem kívánom.

Elnök: Kiegészíteni?

Maléter: Azt sem.

Elnök: Azt én azért kérem, hogy a miniszterré történt kinevezése, illetve kijelölése kérdéséről részletesen nem .. Tehát Önnel először november 1-én tárgyaltak arról, hogy honvédelmi miniszter legyen.

Maléter: Igen

Elnök: Ki tárgyalt Önnel?

Maléter: Nem tudnám megmondani, a Parlamentben történt,

Elnök: Igen

Maléter: de hogy úgy mondjam nem kimondott tárgyalás volt. Tehát nem tárgyalás jellegű, többen ültünk és beszélgettünk, és -

Elnök: Többen beszélgettek róla a .. ?

Maléter: /egyszerre beszélnek/ Többen, szóval nem nem kettesben voltunk az biztos.

Elnök: Igen

Maléter: Többen ültünk és beszélgettünk, és így merült fel az a kérdés, hogy nekem kell lenni a Honvédelmi miniszternek. Erről -

Elnök: Igen. Akkor Ön kifejtette az álláspontját amiről..

Maléter: /egyszerre beszélnek/ Ugy ahogy az ...

Elnök: Igen. Na most, utána mikor került újra szóba, hogy Ön honvédelmi miniszter legyen?

Maléter: Előttem, másodikán este.

Elnök: Másodikán este; Ez hol volt és kik előtt történt?

Maléter: Szintén a Parlamentben, másodikán este -

Elnök: Kik voltak jelen?

Maléter: Másodikán este, beléptem egy szobába. Nem tudom megmondani, kik voltak ott. Beléptem egy szobába,

Maléter: ahogy beléptem a szobába, hozzám jöttek és gratuláltak a miniszterré történt kinevezésemhez. Meghökken-tem, mert addig .. sem gondoltam, sem hallottam róla és pont a Dudásékkal kapcsolatban voltunk elfoglalva. És akkor kifejtettem, hogy én nem vagyok honvédelmi miniszter, nem vállalom a minisztervéget.

Elnök: Igen

Maléter: De eztsen egy tárgyalás előzte meg és szóval utána pedig az illetők akik nekem gratuláltak, utána kifejtették, hogy hopp akkor elárultunk egy titkot.

Elnök: Hogyan?

Maléter: Azt mondták az illetők, hogy hopp akkor elárultunk egy titkot.

Elnök: Igen. Az hogy ..

Maléter: /egyszerre beszélnek/ Én akkor nem nagyon tulajdonítottam neki jelentőséget. A múlt tárgyaláson sem említettem. Most ahogy itt Ön kérdezi, jut eszembe azért emlitem.

Elnök: Értem. Nos, hát utána ezzel le is zárult.

Maléter: Ezzel teljes egészében a magam részéről lezárt-nak tekintettem.

Elnök: Mikor került megint szóba?

Maléter: November 3-án a szovjet tárgyalásokra készültünk délelőtt, 12-kor kezdődtek a tárgyalások és 8 óra után mentem be a Parlamentbe Kovács ~~szex~~ vezérőrnagy és Szücs ezredes társaságában. Amikor a hadműveleti térképet Kovács vezérőrnagy bemutatta, vagy én, ezt nem tudom megmondani, bemutatta a minisztertanács elnökének

Elnök: /közbe szól/ ~~Vagy Tildin~~ /?/ /torz a hang/ *Magy. beszéd*

Maléter: Igen. Én ugy emlékeztem, hogy én mutattam be, utána láttam két jegyzőkönyvet, amely szerint nem én mutattam be. Nem tudom, én vállalom. Utána a minisztertanács elnöke átadta nekem az osztrák kormánynak a jegyzékét, ami a magyar jegyzékre volt a válasz. Ezt jegyzéket meg is találták nekem akkor, amikor este aztán erőszakosan elfogtak. Bent volt a zsebembe. Ez után mi kimentünk. Azt tudom, hogy minisztertanácsi ülés volt szombaton délelőt, azt hiszem tán tíz óra-kor kezdődött, nem tudom pontosan. Láttam ottan Kovács Istvánt, Erdei Ferenc -

Elnök: Kovács Bélát, nem? Kovács Istvánt?

Maléter: ~~Kovács Istvánt~~ Igen.

Elnök: Ja az igen, pardon a .., tessék?

Maléter: Nem, nem a Párt részéről

Elnök: Igen

Maléter: A Czottnert is láttam odamenni. Az elnöki tanács elnöke is odament. Szóval ebből következtettem arra akkor, hogy minisztertanácsi ülés lesz. De kormányváltozásról, vagy valamiről én nem tudtam.

Elnök: Igen

Maléter: Bementem.., még tárgyalunk kint, állítottuk össze a szovjet anyagot s bementem a szovjet tárgyalásra. Ez délután .., igaz, hogy pontosan mikor, nem tudnám megmondani, de úgy 14-15 óra körül.

6. oldal

/1958 VI. 10/

Maléter: Hogy a tárgyalásról kijöve, a minisztertanács elnökéhez mentem jelentést tenni a tárgyalás eredményéről. Akkor ez a jelentéstétel után azt hiszem, közölte velem a minisztertanács elnöke az MSZMP. részéről történt javaslatomat és ennek alapján miniszterré történt megválasztásomat, valamint azt, hogy a Kabinetnek a tagja is lettem. A szavakat idézve Tildy Zoltán Kéthly Anna, Fischer és még Kádár Jánossal együtt.

Elnök: Igen

Maléter: Így közölték ezt akkor és utána hozták be az italt, jöttek a fényképezés fényképezni ..

Elnök: Na most akkor a kormány, - itt azt említette, hogy, - hát hogy állt a kormány akkor? A Kabinetttől függetlenül? Az össze -

Maléter: /egyszerre beszélnek/ A kormány összetételéről, a kormány összetételéről akkor szó nem volt.

Elnök: Arról sem, hogy létezik-e, vagy nem létezik?

Maléter: /közbe szól/ Az még fölmerült, hogy Nagy Imre említette, hogy ő látja, szóval ő látja el a minisztertanács elnöki funkción kívül a külügyminiszteri funkciót is.

Elnök: /közbe szól/ De egyébként -

Maléter: Hogy érthetőbb, engedje meg, hogy érthetőbb legyen, hogy miért nem került elő részletes tárgyalásra, ott akkor. Két nemzetközi tárgyalás között voltunk. És a hangulat olyan volt, hogy akkor pillanatnyilag engem jobban érdekelt a szovjet tárgyalásnak az eredménye, mint sem, hogy tudjam azt, hogy rajtam kívül, mit tudom én kik a miniszterek, vagy ki a közoktatásügyi miniszter, vagy ki is volt.

Elnök: Értem.

Maléter: A sulykérdés részemre akkor a szovjet tárgyalás volt.

Elnök: Az újságokba úgy jelent meg, hogy a felkelők részéről volt Ön a Kabinet tagja.

Maléter: A felkelők részéről kicsit nehéz lett volna, ugyanis előző nap hoztak egy olyan határozatot, illetve adott egy olyan utasítást ki a Király, aki őket közvetlenül irányította, hogy semmi nemű parancsokat sem lehet elfogadni. Ezt a parancsot közvetlen a Marián Istvánnak adta. Nehéz elképzelni, hogy egy felkelők nekem adjanak, nekem szavazzanak meg miniszteri bizalmat és ugyanakkor megtiltsák, hogy a parancsaimat velaki végrehajtsa. Ez egy kicsit abszurdum.

Elnök: Igen. Más kérdésem nincs. Nincs kérdés? TESSÉK

Közbeszóló: Tessék van.

Elnök: Tessék!

Közbeszóló: Amikor Ön elfoglalta a... utána miért a Kilián laktányában ütötte föl a főhadi-számát, miért nem ment vissza .., mint vezető katonatisztet mondom. Elfoglalta a laktányát és ott van a ... , parancsnok vagy mostmár itt miért....., maga miért nem ment vissza együttműködni a ..?/halk a hang/

Maléter: Az én /recsegés/.. nem a Honvédelmi Minisztériumba volt, hanem fönn a Várba, a Mindszenty püspöki rezidenciája mellett -

7 oldal.

/1958. VI.10./

ott a hadi.. igazgatóságának az első emeletén. Az én csapataim nem a honvédség kötelékébe tartoztak, hanem haderőn kívüli csapatok voltak, 10 ezer ember a szénbányászat és 5 ezer ember az építőipar területeiről. Laktanyám nekem Budapesten egy volt, csak a Kilián-laktanya. Ezt érte közvetlenül a támadás és a támadás felszámolását a, támadás teljes likvidálásáról, nem lehet beszélni, hiszen a Pongrácz-féle csoport az továbbra is ott volt a Corvin-közben és konkrét tudomásom volt arról, hogy a Kilián-parancsokkal szemben, észrevételeik vannak. Napközben a laktanyát 30-a után már el mertem hagyni, mert annyira már konzolidálódtak akkor a viszonyok, hogy .. az őrségem fegyverrel tudta tartani a rendet, de éjjelre nem akartam őket ott hagyni. 30-án -

Közbeszóló: Most még egy kérdésem van, hogy én a HM-nek a .. ?

Maléter: En egyedül igen.

Közbeszóló: Mint parancsnok, tehát, mint ezredes, mint honvéd ezredes?

Maléter: Igen.

Közbeszóló: Most az a kérdésem, hogy a HM. elgondolásai mellett, ki adott önnek engedélyt arra, hogy tervet készítsen, elkészítse a saját tervet ?

Maléter: Mivel kapcsolatban ?

Közbeszóló: Hát azzal kapcsolatban, hogy ott egyezséget kötöttek ezekkel a , nem tudom, hülígán elemekkel ?

Maléter: Váradi vezérőrnagy/?/ engem azért hívott át a Corvin-közbe, hogy segítséget nyújtsak neki. A segítség nyújtásnak azt a formáját választottam, amikor láttam, hogy nem tudnánk megegyezni, hogy leirtam egy pontos tervet, amit odaadtam Váradinek, rá bízva, hogy ő a felkelőkkel tárgyalva ezt elfogadja-e, vagy sem. En ott a Váradi-t segitettem, a felkelőkkel a Váradi -

Közbeszóló: Még az a kérdésem, hogy ön miért nem ment be a HM-be és ott kidolgozni egy megfelelő tervet ? Miért a Kilián-laktanyába, tehát miért kötötte magát ahhoz a helyhez ?

Maléter: Ne haragudjon, de ezt a kérdést nem értem.

Közbeszóló: Nem érti? Hát, hogyha én parancsnok vagyok és van egy HM., amelynek az állományába tartozom és amelyik irányított volna a hadműveletet, legalábbis hivatott lett volna, hát én nekem be kell menni azokat összeegyeztetni az én elgondolásaimat és utána kimenni, leülni a felkelőkkel és hülígánokkal, nem tudom kicsodákkal és akkor azt mondna nekem mi ezt akarjuk, önök mit akarnak ?

Maléter: A HM. részéről a Váradi jött ki.

Közbeszóló: En ezt értem, hogy kiment, de miért nem ment be maga ?

Maléter: Miért mentem volna be ? Nekem semmi közöm a Honvédelmi Minisztériumhoz nem volt, mert a Honvédelmi Minisztériummal semmi kapcsolatban nem voltam. En a Szénbányászati Minisztériummal voltam kapcsolatban.

Közbeszóló: Mikor lett ön a honvédelmi miniszter helyettese ?

7 oldal.

/1958.VI.10./

Maléter: Honvédelmi miniszter helyettese, először szóba került 30-án és megkaptam a kinvezést 31-én.

Közbeszóló: El-én, hát akkor már nem mondhatja, hogy szénbányászati miniszter helyettes volt -

Maléter: Az időnek a zömét a Parlamentben töltöttem. A Kiliánba aludni mentem, azért mentem oda aludni, mert a küldöttségek zöme ott keresett engem napközben és ezekről nekem a laktanyának a parancsnoka Csiba százados, este a Kiliánban tett jelentést.

Közbeszóló: A Csiba tesz jelentést magának arról, hogy mi történt a HM-be, szóval a .. - Azt keresem, hogy önnek a főhadiszállása miatt a Kilián a későbbi időpontban is, miért nem a HM-ben, ahol az összes törzstisztek benn voltak és ott ön - előadása szerint 10, vagy 15.000 emberről beszél, amelyről a Kiliánba fut be jelentés, miért nem a HM-be, ahol a megfelelő technikai felszerelések vannak hozzá. A rádió hálózatról, a .. telefonokon keresztül minden. Azért kereselem - a Kiliánban nem volt meg ez a -

Maléter: Az én csapataimmal az összeköttetés a Szénbányászati Minisztériumon keresztül volt és nem a Honvédelmi Minisztériumon keresztül. A Szénbányászati minisztériumnak és a trösztöknek a K.vonalain tartottam az összeköttetést a csapataimmal és a trösztök K.vonalaihoz rendelttem be a parancsnokaimat a várból.

Közbeszóló: Igen, de ön mindig megkerüli azt a kérdést, hogy 31-én már honvédelmi miniszter helyettes volt.

Maléter: És benn is tartózkodtam a Parlamentbe.

Közbeszóló: De a HM-be miért nem tartózkodott ?

Maléter: Mert a Parlamentben -

Közbeszóló: Eligazítás kellett, nem érzi, a helyzet fonáksága, hogy önnek, mint miniszterhelyettesnek, mint egy legendás hírv embernek már ekkor, be kellett volna menni a HM-be és ott összefogni ezt az egész társaságot - bocsánat ~~xxxxxxx~~ kifejezésért - a katonatiszteket, annak a megvédésére érdekében. Ennek ellenére, ott ilyen széthuzások voltak, ön pedig a Kiliánban volt, vagy a Parlamentben, hát miért nem a HM-ben, ahol együtt volt, mit mondjak, tudomásom szerint kb. ezer katonatiszt.

Maléter: A honvédelmi minisztert akkor még nem váltotta le senki, Janza altábornagy volt a honvédelmi miniszter és irányította a honvédelmi minisztériumnak a dolgát, a vezérkarnak a dolgát a vezérkar főnöke irányította, miniszterhelyettesi funkció a Honvédelmi Minisztériumban rajtam kívül, előttem nem volt. .. határozványban az én beosztásomra külön ténykedések rögzítve nincsenek, ezzel szemben akkor, amikor miniszterhelyettesnek lettem kinevezve, megkaptam a feladatot arra, hogy segítsek a szovjet tárgyalásokkal kapcsolatban kialakítani a véleményt és segítsek a munkástanácsok rábeszélésében a munka -

Közbeszóló: Akkor értem. Akkor azt mondjam meg nekem, hogy a szervi-határozvány az ön beosztásával kapcsolatban nem volt, akkor a honvédelmi miniszter miért nem ő vezette azokat a tárgyalásokat, amelyek szükségesek voltak, a felettese ? És ön miért nem ment be hozzá jelentkezni és ő vele miért nem közösen beszéltek meg, tárgyalták ki a katonai részeket ?

7 oldal.

/1958.VI.10./

Maléter : Melyik tárgyalásokat ?

Közbeszóló: A szovjet tárgyalásokat, amelyet ön mond, hogy megbízták ezeket a tárgyalásoknak a -

Maléter: A honvédelmi miniszter engem jelölt a bizottságba Kovács vezérőrnaggyal és Szűcs ezredessel együtt és nem én mentem be a Honvédelmi Minisztériumba, hanem a honvédelmi miniszter jött be a Parlamentbe megtárgyalni ezeket a kérdéseket, ahol ott volt a kormánynak az elnöke és a többi miniszter.

Közbeszóló: Köszönöm.

Elnök: Van még kérdés ? - Tessék.

Női hang: Tudott arról, hogy miféle emberekből tevődtek össze a Corvin-köziek ?

Maléter: A Corvin-köziek közül többel beszéltem, voltak közöttük a csepeli szabadkikötőből, a csepeli gyárból, angyalföldiek, főiskolás tán volt 1-2,

Női hang: Arról tudott, hogy a Corvin-köziek között számosan vannak huligán, büntetett előéletű, bűnöző elemek ?

Maléter: Nem tudtam róla.

Női hang: Nem tudott róla. Tudott-e arról, hogy a Corvin-köziek különböző terror cselekményeket hajtottak végre a városban?

Maléter: Nem tudtam róla, annyiról tudtam csak, hogy - ahogy a jegyzőkönyvben rögzítve is van, - november 1-e körül, azt hiszem november 1-én négy személyt hoztak be, letartóztatva a laktanyába. Erről tudtam.

Női Hang: igen. De arról tudott, hogy a Corvin-köziek különböző helyeken harcoltak, így pld. az ön egysége ellen is, akkor, amikor ön .. próbálta elfogadni, illetve elfoglalta. Amikor kidolgozta ezt a 6 pontot, akkor miért nem szabott olyan felteteleket a 6 pont között, hogy azokat az embereket, akik a különböző fegyveres csoportokba tartoznak és olyan elemek, hogy harcoltak egyrészt önök ellen, másrészt a rádió védői és különböző fontos objektumok ellen, hogy ezeket nem veszik fel a különböző fegyveres szervezetbe, a honvédség és a rendőrség kötelékébe ?

Malétrer: Ezeket minősítette a párt és a kormány a szabadságharcosoknak.

Női hang: És ön azt, hogy valaki melyik fronton esett el, az ellenforradalmárok oldalán, vagy a rádió védelmében, ön ezeket egyformán nemzeti hősöknek tekintette ?

Maléter: Én a kormány és a pártnak az álláspontját képviseltem. Nemcsak a rádiónál estek el emberek, a laktanyában meghalt 2 tisztem és 28 katonám súlyosan megsébesült a felkelőkkel való harcban. Ennek ellenére, amikor a párt és a kormány értékelését meghallottam, igaz, hogy a földhöz vágtam a puskát, de bejelentettem, hogy többet nem tüzelek. Katona vagyok és a parancsot hajtom végre.

Egy férfi hang: /valószínű valamelyik ülnök/ Feltehetem ?

Elnök: Tessék.

Egy férfi hang: A Nagy Imrének ön milyen hadműveleti térképet mutatott, kidolgozott térképet ?

Maléter: 3-án délelőtt került bemutatásra az a hadműveleti térkép, amelyet a honvédelmi miniszter rendelt el készíteni... október 31-én került -

Egy férfi hang: Ezt ki dolgozta ki ezt - ?

Malétre: a honvéd vezérkar.

Ugyész: Egyetlen kérdésem van csak kérem, kérem ön azt állította, hogy azért, nem foglalta el a helyét a Honvédelmi Minisztériumban, mint kinevezett miniszterhelyettes, mert azelőtt ilyen rendszeresített állás nem volt. Ezt mondja ugye ?

Maléter: Igen.

Ugyész: Nógrádi elvtárs mi volt ?

Maléter: Politikai főcsoport főnök.

Ugyész: És miniszterhelyettes.

Maléter: De a, a politikai főcsoport, fő funkciója politikai főcsoport főnök volt.

Ugyész: Köszönöm, nincs több kérdésem.

Elnök: Tessék.

Másik hang: Megközelítőleg hány embere volt azokban a napokban, amikor alegényszállást és a civil lakrészt megtisztította a laktanya körül ?

Maléter: A laktanyában volt 900 katona benn, azok közül 12-vel tisztítottuk meg a legény szállást és ugyanennyivel a Ferenc-kőruti részt, mert összesen annyi puska volt, illetve fegyverünk, nemcsak puska.

Másikhang: Ennek a 12 katonának a nevét meg tudja jelölni ?

Maléter: Igen, meg tudnám, ha be tudnék tekinteni az anyagomba, mert egy sárga borítékban benn van a teljes névsor.

Másik hang: Kinek az órája alapján állapította meg annak bizonyos telefon bejelentésnek az időpontját, azt a 13.12 h-t?

Maléter: A saját órámon.

Másik hang: A saját óráját szokta a rádió idejéhez igazítani ?

Maléter: Azokban a napokban nem, mert nem volt rádióm.

Másik hang: Milyen okból, vagy célból kaisérte el Tildy Zoltánt, Mindszenty-hez ?

Maléter: Emlékeztem szerint arra akartuk Mindszenty-t rávenni, hogy ne közvetlen, hanem magnetofonra beszéljen és beszédében ne legyen semmi olyan, ami a kormány ellen szólna, hanem csak olyasmi, ami a kormányt támogatja. Meghalottam, hogy Tildy Zoltán felmegy és arra nem tudok emlékezni, hogy az ő felszólítására-e, vagy az én ajánlatomra mentem, de együtt mentünk fel a Várba. Én viszont Mindszenty-hez nem kerültem be, mert ahogy Tildy Zoltánt üdvözölte, fél átkaroló mozdulattal, bementek és én kinn maradtam, akkormentem az előszobába telefonálni.

Harmadik hang: November 4-én, 1956-ban tartóztatták le ?

Maléter: Engem, november 3-án este 11 óra körül fogtak le.

Harmadik hang: Mit mondtak akkor, miért tartóztatják le?

Maléter: Hátra csavarták a kezemet, oldalamhoz szorították a pisztolyt és kész, nem indokoltak semmit.

Harmadik hang: Kérem, most legyen szives mondja meg, az ön megítélése szerint, mi volt a hadsereg összeomlásának az oka ? Hogy összeomlott 23-án, vagy október 25-én .., mi volt ennek az oka ?

7 oldal.

/1958.VI.10./

Maléter: A magyar néphadseregnek a tisztjei, én engedélyt kérem, hogy hosszabban fejthessem ki, mert ezt nem lehet két szóval elmondani.

Elnök: Nem tudom, hogy mennyiben tartozik ez -

Harmadik hang: Nagy Imre védelméhez feltétlenül hozzá tartozik, akkor mikor egy kormány elnöke volt és nem volt neki egy hadserege..olyan intézkedést tenni - .. hogy állítja ezt be, mert dobálódzik számokkal, alakulatokkal .. nem volt.

Maléter: A magyar néphadsereg 1956 júliusától semminemű politikai irányítást nem kapott, pedig ezt 1945-től megszoktuk. Tehát júliustól semminemű politikai irányítást nem kaptunk. A budapesti vezetők egy része, a Tiszti Házban tartott sajtó, illetve újságíró - nem tudom mi volt, Petőfi-körben, Petőfi-köri előadásokra eljárt, azokat hallgatta. Sokan vették figyelembe a Szabad Nép cikkeit, és amikor tájékoztatást kértek a főelöljáróktól tájékoztatást nem kaptak. Én saját magam is fordultam a közvetlen előljáróhoz, Janza altábornagyhoz, mert hozzá tartoztam, mint a bányász csapatok parancsnoka és felhívtam a figyelmét, hogyha így fog menni tovább az uszítás Magyarországon, mint ahogy eddig megy, rövid időn belül robbanni fog. Én jártam a bányákban, jártam az építőiparban, tudtam azt, hogy mi a bányászoknak a véleménye, tudtam azt, hogy mi az építőipari munkásoknak a véleménye, akik 2.70-et keresnek egy órára. Erre Janza altábornagy azt mondta, hogy rosszul látom a helyzetet, de ezt nem csak nekem mondta, ezt mondták azoknak a tiszteknek is, akik ilyen kérdésekkel fordultak hozzájuk. Akormány tudott arról már október előtt, hogy milyen elégedetlenség van. Bata István tudta azt, hogy Szegeden volt tüntetés és tudta azt, hogy Pécsen volt tüntetés, mert saját magam jelentettem neki és igen gorombán utasított helyre. A Honvédelmi Minisztérium el is készíttette a karhatalmi tervet a vezérkar által, csak nem hagyatta jóvá, nem hagyta jóvá senki. A Honvédelmi Minisztériumnak meg volt a módja arra, hogy a legtovább lévő csapatokat 6 óra alatt riadóztassa, minden technikai eszköz erre rendelkezésre állt, rádió, külön telefon. Ennek ellenére akkor, amikor Budapesten már tudva volt az, hogy az első tüntetés fog megtörténni, akkor - ez 23-án délben volt, akkor nem arra utasították a magasabb parancsnokokat, hogy a csapataikat őrizték és a csapataikat helyezték készenléthe, hanem utasítást adtak arra, hogy 24-én a csapataikat ott hagyva, jöjjenek fel Budapestre. Ez volt 23-án déli 13.h.-kor a Hazai vezérőrnagy, akkori politikai csoport főnöknek az eligazításán. Én akkor felszóltam és megmondtam, hogy helytelennek tartom, egy tüntetés előtt állunk, Szegeden és Pécsen már tüntetés volt, Pécsen a Szabadságharcos Szövetség és a rendőrség fegyvereit akarták a tüntetők elvenni, nem tartom helyesnek, hogy a parancsnokokat elvigyék a csapatoktól. Ezt tudják többen bizonyítani. Azt mondták akkor is, még 23-án délben, hogy rosszul látom a helyzetet.

23-án este egy telefonba került volna, hogy a budapesti rend helyreállítására előre kiszemelt VII.gépesített hadosztályt felrendeljük Budapestre és itt meggátoljon mindenemű fegyveres atrocitást. De nem ez történt, a VII.gépesített hadosztály parancsnokának értesülése nélkül, a páncélos csapatok parancsnoka beült egy gépkocsiba, leutazott Piliscsabára és felhívta a piliscsabai ezrednek a parancsnokát arra, hogy jöjjön fel Budapestre, de csak halkán, hogy ne hallják meg. 16 harckocsival nehéz úgy járni, hogy azt ne lehessen meghallani.

Férfi hang: Nem volt az 16, több volt az, az egész Bajcsy-Zsilinszky-úton mentek végig -

Maléter: Én csak a piliscsabaiakról beszélek, azoknak volt egy harckocsi századuk, amit én hallott az valószínűleg az esztergomi volt, ami később .. - /egyszerre beszélnek/ Lehet, hogy más csapat kapott karhatalmi riadó tervet, vagy karhatalmi riadó intézkedést, az én csapataim haderőn kívüli egységek voltak, fegyverük nem volt én a saját szakállamra adtam nekik utasítást, hogy a szentermelésnél továbbra is fokozzák a munkát és dolgozzanak.

Harmadik hang: Kérem tudott-e ön arról, hogy a Kossuth, ha jól emlékszem a Kossuth, vagy pedig a Petőfi Akadémián, - Zrínyi Akadémián, Háy Gyula és író társai a honvédség körében lévő kucserákról tartott előadást októberben ?

Maléter: Nem hallottam róla.

Harmadik hang: Erről nem hallott.

Maléter: Nem. A kucsera szóval először akkor találkoztam, amikor október 23-án éjjel a Kálvin-térnél engem a tömeg kiharakott a kocsiból.

Harmadik hang: Igen. Összefoglalva az ön válaszát, a válaszá-
nak a lényege az, hogy az uszítással szemben, ami akkor folyt határozott, gerinces ellenállást a honvédség vezetői nem támasztottak, igen ? Ez a lényege ?

Maléter: Ezt tudnám lényegként rögzíteni, de meg kell itt jegyezni, hogy én a honvédség haderőnkívüli alakulatának voltam a parancsnoka, tehát lehet, hogy voltak olyan honvéd egységek, amelyek felé más volt a honvéd vezetésnek az álláspontja.

Elnök: Kérdés van-e ? Nincsen, nincsen, nincsen. - Nagy Imre kérem álljon fel, kérem van-e kérdése vádlott társához ?

Nagy: Igen.

Elnök: Tessék.Mi a kérdése ?

Nagy: A következő: A vádirat szerint Maléter^{elvtárs}.. velem politikai szövetségre lépett.

Elnök: Kérem, kérem, maradjunk azért a fogalmazásnál, annál, hogy Maléter Pál és nem elvtárs.

Nagy: Kérem, tudomásul vettem. Maléter Pál vádlott vallomá-
sában erről a kérdésről nem beszél, viszont a vádiratban ez lerögzítést nyert. A kérdésem az, mikor, milyen felté-
telek mellett, milyen címből, milyen politikai feladattal léptünk mi, ön velem, vagy én önnel politikai szövetségre ?

7 oldal.

/1958.VI.10./

Maléter: Én tudtam azt, hogy Nagy Imre a magyar kommunistáknak egyik vezető személyisége, én is magyar kommunista vagyok, ezenkívül semmi más szövetség közöttünk nem volt.

Elnök: Más kérdése ?

Nagy: Ez volt a kérdésem, ellenben észrevételt kívánok tenni a kinevezéssel kapcsolatban.

Elnök: Tessék.

Nagy: Tudniillik itt bizonyos zavarok ...

Elnök: Tessék, tessék megtenni az észrevételt.

Nagy: Maléter Pál kinevezéséről nem az MSZMP Intézőbizottságával, november 1-én a párt elnöksége tagjai közül, emlékezetem szerint Kádárral beszéltem. De a Maléter Pál kinevezéséről én Tildy Zoltánnal is beszéltem, hogy ilyen szándékok vannak.

Elnök: Ki tette a javaslatot ?

Nagy: Most arra akarok kitérni. Tehát november 1-én a .. hozsám a Honvédelmi Minisztériumból egy küldöttség jött, amely a Maléter Pál jelölését hozta javaslatba. A küldöttség tagjait én nem ismertem, ott bürzstisztek voltak -

Elnök: Minek nevezték magukat ?

Nagy: Kérem ?

Elnök: Minek nevezték magukat ? Hát egy küldöttségnek -

Nagy: Semminek nem nevezték magukat -

Elnök: Nem a honvédelmi minisztérium forradalmi bizottsága ?

Nagy: /egyszerre kisbálnak/ .. ~~xiix~~ jegyzőkönyvemben is van, hogy véleményem szerint ez a Honvédelmi Minisztérium forradalmi bizottsága volt, de ezt én állítani nem állítom, egy küldöttség volt és én kívánok ennél maradni, ennél a megállapításnál, hogy egy küldöttség jött, amely javasolta. A javaslatot meg is indokolták, az indoklással én egyet értettem, mert Malétert én rég óta, 1945-óta ismerem, a legjobb véleményem volt róla Maléterről .. vélemény alakult ki.

Elnök: Kérem, ön közölte Maléter Pállal, hogy ...~~egyszerre~~ beszélnek/

Nagy: A november 2-i - bocsánat nem akarok közbe vágni -

Elnök: Hát azt helyesen is tenné. Azt kérdeztem, hogy közölte Maléter Pállal, hogy kinek a javaslatára, hogy kiknek a javaslatára történt a honvédelmi miniszteri kinevezése ?

Nagy: Azt én nem közöltem vele, hogy kiknek a javaslatára, ellenben november 2-án este Maléter Pál nálam járt, amikor különböző katonai intézkedéseket beszélünk meg arra az éjszakára is, aminek eredményei meg is mutatkoztak, mert hiszen 80, vagy nem tudom én hány ~~xxx~~ fegyveres személyt vettek őrizetbe akkor éjszaka a rendcsinálás folyamán, de ott felmerült Dudás letartóztatásának a kérdése, amit én Maléter jelenlétében személyesen telefonon elintézttem olyan formán, hogy Királynak utasítást adtam erre. Ebből az alkalomból emlékezetem szerint én Maléternek már mondtam, hogy a honvédelmi miniszteri kinevezésére, én javaslatot tettem, úgy hogy a kérdésnek ez a lényege. A kinevezés november 3-án meg is történt.

7 oldal.

/1958.VI.10./

Elnök: Igen. Hát ön nem emlékszik, ezek után emlékszik, vagy nem emlékszik erre, hogy 2-án mondotta Nagy Imre?

Maléter: Én 2-án hallottam, előbb hallottam, de hogy ki volt -

Elnök: Nem emlékszik.

Maléter: Lehet, nem vonom kétségbe Nagy Imrének a szavait, lehet, hogy ő is köztük volt, vagy ő volt az.

Elnök: Nem is tulzottan lényeges. Na van-e még -?

Nagy: Más észrevétel nincs.

Elnök: Más észrevétel nincs. Tessék.

M.védője: Nagy Imréhez volna egy kérdésem.

Elnök: Akkor tessék.

M.Védője: Mondja meg azt, hogy akkor, mielőtt a Maléter Pál kinevezéséhez hozzájárult volna, vagy javaslatot tett volna, előbb meghallgatta-e a honvédelmi miniszternek és a honvéd katonai tanácsnak a véleményét ezzel kapcsolatban, alkalmasnak-e tartják erre a funkcióra?

Nagy: A honvédelmi minisztérium - a honvédelmi miniszterre annak idején -

M.Védője: Kérem ne tévessze össze -

Nagy: Rögtön, én arra akarok kitérni, bocsánatot kérek. Én tettem javaslatot Janzára, Janza kinevezése azonban, egyrészt a Honvédelmi Minisztériumban, másrészt a honvédség vezető, fő tisztikara körében, a legnagyobb alégedetlenséget váltotta ki. A motivum az volt, hogy gazdasági ember, nem katona és melléje -

M.védője: Nem azt kérdeztem, azt -

Elnök: Szóval, tessék válaszolni a kérdésre, most arról van szó, hogy a Maléter kinevezésénél, honvédelmi miniszterrel kinevezésénél, kit hallgatott meg a Honvédelmi Minisztérium részéről, azonkívül, hogy ez a bizonyos küldöttség -

Nagy: A küldöttséget hallgattam meg és a párt részéről tárgyaltuk le a kérdést. És, mint mondtam Tildy-val beszéltem Maléter kinevezéséről.

Elnök: Kérem, én, még én is szeretnék kérdezni. Hallotta ön azt, amit Maléter itt mondott, hogy milyen hatása volt annak, hogy a felkelőket, a fegyveres felkelőket hősöknek nevezték.

Nagy: Nem neveztük hősöknek, mert hiszen, -

Elnök: Nemzeti hősöknek nevezték.

Nagy: A dokumentumban ez a szó nem is fordul, nemzeti hősök ilyesmi nincs.

Elnök: Igen. De hallotta, hogy milyen hatása volt a karhatalomra?

Nagy: Hallottam, amit itt elmondott igen.

Elnök: Hallotta. Erre vonatkozólag kíván-e valami észrevételt tenni?

Nagy: Nem. Különbösebb észrevételem erre vonatkozólag most, Maléter kihallgatásával kapcsolatban nincsen.

Maléter: Megengedi elnök ur, nekem viszont van.

Elnök: Tessék.

Maléter: Én nem állítottam soha senki előtt, hogy azt a kifejezést hogy nemzeti hősök, én a rádióban hallottam volna. Nekem ezekkel a szavakkal jelentette a tisztem, ez nem jelenti azt, hogy akár Nagy Imre, akár más részéről ilyen kijelentés elhangzott volna. Nekem így jelentették.

7 oldal.

/1958.VI.10./

Elnök: Így értékelte a segéd tisztje, nem ?

Maléter: Ő nekem ezt jelentette, hogy most mondta így be a rádió.

Elnök: Igen.

Maléter: De nem úgy, hogy Nagy Imre ezt a kijelentést tette.

Elnök: Igen. Ismerjük mi a rádió nyilatkozatot is és ismerjük azt is, hogy .. - Erre szóval nem kíván nyilatkozni ?

Nagy: Én nyilatkozni fogok, hogyne -

8. oldal.

/1968. VI. 10./

Nagy: Egész sor kérdésben mondanivalóm .. volna.

Elnök: Donáth Ferenc, kíván kérdést, észrevételt tenni?

Donáth: Kívánok tenni, éspediglen azt, hogy az MSZMP intéző bizottsága, amely formális nem is bizottságnak nevezhető, mert részben intézőbizottsági tagok nem voltak jelen, részben olyanok vettek részt az ülésen, akik nem voltak intézőbizottsági tagok, ... de semmiféle kinevezés ez elé a bizottság elé nem került, Maléter Pál kinevezésének kérdéséről sem.

Elnök: Gimes Miklós? Van észrevétele, vagy kérdése? - Nincs sem észrevétele, sem kérdése, akkor kihallgatását egyelőre befejezettnek nyilvánítom, akkor figyelmeztetem kérdezési és észrevételezési jogára, tehát az azután - vádolt társaihoz, tanukhoz kérdéseket tehet, valamint az ismertetett okiratokra is észrevételeket tehet.

A tárgyalást egy órára felfüggesztem.

A tárgyalást folytatjuk, Kopácsi Sándor vádolt következik. Tegnap a vádirat rendelkező részét ismertettük, és kézbesítve lett a vádirat. Igen?

Kopácsi: Igen.

Elnök: Megértette a vádat?

Kopácsi: Igen, megértettem.

Elnök: Bűnsnek érzi magát?

Kopácsi: Igen, bűnsnek érzem magam.

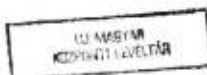
Elnök: Miben?

Kopácsi: A felsorolt vádpontokban.

Elnök: Kérem, a kihallgatásának az lesz a rendje, hogy minthogy 8n 1958. február 6-án ki lett hallgatva a Népbíróság által, előtte ismertetni fogjuk az akkor tett vallomását, egyrészt, abból a szempontból, hogy a jegyzőkönyv hiven tükrözi-e azt, amit akkor vallott, másrészt, hogy fenntartja-e ezt a vallomását, vagy módosítani kívánja. Ezalatt az idő alatt természetesen, éppugy, mint a tárgyalás többi részén, jegyzeteket készíthet, és hát mindazok, amik szükségesek - szólni fog, hogy nem értette, satöbbi. Elrendelem a jegyzőkönyv 28. oldalától annak ismertetését.

Jegyző ismerteti a jegyzőkönyvet, kb. 20 perc után:

Elnök felmutatja a 31. kötet 14,16,17,45,139-203. lapszámig fegyverkiutalásokat.

9 oldal.

/1958.VI. 10./

Az egész oldalon végig Kopácsi jegyzőkönyvét olvassák fel.

5

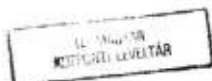
189-226.

old.

391P

Tárgyalási jegyzőkönyv
(magnosralagnól)

5. dossie!

XX-5-2-5 dossie - 1958 (27d)

10 oldal.

/1958.VI.10./

/Az oldal elején egy darabig még tart a jegyzőkönyv felolvasás./

Elnök: Kérem, az itt felolvasott jegyzőkönyv, hiven tükrözi az ön vallomását?

Kopácsi: Igen, hiven tükrözi.

Elnök: Van-e valami, ami nem helyesen van rögzítve?

Kopácsi: Vannak apróbb kérdések, egy-két kiegészíteni valóm.

Elnök: Tessék. Szóval most maradjunk, a két kérdést külön válaszoltva, amint mondtam, az természetes, önnek joga van a vallomását módosítani és a másik része a kérdésnek az, hogy amit vallott, az helyesen van-e így rögzítve?

Kopácsi: Helyesen van rögzítve.

Elnök: Nem betű hibákról van szó, mert ilyet láttam én is, hanem az, hogy maga a lényege helyesen tartalmazza-e a jegyzőkönyv, vagy nem?

Kopácsi: Igen, helyesen tartalmazza.

Elnök: Na most akkor kívánja-e módosítani ezt a vallomását?

Kopácsi: Módosítani nem kívánom, kiegészíteni kívánom.

Elnök: Tessék.

Kopácsi: Néhány kérdést vetett fel Nagy Imre hozzám és erre szeretnék kiegészítő választ adni. Az egyik kérdés volt a vele való megismerkedés kérdése, Szilágyi József lakásán, itt azt a kérdést vetette fel, hogy úgy láttam-e, hogy ez valami illegális találkozó, tehát csoportosulás, hogy a népi demokratikus államrend megdöntésére való szervezkedés. Én azt nem láttam, hogy zárt csoportosulás, vagy, hogy a népi demokratikus államrendet akarták volna megdönteni, de azt, hogy valamiféle csoportosulás van, azt láttam. Mert Szilágyi József, Fazekas György, rendszeres kapcsolatot tartott Nagy Imrével, elmondták az ő politikai véleményét, sőt az ismertetett tanulmányát is elhozták, nyilván azzal a céllal, hogy befolyásoljanak ebben a kérdésben. Tehát az, hogy valamiféle csoportosulás van, azt láttam. - A másik kérdés az, hogy a Szilágyi lakáson hangzott-e el a külpolitikával kapcsolatos beszélgetés Nagy Imre szájából. Kérem nemcsak egy ízben, hanem konkrétan három ízben hangzott külpolitikai kérdésekről beszélgetés. Az egyiket már említett dolog, a nemzeti függetlenség kérdése, hogyan él a tömegekben és hogy ez nagyon elgondolkodtató kérdés, a másik amit Nagy Imre felvetett 1953 júniusának az előzményei, ami a Szovjetunióban történt, nem akarok erre részleteiben kitérni, a harmadik pedig az a kérdés volt, amikor arról beszélgettünk, hogy mikor keletkezett Magyarországnak a külföldi eladósodása, mikor keletkezett. Lényegében Nagy Imre elmondotta, hogy 80 %-a a túlzott iparosítás és csak 20% az 53-55-ös politikája közöttés ekkor beszélt arról, hogy 1954 decemberében a Szovjetunió 10 évre szóló, hosszulejratu gazdasági szerződést nem megfelelően teljesítette és ez komoly bonyodalmat okozott a gazdasági életben, ugyanakkor a Szovjetunióban olyan jellegű politikai változásról - nem tudom határozottan már, de úgy emlékszem mintha úgy mondta volna, - a molotovi vonal pillanatnyi felül kerekedéséről van szó, amelyiknek

a kihatása hozzájárult az ő magyarországi megbuktatásához, lényegében. Hát én úgy tudom, hogy ez is külpolitikai kérdés. Ezt meglehetősen rezignáltan vetette fel a kérdést, tehát nemcsak egy esetben, hanem három esetben is -

Elnök: Hogy tisztázzuk, itt egy beszélgetésről van szó -

Kopácsi: Egy beszélgetés keretén belül, ezt a három kérdést -

Elnök: Egy beszélgetés keretén belül ezt a három kérdést vetette fel?

Kopácsi: Igen, igen. Tehát a belső párt helyzet, az akkori állapotokról is beszéltünk, de beszéltünk erről a kérdésről is, határozottan emlékszem.

Elnök: Értem.

Kopácsi: Na most Nagy Imre azt állította, hogy a kabinetnek a kiegészítése november 2-án került így szönyegre és engem november 2-án hivatott ő be a Parlamentbe. Kérem határozottan tudom, hogy november 1-én hivatott be a Parlamentbe, mert mielőtt elindultam egy ilyen új típusú rendőrségi igazolványt állítottam ki, fényképpel ellátva, csatolva van az iratokhoz is, amire az aznapi dátumot irtam rá, nov. 1-i dátumot. Emlékszem, hogy mikor benn váraкоztam még az előszobában, vagy folyosón beszéltem valakikkel és beszélnek arról, hogy Kádár János, Münnich Ferenc valahol megbeszélést tartanak, tehát benn voltak a Parlamentben akkor még, és határozottan emlékszem arra is, hogy aznap este, mikor visszatértem a Parlamentből, akkor volt az MSZMP-nek a megalakulása. És ez mind november 1-én volt, ezt határozottan tudom állítani és ...

Elnök: Egy pillanatra tessék várni, felmutatom a nyomozati iratok között a 31-ik kötet 269-ik - 269-esszámú borítékban lévő, kemény táblás, belügyminisztérium rendőrségi igazolványt. Ez az igazolvány?

Kopácsi: Igen ez volt az, nov. 1-i dátummal, akkor állítottam ki, mielőtt bementem a Parlamentbe.

Elnök: Megállapítom, hogy az igazolvány kelte nov. 1.

Kopácsi: Ugyanezen a megbeszélésen és beszámolón szó volt a városban lévő atrocitásokról, beszámoltam erről a kérdésről. Nagy Imre azt állítja, hogy nem számoltam be. Kérem, határozottan állítom, hogy beszámoltam, nemcsak ilyen átfogó kérdésekről, hanem egy ízben Nagy Imrét felhívtam, nem emlékszem már pontosan a dátumra, lehet, hogy egy nappal előtte, vagy november 2-án, hogy a főosztályra, illetve a budapesti kapitányságra, feljött egy 20 fős csoport élén az Izabella-utcai gyilkos, akit annak idején tavasszal fogtunk el és azután a bíróság elítélte, azzal, hogy keresse azt a nyomozót, aki őt őrizetbe vette és azt egyon akarta löni, fegyveresen jött fel. Én azonnal elfogattam ezt a gyilkost, a társaságát azonnal kizavartam az épületből és rögtön felhívtam Nagy Imrét, jelentettem neki és kértem azt, hogy ezt az esetet a sajtó és a rádió útján leközölhessük. Nagy Imre egyetértett vele, tehát nemcsak átfogó kérdésekben, hanem egyes kérdésekben is felhívtam. A sajtóban másnap megjelent, a rádió kb. egy óra múlva közölte, hogy mi történt.

10 oldal.

/1958.VI.10./

Kopácsi: Na most azt hiszem elírás volt az itt a jegyzőkönyvben, hogy november 1-én, amikor az MSZMP ideiglenes szervező bizottsága megalakult, akkor nem Losonczy Géza hívott fel engem, hanem Kállai Gyula, Kádár János megbízásából. Na most, amikor a belügyminiszteri probléma felmerült, felvette Nagy Imre, akkor Münnich Ferenc belügyminiszter még benn volt a Parlamentbe. És nem úgy vetette fel, hogy a kabinet megbízásából, mert ez november 1-én volt és nem 2-án, hanem az MSZMP megbízásából, amikor én hirtelen azt válaszoltam, ha ez a párt ügyét egy miliméterrel előre viszi, akkor vállalom, később azután mikor kezdtünk beszélgetni, láttam, hogy hát ebben a helyzetben ez nem lesz valami különleges jó dolog, hát ilyen felelős funkciót vállalni és azután abban maradtunk, hogy erről a kérdéstről még beszélünk. Erre a kérdésre többet vissza nem tértünk. Ezekkel kívántam a jegyzőkönyvet -

Elnök: Igen. Van-e kérdése a - ?

Bíró: A kérdésem az volna, hogy ki kezdeményezte azt, hogy az írók, újságíróknak egy csoportja a budapesti főosztályon tartózkodják és ott üssék fel a - megismétlem a kérdést, má formában, tehát civileknek egy csoportja, egy fegyveres testület központjában, hát a legkritikusabb helyzetben is .. ?

Kopácsi: Igen. Kérem a tüntetés megindulása után kb. az esti órákban feljött hozzám Fazekas György, később Szilágyi József beszámoltak arról, hogy - már nem tudom pontosan, hogy melyik és kikkel jártak Nagy Imre lakásán és elhozták Nagy Imrét a Parlament elé, mert a tömeg követelte. Utána ismét feljött - úgy emlékszem a Fazekas, beszélgettünk a helyzetről és a későbbi idők folyamán, Fazekast keresve, így egy-egy időre feljött egy-egy író, vagy újságíró. És hát most arra konkrétan válaszolni, hogy ez a kezdeményezéssel történt, hogy mi pedig itt akarunk berendezkedni, nem tudnák, mert nem így történt, hanem úgy, hogy feljöttek és én az adott helyzetet elfogadtam, hogy ott vannak és úgy láttam, hogy ezek politikailag tájékozott emberek, járnak az utcán, kormány körökkel érintkeznek, tudnak segítséget adni. Sajnos olyan segítséget, ami hát -

Bíró: A másik kérdésem, a felolvasott vallomását nem tudom, hogy jól értettem-e, állítólag október 26-án ön beszámolt Nagy Imrének a budapesti helyzetről ?

Kopácsi: Igen.

Bíró: Hol, kik jelenlétében ?

Kopácsi: Hát a szobában többen voltak, de hogy pont 26-án kik voltak akkor benn -

Bíró: Melyik szobában, hol ?

Kopácsi: A saját hivatali szobámba.

Bíró: Igen. A harmadik kérdésem -

Elnök: Egy pillanatot, bocsánat, ez telefonbeszélgetés volt ?

Kopácsi: Telefonbeszélgetés, a miniszteri telefonon.

Elnök: Igen.

10 oldal.

/1958.VI.lo./

Biró: A harmadik kérdésem: Október 26-án a vallomása szerint, már honvédelmi körökben beszéltek Maléter Pál átállításáról a felkelőkhöz, szeretnék, ha konkrétan ezzel kapcsolatban ..

Kopácsi: Kérem, most nem emlékszem pontosan, hogy 25-én, vagy 26-án a Honvédelmi Minisztériumból kértek segítséget, hogy mire kiérne a segítség Csepelre, a honvéd kiegészítő parancsnoksághoz, akkorra talán nem élnek az ott lévők, akikre rágyújtották az épületet. Én a csepeli kapitányságot utasítottam, hogy tüzzel verjék szét ott az ott lévő ellenforradalmárokat és szabadítsák ki a honvéd tiszteket. Hát hat honvéd tisztet kiszabadítottak és kocsit küldtem értük; behozattam őket a főosztályra.

Elnök: Ott egy meghalt, ott egy honvédtiszt meghalt már.

Kopácsi: Nem tudom már, én is úgy emlékszem, hogy sebesült volt, vagy -

Elnök: Határozottan tudom azt, hogy ott, miközben ki akartak menekülni az épületből, a többiekre is rálóttek, de az egyiket agyonlőtték.

Kopácsi: Azt tudom, hogy még arra a kocsira is tüzeltek, amelyiket kiküldtem értük. - Na most ezek meglehetősen, hát szóval egész kiborult és kimerült állapotban jöttek be és néhány napig ott tartózkodtak benn a budapesti főkapitányságon. Na most ezek lejártak az utcára, feljöttek hozzájuk a kapitányságon környékén harcoló honvéd alakulatok és ezektől hallottam ilyen beszéd foszlányokat, hogy Maléter állítólag átállt, tehát ezt határozottan nem állították, csak, mint szóbeszédet. Én azt hiszem meg kellene akkor keresni, hogy kik voltak ezek, mert én névszerint meg nem tudnám mondani, hogy -

Biró: Utolsó kérdésem. Ön a vallomásában elmondotta, hogy a XIV. kerületi kapitányság ellen, két kiküldött pán célos .. ellene fordult. A kérdésem az, hogy két pán célosnak átállása az felkelőkhöz, eldönthette-e azt, hogy feladja ön a kerületi kapitányság védelmét, tehát meg sem kásérelte azt, hogy tájékozzódjon mondjuk felettes szerveinél, hogy hát milyen lehetőség volna hát újabb pán célosok kiküldésére ?

Kopácsi: Kérem az én felettes szervem már én előttem utasítást adott a fegyverletételre, Pócze vezérőrnagy és én utána küldtem ki segítséget és mikor kétségbeesve jelentette a kapitányság vezető, hogy több százan támadják, egy kis, ilyen villaszerű épületben volt, két pán célos ellen én magam sem láttam tovább célravezetőnek az ellenállást.

Elnök: Tessék.

Női hang: Ön hallott arról, hogy november 1-én Nagy Imre beszámoltatta önt arról, hogyan áll a karhatalom szervezése ?

Kopácsi: Igen.

Női hang: Ezen a beszámolón szó volt-e arról, hogy milyen a karhatalom összetétele, kik kaptak fegyvert ?

10 oldal.

/1958.VI.10./

Kopácsi: Én úgy emlékszem, hogy volt szó róla, hogy nem tudjuk ellenőrizni ilyen körülmények között, hiszen én említettem pld. a Marosi testvérek kérdését, nem tudom más kérdésben is volt-e erről szólt, de én említettem ezekkel kapcsolatban aggályokat, hogy itt valami hiba van. Mert mielőtt én elindultam erre a megbeszélésre, mi beszélgettünk a kapitányságon és hát jöttek ilyen jelzések, hogy olyan embereknek a kezében van fegyver, akiknek a kezébe nem való a fegyver és azt hiszem egy Hozdik Katalin nevű rendőrnek mondottam én azt, hogy hát bizony ez a dolog nekem sehogyse tetszik. Ugy, hogy beszéltem erről a kérdéstről, de most konkrétan nem tudnám megmondani, hogy milyen formában beszéltem erről.

Elnök: De Nagy Imrénék vetette fel ?

Kopácsi: Ugy emlékszem, hogy ezt a kérdést is felvettem.

Női hang: Az ön tudomása szerint november 1-én ki volt a belügyminiszter ?

Kopácsi: November 1-én Münnich Ferenc volt a belügyminiszter.

Női hang: Hogy kerülhetett akkor fel az, hogy önt esetleg belügyminiszterre nevezik ki ?

Kopácsi: kérem, amikor én bementem november 1-én akkor erről kezdtünk beszélni, akkor Nagy Imre nem a kabinetre, hanem az MSZMP-re hivatkozott, hogy az adott helyzetben, hát ez látszik megoldásnak, ezt a kérdést .. -

Elnök: Nincs kérdés, nincs kérdés, nincs kérdés ?

Másik bírő: Két kérdésem volna.

Elnök: Bocsánatot kérek, önt kellett volna először.

Másik bírő: Összesen két kérdés. Az egyik kérem, tehát október 25-e déltől, az egyesített karhatalom megalakításáig, vagyis okt.29-i időszakra vonatkozóan tesszem fel a kérdést. Szóval érti, hogy miről van szó, ugye ?

Kopácsi: Még a kérdést nem.

Másik bírő: Na nem, nem. Október 25-én déltől azt mondja ön ingadozott és okt. 29-én este alakult meg az új karhatalom. Ez alatt az időszak alatt egyes kapitányságok bevonultak, az ön parancsára, egyes kapitányságok pedig hát az adott helyzetben, vagy az ön utasítására, vagy egyéb körülmények között nem álltak ellent az ellenforradalmároknak.

Kopácsi: Igen, letették a fegyvert.

Másik bírő: Letették. Az a kérdésem, hogy azok amelyek bevonultak, azok a kapitányságok azok fegyverzetten vonultak be ?

Kopácsi: Fegyverzetten vonultak be és később visszamentek a kapitányságra.

Másik bírő: Később visszamentek. És mi lett azoknak a fegyverzeteknek a sorsa, amelyek letették a fegyvert ?

Kopácsi: Hát azok az ellenforradalmárok kezébe kerültek.

Másik bírő: Vagyis azt a következtetést kell levonni, lehet levonni ebből, kérdezem, hogy ön tudatosan október 29-e előtt adott fegyvert nem megfelelő kézbe ?

Kopácsi: Hátobjektíve így történt.

10 oldal.

/1958.VI.10./

Másik bírő: Objektíve, hát az é szándékosan.

Kopácsi: Hát szándékosan én nem akartam felfegyverezni ellenforradalmárokat, mert hát -

Elnök: Ez eléggé világosan kijött.

Másik bírő: Október 29-e után felfegyverezték.

Kopácsi: Kérem, erre utasításom volt.

Másik bírő: Ertem, hát ezt a különbséget akartam kihozni. A másik kérdés pedig az, hogy azt tessék megmondani, hogy a partizán mozgalomban, azon családjából ki vett részt és, ha részt vettek milyen kitüntetést kaptak?

Kopácsi: Kérem a partizán mozgalomban résztvett az édesapám, az édesanyám, a feleségem és én. Édesapám, édesanyám és én kaptam kitüntetést.

Másik bírő: Köszönöm szépen.

Elnök: Nincs kérdés. - Nagy Imre álljon fel, kérem először én meg kívánom kérdezni, hogy Kopácsi Sándor vallomása után, kíván-e most már nyilatkozni arra, hogy október 28-i kormány nyilatkozat és az október 30-i rendelkezés közötti különbségnek mi volt az oka?

Nagy: Kérem én Kopácsi vallomásával kapcsolatban, ezekről a kérdésekről beszélni kívánok.

Elnök: Kérem, azért a tárgyalás rendje az, hogy a tanácsvezetőnek joga van talán megkérdezni, hogy erre kíván-e nyilatkozni. Hát akkor tessék, nyilatkozzon.

11. oldal.

/1958. VI. 10./

Nagy: Az október 28-i párt és kormánynyilatkozat, amely megjelent, és amelyről én majd, a tanácselnök ur megengedi, mert hiszen itt egész sor kérdéssel foglalkozik -

Elnök: Kérem, én azt kérem, hogy erre a kérdésekre tessék válaszolni. Itt az ön kihallgatása során -

Nagy: /közbe akar vágni/

Elnök: Bocsánat, maradjunk amellett, hogy egyikünk beszél. Kihallgatása során hosszasan beszéltünk, ön elé tartam, hogy amíg az október 28-i párt és kormánynyilatkozat a fegyveres egységek felfegyverzéséről nem szól, addig az október 30-i nyilatkozata azzal kezdődik, azt teszi első helyre, hogy a bizonyos nemzetőrségnél első helyet a fegyveres felkelő alakulatoknak, egységeknek kell támaszkodni. Ön erre akkor választ nem adott. Most a Kopácsi Sándor vallomása után, egy másik oldalról ugyanezt a kérdést világítja meg, kíván-e erre vonatkozólag nyilatkozni? Felhívom a figyelmét, hogy nem kötelessége nyilatkozni, mert egy vádlottnak joga van azt mondani, hogy nem nyilatkozom. Ahhoz is joga van.

Nagy: Én kérem nyilatkozni kívánok.

Elnök: Akkor erre tessék nyilatkozni.

Nagy: Az október 28-i kormány és pártnyilatkozat, amely a fegyveres - egyesített karhatalom megalakítását leszögezi, és megadja az irányelveket, az én nézetem szerint és az én véleményem szerint mint ezt annakidején én az elnök ur korábbi kérdéseivel kapcsolatban leszögeztem, nem tér el, megfelel annak a programnak, amelyet október 28-án hoztunk. Ez a véleményem, ezt én kifejtettem, erre nem most először mutatok rá, és ismételten -

Elnök: Szóval Ön fenntartja azt az álláspontját, hogy a kettő annak ellenére, hogy az egyik a munkások - a rendőrség és a katonaság mellett a munkások és a diákság, a fiatalság felfegyverzéséről beszél, a másik pedig arról beszél, hogy a fegyveres felkelő egységeket, valamint a katonaság, a rendőrség, katonaság, és a megalakítandó munkás és diák - hogy ez a kettő egy. Ehhez ragaszkodik. A Kopácsi Sándornak azután a vallomása után is ragaszkodik, Kopácsi Sándor itten elmondotta, hogy ön külön utasította arra, hogy a fegyveres felkelőket -

Nagy: Majd erre én ki fogok térni. Tény az, ugye, amit én itt leszögeztem, hogy korábbi vallomásaimban a kérdést így vettem fel és így szögeztem le, ahogy máma, azzal a hozzáfűzéssel, és ezt változatlanul tovább fenntartom, hogy a felkelők értékelésében éppen az október 28-i dokumentumban történt lényeges, gyökeres változás. Nem minden forradalmárt - ellenforradalmárt, bocsánatot kérek, - tekintettünk mi akkor ellenforradalmárnak. Voltak kategóriák, amelyeket mi felkelőknek minősítettük. Éppen erre hivatkoztam máma Maléter is, hogy hőskékké nyilvánítottuk, ez persze nem volt bent ebben a dokumentumban, hogy nemzeti hősök, na de a lényege az volt, hogy az eseményeket és az események résztvevőit is, azoknak bizonyos kategóriáit a párt átértékelte egész más-ként. Nyilvánvaló, hogy ezzel az átértékeléssel

kapcsolatban a terminológia, a kategóriák, és így tovább, megváltozott. Na de a lényege ennek az, hogy a kettő között, amit az előtt mondtunk, és az értékelés után létrejött dokumentumban lerögzített elvekben semmi különbség nincs. Nekem az a véleményem, hogy ezt nem úgy hajtották végre, és én ezt nem Kopácsinak, hanem Király Bélának tulajdonítom, nem hajtották végre azokat az elveket, nem tartották magukat azokhoz a szempontokhoz, amelyek egyrészt a kormány és a párt nyilatkozatában, másrészt pedig ebben a dokumentumban is voltak szövegezve. Messze tulmentek ezen a dokumentumon, messze tulmentek és nem vették egyáltalán figyelembe.

Elnök: Kérem, én önt kötelelésemhez híven figyelmeztetem a következőkre. A vádlott természetesen úgy védekezik, ahogy legjobbnak látja. Azonban kötelelésem figyelmeztetni arra, hogy amikor itt egy dokumentum van, két dokumentum van, az egyik - mind a kettőnek a hitelességét elismerte. Az egyik dokumentum így szól, hogy: - Az egyik dokumentum a párt és a kormány nyilatkozata október 28-án, amely úgy szól, hogy a honvédség és a rendőrség alakulataiból a munkásság és ifjúság felfegyverzett osztagaiból új karhatalmat kell létrehozni. A másik dokumentum pedig úgy szól, hogy a fegyveres felkelő alakulatokból a honvédség és rendőrség szerveiből, valamint a megalakítandó munkás és ifjúsági csoportokból kell a nemzetőrséget létrehozni, ezt a kettőt azonosítani, azt mondani, hogy a 28-i kormánynyilatkozat azonos ezzel a 30-ival, ugyanazoknak a felfegyverzéséről szól, akkor amikor a vádlott társak, akinek végeredményben ez az ügyét nem alapvetően érinti, azt állítja, hogy igenis öntől kapott olyan utasítást, és pedig 30-án, hogy a fegyveres felkelő csoportokból is kell felfegyveres felkelő csoportokat is fel kell fegyverezni, amennyiben elismeri a kormánynyilatkozatot, ez azt mutatja, hogy itt valami változás történik. Erre, ha ön nem akar nyilatkozni, vagy tagadás álláspontján áll, akkor ezt tudomásul vesszük, de a védekezésének nem ez a legjobb módja.

Nagy: Kérem, én nem állok tagadás álláspontján, most kifejtettem ismételten a nézetemet, -

Elnök: Ezt hallottuk.

Nagy: amelyet meg is indokoltam, és a felolvasott szöveg után is ez az álláspontom azzal a hozzáfűzéssel, hogy amit Kopácsi állít a saját védekezése szempontjából, én ezt meg tudom érteni, hogy hivatkozik arra, hogy velem közölte, vagy én velem megbeszélte, és így tovább, nem felel meg a valóságnak. Én olyan utasítást, hogy a fegyveres felkelők csoportjaiból; valakit fegyverezzenek fel, én Kopácsinak nem adtam, de különben ezzel kapcsolatban más kérdésekre is ki akarok térni.

Elnök: Kérem, Kopácsi, adott Önnek?

Kopácsi: Igen, adott nekem ilyen utasítást, azzal a határozott kifejezéssel, hogy akik a 28-i kormányprogramot elismerik, - mi ennek alapján vizsgáltuk is azt, próbáltuk vizsgálni, és néhány csoportot összehelyítettünk, akikről úgy láttuk, hogy nem ismerik el. November 3-án este egy felszámolási tervet készítettünk arra vonatkozólag, hogy akiket ezt nem ismerik el, azokat fegyveresen fogjuk felszámolni.

11. oldal.

/1958. VI. 10./

Elnök: Kérem, Kopácsihoz van kérdésem, úgyhogy tessék leülni. Ön ismeri a kormány- a 28-i kormánynyilatkozatot.

Kopácsi: Igen, nagy vonalakban ismertem.

Elnök: A kormánynyilatkozat - a kormányprogram azt mondotta, hogy az államvédelmi hatóságot a rend helyreállítása után fel fogják számolni. Így szólt?

Kopácsi: Igen.

Elnök: Mi volt a -

Egy hang: Be fogják olvasztani.

Elnök: Be fogják olvasztani, bocsánat, így szólt a nyilatkozat.

Mi volt az oka annak, hogy ön ezeketán ezt a kormánynyilatkozatot úgy értette, hogy október 29-én már megkezdték a fel- számolását és nem beolvasztását az államvédelmi szerveknek.

Kopácsi: Kérem, október 29-én én az államvédelmistákat, akik a Budapesti Kapitányság épületében tartózkodtak, rendőrigazolvánnyal kiküldtem járőrnek, lényegében beolvasztottam. Ugyanakkor hallottam, hogy a Belügyminisztériumból az államvédelmi- ta egységek elmentek, - tehát elhagyták a Belügyminisztérium épületét, azt hiszem 29-éről 30-ára virradó éjszaka, - vagy - szóval ezekben az időkben. A gyakorlatban ilyen beolvasztásra semmiféle parancsot - parancs nem érkezett. 28-án én azt láttam, hogy kiküldtem egy egységet Nagy Imre lakására, Nagy Imre ahelyett, hogy beolvasztotta volna, kiküldte az utcára, leváltotta rendőrökkel. Ugyanakkor állandó követelés volt, hogy az államvédelmistákat felismerik, amiatt baj lesz, és a rendőri egységektől alsóbb parancsnokok azt követelték, hogy az államvédelmistákat távolítsuk el az épületből, mert -

Elnök: Ismertetem mindenestre itt a nyomozati iratok 8. köte- tének - mutatólap alatt - 16. oldalon a kormánynyilatkozat- nak azt a részét, hogy a rend helyreállítása után egységes új államrendőrséget szervezünk, és az államvédelmi hatóságot megszüntetjük. Így szólt ez a kormánynyilatkozatban. Nem így lett végrehajtva.

Kopácsi: Nem.

Elnök: Nem vártak a rend helyreállításával, és nem ez lett a tar- talma. Kérem, köszönöm. Akkor most Nagy Imre tessék felállni ismét. Felmutatom Önnek ezt az igazolványt. Ez az Ön aláírása?

Nagy: Igen, az én aláírásom.

Elnök: A dátum november 1.

Nagy: De ez nem az én irásom. Csak az aláírás az enyém, azt tény- legesen vállalom.

Elnök: Akkor azt kívánom megkérdezni, hogy a vádlott társa val- lott arról, hogy Önt többször, 26-án és 1-én részletesen infor- mált azokról a gáztettekről, amik itt Budapesten folytak. Tehát továbbra is fenntartja a vallomását?

Nagy: Továbbra is fenntartom a vallomásomat és a bizonyítás- kiegészítés során majd ezekre a kérdésekre vissza kívánok térni.

Elnök: Kopácsi Sándor azt vallja, hogy november 1-én volt Ön- nél és november 1-én történt, amikor nem a kabinet, hanem az MSZMP nevében ajánlotta fel Ön Münnich Ferenc belügyminisz- teri tárcáját neki.

11. oldal.

/1958. VI. 10./

Nagy: Mint ezt korábban vallottam, nem felel meg a valóságnak. Ezt a részét a vallomásomnak szintén fenntartom. November 1-én nálam nem járhatott, fizikai képtelenség, hogy én őt november 1-én fogadtam volna, a következők miatt: november 1-én délelőtt ülésünk volt, kabinetülés, ahol a semlegesség elvi kérdéseivel foglalkoztunk. Ebéd után volt a második ülés, ahol az ismeretes határozatok megszülettek. Ez elég hosszan elhúzódott. Utána Andropovval volt nekem elég hosszas tárgyalásom, amennyiben kértük Andropovot, hogy a szovjet kormánytól járjon közbe, hogy ezt a lépésünket visszavonhassuk, ne kelljen megtennünk. Utána az elkészült dokumentumokat, amelyeket az ENSZ elé kellett elküldeni, és amelynek aláírására engem a kabinethatározat kötelezett, kellett elkészíteni. Utána követeket fogadtam, azt hiszem akkor volt nálam az osztrák követ, aznap este volt nálam a kínai követ.

Elnök: Kérem, álljunk meg egy pillanatra. Kopácsi Sándor. Mikor volt Ön november 1-én Nagy Imrénél?

Kopácsi: November 1-én a déli órákban voltam ott, és mikor távoztam, akkor mondta a rádió a semlegességi nyilatkozat szövegét.

Nagy: Hát kérem ez bizonyítja azt, hogy Kopácsi állítása nem felel meg a valóságnak, t. i. semlegességi nyilatkozat szövege csak november 1-én délután született meg, november 1-én délelőtt mi elvileg tárgyaltunk, de semmiféle határozatot a semlegesség kérdésében nem hoztunk. Ugyhogy a semlegességi nyilatkozat szövege november 1-én délutáni óráit megelőzőleg, tehát 4-5 órát megelőzőleg nem jelenhetett meg. Ezt is bizonyítja azt, hogy nem november 1-én járt nálam.

Elnök: Fenntartja a vallomását?

Kopácsi: Kérem, Nagy Imre titkársága úgy emlékszem az első emeleten volt. Mikor eljöttem, a szobából azon a folyosón, ahol a Parlament ülésterme van, és a keresztfolyosón, ahol a rádiószoba van, a rádiósok olvasták be akkor ezt a szöveget magnetofonra éppen, és próbálták a másik készüléken keresztül hallgatni. Ezt én ott láttam, és hallottam.

Nagy: Kérem szépen -

Elnök: Szóval Ön is fenntartja a vallomását,

Nagy: Én fenntartom a vallomásomat, és ki szeretnék térni erre az igazolványra. Az a körülmény, hogy én az igazolványt aláírással elláttam, az tény, azt én nem veszem tagadásba. Na de Kopácsi az igazolványát kiállíthata november 1-én és november 2-án, hogy jött el hozzám, amikor én aláírtam, ez egyáltalán nem bizonyítja azt, hogy november 1-én járt nálam. A másik körülmény, a Münnich Ferenc kérdése. Kérem szépen, Münnich belügyminisztersége ellen sem nekem, sem a kabinetnek, senkinek semmiféle kifogása nem volt. Münnich belügyminisztersége után beállott helyzet tette indokolttá azt, hogy ezt a kérdést elővegyük. Amikor 2-án ismertté vált Münnichnek a távozása, akkor merült fel, hogy tekintettel az ország belső helyzetére, hát mi nem maradhatunk -

Elnök: Itt nem egy dátumbeli tévedésről van szó, t. i. Kopácsi Sándor azt vallja, hogy Münnich Ferenc a parlament épületében volt akkor, amikor Önnel a belügyminiszteri tárca elvállalásáról beszéltek.

11. oldal.

/1958. VI. 10./

Nagy: Kérem szépen, ez lehetetlen.

Elnök: Ez lehetetlen.

Nagy: November 1-én nálam nem járt, 2-án pedig már Münnich nem volt.

Elnök: Ön fenntartja?

Kopácsai: Kérem, határozottan állítom, hogy november 1-én, és ezt több ilyen tényezőhöz, amelyet elmondtam, tudom csatolni és azt is, hogy beszélgettünk ott, hogy - mert kérdeztem, hogy merre vannak Kádár Jánosék, és mondták, hogy valami megbeszélés van, hogy ott voltak még a Parlamentben november 1-én, határozottan állítom.

Elnök: Van-e kérdése ezekután?

Nagy: Igen, nekem kérdéseim vannak. A következő kérdések: az október 28-i párt és kormánynyilatkozattal kapcsolatos kérdéseim. Elsősorban, milyen utasítást adott a belügyminiszter az október 28-i párt és kormányhatározat végrehajtására a karhatalmat illetően.

Elnök: Hát kérem, ez mennyiben -

Nagy: Hát kérem, az én védelmem szempontjából én ezt szükségesnek tartom.

Elnök: Viszont a vádlott társa vallotta, hogy felrendelte őt Münnich Ferenc és azt mondta, hogy a munkásságot fel kell fegyverezni. Azután később azt mondta, - így volt a vallomása, - később pedig azt mondta, hogy 75 %-ban a munkásságot, 25 %-ban az ifjúságot.

Kopácsai: És 29-én, mikor a diákok jelentkeztek, én ebben a szelvényben még próbáltam -

Elnök: Visszatartani,

Kopácsai: Huzni az időt, és a Pozsár volt az, aki állandóan sürgetett engem, hogy nahát miért nem adom már a fegyvereket.

Nagy: Ez a kormánynyilatkozatra vonatkozik, t.i. a dátumok nem stimmelnek akkor, ahogy Kopácsai előadta. T.i. a kormánynyilatkozat október 28-án késő este került nyilvánosságra, rádióban, a sajtóban csak 29-én. Kopácsai előadása szerint akkor ez nem fedi a tényeket, ahol legalábbis én értettem, mert az ő vallomása szerint ez a Münnich-hei tárgyalás ezt megelőzően történt.

Kopácsai: Ezt megelőzően történt, már akkor, 27-én a kormánynyilatkozat előkészítése ismert volt, és ennek szellemében kaptam, 28-án a reggeli órákban erre vonatkozó, - a kísérő karhatalomra vonatkozó utasítást. Nem látok ebbe ellentmondást.

Elnök: Kérem, én a belügyminisztertől 28-án a reggeli órákban kaptam ezt az utasítást. Nem tudom jól értettem-e, egy utasítás volt vagy két utasítás?

Kopácsai: Egy utasítás volt, és ebben volt benne a 75 %. Én nem tudom, hogy miért van itt -

Nagy: Ez az állítása Kopácsinak nem fedi a valóságot, a Politikai Bizottság határozata október 28-án délután 4-5 óra felé született meg, akkor szüntött végleges formát, az előtt tehát a Politikai Bizottságnak semmiféle olyan határozata nem volt, amely az egységes karhatalom szervezésével kapcsolatos.

11. oldal.

/1958. VI. 10./

Elnök: Álljon csak meg. Gimes Miklós álljon fel. Ön 28-án reggel fogalmazta már a kormánynyilatkozatot?

Gimes: Igen.

Elnök: Ön résztvett 28-án reggel a kormánynyilatkozat fogalmazásában?

Gimes: A fogalmazás elkezdődött a Nagy Imre szobájában kb. 11 órakor.

Elnök: Mi van csodálkozni való azon, hogyha Gimes Miklós a fogalmazásban 11 órakor résztvehetett, hogy délelőtt a belügyminiszter is kiadhatta az utasítást.

Nagy: Engedelmet kérek, egy dolog egy előkészítés alatt álló dokumentum, amely délután kb. 5-6 óra felé lett kész, - amelyet aztán nagyon is sürgettek a kormány és a Politikai Bizottság számára, - és más dolog ennek a határozatnak a végleges megszövegezése, és Münnichnek a megbízása ennek a végrehajtására.

Elnök: Mit kíván még kérdést feltenni?

Nagy: A másik kérdés, Kopácsi azt állítja, hogy én ugyanaznap, tehát október 28-án este, ugyanakkor, amikor én a kormány plenáris ülésén felolvastam, amelyet a kormány jóváhagyott, másrészt a rádióban beolvastam ezt a bizonyos párt és kormányhatározatot, ugyanakkor én ettől eltérő utasítást adtam -

Elnök: Rosszul tetszett hallani.

Nagy: adtam -

Kopácsi: 29-én este, nem pedig 28-án.

Elnök: Egyébként a vallomásában itt mondta a Kopácsi, hogy 29-én este, úgyhogy rosszul hallotta Ön.

Nagy: Lehetséges, de akkor is, hogy 29-én este én ettől eltérő utasítást adtam Kopácsinak.

Elnök: Sőt én ehhez hozzá kell, hogy tegyem, hogy 30-án, azt hiszem, délelőtt volt, amikor Király Bélával ..

Kopácsi: Este 8 órakor.

Elnök: 30-án este 8 órakor pedig írásba adta.

Nagy: A kérdésem nem attól eltérő. A kérdésem az Kopácsinhoz, hogy amikor látta azt, hogy a programnyilatkozat, amely párt-határozat is, és az én utasításom között, mint ő mondja, ilyen eltérés van, jelentette-e ezt a pártnak, vagy a belügyminiszternek, és ez ellen kifogást tett-e? Semmiféle ilyen véleményem szerint nem történt.

Kopácsi: Kérem, én ezt nem jelentettem, én tudomásul vettem az akkori körülmények között, amikor napról napra változott a helyzet, és programok egymásután váltották egymást, hogy a sajátos körülmények között ezt végre kell hajtani.

Nagy: Hát kérem, a sajátos körülmények között is ki volt az Ön előljárója?

Kopácsi: Münnich Ferenc.

Nagy: Münnich Ferenc. Münnich Ferencnek Ön jelentette ezt?

Kopácsi: Nem emlékszem rá, hogy jelentettem volna, nem jelentettem.

Nagy: Tehát Münnich Ferenc, a közvetlen előljárója Kopácsinak, Münnich Ferenc az, akít a Politikai Bizottság az egységes karhatalom tervezetének a végrehajtásával megbízott, és annak egy ilyen döntő kérdésben, amikor a miniszterelnök, a Politikai Bizottság tagja attól eltérő utasítást ad, azt a saját belügyminiszterével nem közölte.

11. oldal.

/1958. VI. 10./

Elnök: Ön megbeszélte október 30-án a belügyminiszterével azt a nyilatkozatot, amit kiadott?

Nagy: Kérem, én a belügyminisztert meghívtam arra az értekezletre, a belügyminiszternek kellett volna, mint a korábbi vallomásaim is mutatják -

Elnök: Kérem, erről a nyilatkozatról beszélek,

Nagy: Tudom, én ismerem,

Elnök: Hogy ezt megbeszélte - megbeszélte, vagy nem?

Nagy: Kérem, nem tudtam megbeszélni, mert nem jött el az értekezletre. Münnichet az értekezletre én meghívtam, mert Münnich volt az, akinek ezt a tervezetet végleges formában el kellett fogadni, helybenhagyni, és az erre irányuló értekezleten a tárgyalásokat levezetni. Münnichet meghívtam, Münnich nem jött el és így én, aki ezekben a kérdésekben, megmondom, laikus vagyok, katonai rangom őrvezető volt, ezentul az én katonai tudományom nem sokra terjed, és a katonai szervezeti vagy egyéb kérdésekre nem .., nekem kellett levezetni ezt az értekezletet a Münnich helyett. Ezért nem tudtam én a Münnich-hel ott ezt a kérdést megbeszélni.

Elnök: A lényege azonban az, hogy a belügyminisztere - Önnek, mint miniszterelnöknek a belügyminisztere nélkül, annak tudta nélkül írta meg. Később informálta őt, október 30-a után még Münnich ott volt?

Nagy: Kérem szépen, Münnich-hel beszéltem erről a kérdésről, mégpedig arról, hogy miért nem jött el, hogy mi a véleménye az egész szervezési problémáról. De itt a kérdésem még tovább folytatódik. A kérdésem az, hogy Kopácsi Sándor az előjárójának, tehát a belügyminiszternek bemutatatta-e a karhatalom, - az egységes karhatalom átszervezésére általuk - ez által a bizottság által kidolgozott tervet, és a belügyminiszter azt jóváhagyta-e?

Elnök: Kérem, értse meg, hogy a miniszterelnök feljogosítva érzi magát, hogy a belügyminiszter beosztottjával tárgyaljon, akkor a belügyminiszter beosztottját az a miniszterelnök nem vonhatja felelősségre, hogy miért nem tartotta be ..

Nagy: Kérem, én nem éreztem magam feljogosítva, mert én Kopácsinak csak annyi utasítást, hogy megjelent a kormány-nyilatkozat, hozzá kell fogni a tervezet elkészítéséhez, a többi a belügyminiszter feladata és őtöle fogja megkapni az utasításokat.

12 oldal.

/1958.VI.10./

Nagy: - Ezért teszem fel a kérdést, hogy a belügyminiszter -
Elnök: De ő ezt egyszer már elmondta, hogy ő, az ő állítása szerint, nem ez volt a helyzet.

Nagy: Hát kérem ez, ez - /egyszerre kiabálnak/

Elnök: Az ön állításával szemben. De most tovább hát hiába próbáljuk ott, ahol teljesen szöges ellentétben van a tények tekintetében a kettőjük előadása, ott hiába próbálunk egyre mélyebben menni, nem megyünk ott sohasé előbbre.

Nagy: Nem itt annak a megállapítása - bocsánatot kérek, ha szabad tovább folytatnom,

Elnök: Kérem, itt értesse meg, hogy az a helyzet ön szerint október 30-án, azért írta ezt alá, mert nem volt ott a belügyminiszter, egyébként azonos a 28-i nyilatkozattal, ön ezt állítja. Kopácsi Sándor azt állítja, nemcsak, hogy nem azonos, de ő neki 29-én kifejezetten és szóban ilyen utasítást adott, szemben a belügyminiszter utasításával. Ezek után tovább boncolgatni azt a kérdést, hogy a miniszterelnök ellenkező utasítást adott a belügyminiszter beosztottjának, mint a belügyminiszter, hogy mi volt a belügyminiszter szerepe, hát nincs értelme. Ön közvetlenül lenyult a belügyminiszter beosztottjához, az ő álláspontja szerint - én nem azt mondtam, hogy ez, a bíróság majd megnézi, hogy melyiküknek hisz, - de az ő állítása szerint ön közvetlenül lenyult a belügyminiszter beosztottjához, az ön álláspontja szerint, hát hiába kérdezi, mert ő mást állít.

Nagy: A belügyminiszternek kellett volna és Kopácsinak a belügyminiszterrel ezt a kérdést kitárgyalni.

Elnök: Na, ezt a kérdést én azt hiszem - tessék akkor tovább,

Kopácsi: Csak annyit akarok megjegyezni ezzel a kérdéssel kapcsolatban, mikor én Münnich Ferentől megkaptam az utasítást a diákok, munkások felfegyverzésére én hozzá keztem a tárgyaláshoz, beszéltem Döbrentei Károly-al, 29-én lement az utasítás és, hogy a határozatot be tudjam tartani, próbáltam a diákok felé, akik sürgették a dolgot, a kérdést elszabotálni egész 29-én estig, amíg a másik utasítást nem kaptam, akkor kidolgoztuk azt a tervezetet, hogy hogyan építsük fel körületenként, zászlóalj, szakasz, stb. Ezt bevittük és ekkor került aláírásra az a dokumentum, amelyet Király Bélával beszéltek meg, én nem voltam ott közvetlen.. -

Nagy: De Münnich ismerte ezeket a terveket -

Kopácsi: Nem ismerte, ön nekem közvetlen utasítást adott a Magyar Népköztársaság miniszterelnökeként -

Nagy: Kérem, nem az én hatáskörömbé tartozott -

Kopácsi: Hát akkor miért adta ?

Nagy: Mert ilyen utasítást nem adtam. Ön most arra hivatkozik, hogy én utasítottam, holott saját maga, tultéve magát a belügyminiszter rendelkezésein, ugye az ön terhemre próbálja ezt a kérdést - nem az ön feladatomból volt.

12 oldal.

/1958.VI.10./

Kopácsi: Még azon se tettem túl magam, ami a Münnich Ferenc féle utasításban volt benn, egész 29-én estig.

Elnök: Hát ezen tovább rágodni nincs értelme, mert tényleg itt a bíróság majd mérlegelni fogja, a további bizonyítékokat beszerzi, amennyiben van erre vonatkozólag bizonyíték és azután mérlegelni fogja a tényeket.

Nagy: Ez felelősség kérdése -

Elnök: Ez tény kérdés, ez tény kérdés, vagy az Ön állítását kell elfogadni, vagy a Kopácsi állítását kell elfogadnunk és majd meg fogjuk nézni a bizonyítékok alapján, hogy melyik hogyan lesz alátámasztva. Van-e másra vonatkozóan kérdés?

Nagy: Van kérem szépen. En a korábbi vallomásomban felsoroltam egész sor ténny, amelyek itt szerepelnek, amikor én utasítást adtam Kopácsinak arra, hogy a banditizmus ellen, a terrorista csapatok ellen lépjen fel, biztosítást adjon a Politikai Bizottság tagok lakásaihoz stb. stb. Ezeket én mind fenntartom, kiegészítésképpen a következőket kívánom megemlíteni. Kopácsi többek között arra hivatkozik, hogy hiszen a Politikai Bizottság tagok lakásainál ÁVO őrség volt, tehát ő neki ott nem is volt hatásköre. Kérem, én majd a bizonyítási eljárás során, tanukkal kívánom alátámasztani azt, amiknek a megbízásából és a jelenlétében én Kopácsival közöltem, hogy az ÁVO-sok ott hagyták a ~~hagyaték~~ helyüket és rendőrségi biztosításra van szükség. Ott van őrizet nélkül a lakás, amelyet neki kell biztosítani.

Elnök: Igen. Ön fenn tartja - ?

Kopácsi: En fenn tartom a vallomásomat ezzel kapcsolatosan, én a honvédelmi tanácstól kaptam két izben, 4-4 rendőrt egy kisebb nyomdához rendeljek ki, ezt megtettem, ez hatáskörbe tartozott, a többi ilyen jellegű objektumok a karhatalom hatáskörébe ~~be~~ tartoztak, amely karhatalom komoly erővel rendelkezett még akkor a laktanyánál.

Nagy: Meg kell jegyeznem azt Kopácsi vallomásával kapcsolatban, ami bizonyítja, hogy nem őszinte vallomást tett, hogy amikor én a Pasaréten garázdálkodó ilyen autós banditák ellen kértem segítséget tőle, hogy azonnal intézkedjen, két izben is megismételtem, később ő vissza jelentette nekem telefonon, hogy az intézkedést megtette és szétkergették a banditákat, s ez a veszély a Pasaréten megszűnt. Ezt ő közölte én velem. Ez is bizonyíték -

Elnök: Van - ?

Kopácsi: Nem ..

Nagy: Ez pozitívum az ő számára, de kénytelen vagyok elmondani, mert azt bizonyítja, hogy amit én állítok azt -

Elnök: Ezt a multkor elmondotta -

Nagy: Nem .. /egyszerre beszélnek/ A következő kérdésem, felhozza, hogy egy szakasz rendőrt, amikor én hazamentem, én kértem, amely engem hazakisért, akkor én leváltottam az ÁVO-t, rendőröket hagytam ott stb. stb. Kérem szépen ez így nem fedi a valóságot. En valóban haza akartam menni akkor, ellenben én azért, hogy engem hogy vigyenek, ki visz és mi egymás, valami páncélautóba akartak vinni,

12 oldal.

/1958.VI.áo./

ezt nem kell mondanom itt a bíróság előtt, hogy nem én rendelkeztem magammal, hanem megmondták, hogy mit kell nekem tenni és oda ültettek és most visznek, hogy egy szakasz rendőr volt-e vagy nem, én nem tudom. Tény az azonban, hogy a lakásomtól is, mint minden ott a környékben a Pasaréten lévő egyéb PB.tagok és vezető funkcionáriusok lakásaitól, az ÁVO őrség elment, én tőlem is elment és ezért 6, vagy nem tudom hány rendőrt ott tartottak ebből a szakaszból és a többit visszakidlték, hát erről van itt szó.

Elnök: Menjünk tovább.

Nagy: A mostani vallomásával kapcsolatban, ami ~~itt~~ eddig nem hangzott el, kívánok szintén egy-két megjegyzést tenni, ami a megismerkedésünk körülményeire vonatkozik, amit eddig ..Szilágyi lakásán.

Elnök: Hát lényegében csak kibővítette. Tessék, kibővítette, konkretizálta.

Nagy: Kibővítette olyasmivel, ami nem fedi a valóságot, Szilágyi vallomása, amelyet meg lehet nézni, az bizonyítja, hogy ott semmiféle külpolitikai, vagy ilyen kérdésekről, uránium és amiket itt felvet, nem volt szó. Ezt most is, továbbra, is változatlanul tagadom.

Elnök: Igen erre vonatkozólag szembesítés megtörtént a előző tárgyaláson már, úgy hogy ezen -

Nagy: Új dolog, amit most felhoz Kopácsi az atrocitásokkal kapcsolatban. Nekem jelentéseket Kopácsi egyáltalán nem tett és itt most megemlíti az Izabella-utcai gyilkost, amelynek az ügyében kérte, hogy a sajtó és a rádió útján hozzuk nyilvánosságra. Nem történt meg, ilyen közlése felém leg-alábbis nem volt. En itt megkivánom jegyezni, minden félre-értés elkerülése végett, lehetséges, hogy ilyen közléseket a titkárság felé tettek, na de - vagy valakivel ott beszéltek, de személyszerint velem nem beszélt Kopácsi, ilyen közlést nekem nem tett és másokon keresztül sem jutott ilyen közlés a tudomásomra.

Elnök: Kérem, Kopácsi azt állítja, október 26-án telefonon tett jelentést.

Kopácsi: Nem ez a jelentés volt.

Elnök: Másik jelentést október 26-án telefonon tett. Ön tagadja azt - ?

Nagy: Tagadom azt, én hívtam fel telefonon Kopácsit, igen én hívtam fel, mégpedig a következő ügyben. Akkor történt az az eset, amikor Gerő Ernő és Hegedűs András, jelenlétében beszéltem Kopácsival, ők közölték velem, ők beszéltek is Kopácsival, hogy Kopácsi beszüntette a tüzelést a legkülönbözőbb helyeken az ellenforradalmárok ellen, az őrsobák védelmét leállította és a kapitányságok védelmét is.

Elnök: Ekkor volt szó a VI.kerületi - VI.kerületi kapitányságon, hogy átadtak bizonyos fegyvereket ?

Nagy: Nem tudom, ugye ennyire konkrétan.

Elnök: Mert erről van -

12 oldal.

/1958.VI.10./

Nagy: Mert Hegedüs András akkor egész sor esetet mondott és Gerő Ernő ezeket mind elítélte, sőt Gerő odáig ment, hogy Kopácsi nemcsak egyes kapitányságokon, vagy egyes őrszobákon intézkedett ilyen irányban, hanem Gerő Ernőnek az volt a véleménye, hogy egy általános rendelkezést adott ki a rendőrség felé, az ő tudomása szerint, a tüzzsünetre. Szóval a felkelők, ellenforradalmárok elleni tüzelés beszüntetésére. Ekkor beszélt Hegedüs András az én jelenlétemben Kopácsival. Hegedüs András közölte Kopácsival, hogy most pedig Nagy Imre fog velem beszélni, átadta nekem Hegedüs András a kagylót, a-nélkül, hogy letette volna és így akkor beszéltem én Kopácsival és adtam neki az utasításokat, ami már egyébként jegyzőkönyvbe van véve.

Elnök: Értem. Tessék, ez volt az a beszélgetés, amiről szó van ?

Kopácsi: Kérem, 25-én este Hegedüs András felhívott a VI. kerülettel kapcsolatban, nem általánosságban, mert ekkor általánosságban nem is volt ilyen utasítás kiadva. Ilyen utasítás egyes kapitányságoknak az országos rendőrkapitányságról ment ki, részéről, egy-két helyre, ahol konkrétan felhívtak és intézkedni kellett, ahogy látom a helyzetet. 26-án pedig, benne van az esemény naplóban, hogy jelentést tettem Nagy Imrének az akkori általános helyzetről, ez két külön dolog. Nem tudom, hogy benn voltam a szobába, hogy Nagy Imre jelentést kér, ~~xxxx~~ de nem ő hívott fel, hanem lehet, hogy előzőleg szólt valakinek a helyzet tájékoztatást kért, de benne van az eseménynaplóban, hogy 26-án -

Nagy: Semmiféle tájékoztatást nem kaptam. Ezt továbbra is állítom, változatlanul állítom.

Elnök: Hát mind ketten a vallomásukat fenn tartják.

Nagy: Igen.

Kopácsi: Igen.

Nagy: Egy kérdés van még, amire ki kell térnem itt -

Elnök: Tessék.

Nagy: Az, hogy tulajdonképpen kik is kaptak fegyvert és Kopácsi ezzel kapcsolatban azt állítja, hogy ő neki aggályai voltak és említette, hogy valami hiba van és beszélt erről a kérdésről velem. Elejétől végéig hazugság, nem felel meg a valóságnak, velem ezekről a kérdésekről Kopácsi nem beszélt, mikor beszélt velem ?

Kopácsi: November 1-én ?

Nagy: Mikor a karhatalmi ülés - ?

Kopácsi: Nem. Amikor ön behívott a BM-el kapcsolatos kérdések -

Nagy: Tehát nem, nem, tehát november 1-én egyáltalán nem beszélt velem, -

Elnök: Tehát mind ketten fenn tartják a vallomásukat ?

Kopácsi: Igen.

Nagy: En fenn tartom.

Elnök: Más észrevétele nincs ?

Nagy: Egyéb nincs.

Elnök: Tessék helyet foglalni. Donáth Ferenc ?

12 oldal.

/1958.VI.10./

Donáth: Nincs észrevélelem.

Elnök: Nincs észrevétele, kérdése. Tildy Zoltán ?

Tildy: Kérem szépen egy kérdésem volna.

Elnök: Bónsánatot kérek, tessék csak most már, ha kifáradt, tessék jönni.

Tildy: Kérem szépen, november 4-én reggel ott volt a Parlamentben, ugye ?

Kopácsi: Igen.

Tildy: hallott-e tőlem bármilyen olyan utasítást, vagy kijelentést, vagy a magatartásomból következtetni lehetett erre, amiből arra lehetett volna következtetni, hogy én a Parlament épületét védetni akartam, vagy harcokra gondoltam ?

Kopácsi: Kérem, november 4-én hajnalban, mikor megérkeztem, Nagy Imrét nem találtam, önnél jelentkeztem, 15 honvéddel és 5 rendőrrel. Ön azt mondott-a nekem, hogy köszönöm fiam, de jobb lenne, ha több rendőrt hoztál volna és próbáljak ebben a kérdésben telefonálni. Telefonáltam az országos kapitányságra, nyilvánvalóan a Parlament körül volt véve tankokkal, ágyúkkal, hogyha a védelmet akarta volna, akkor a honvédséget követelte volna, így inkább úgy látom, hogy az objektum jellegét akarja kidomborítani, utána fogták körül a szovjet csapatok a parlamentet, jelentkezett egy honvéd alezredes, a parancsnok, ön adott neki utasítást, hogy tüzze ki a fehér zászlót, menjen ki tárgyalni. Nem sokkal utána bejött két szovjet katona, közölte a tisztek a pisztolyt megtarthatják, a többiek tegyék le a fegyvert. Semmi olyat nem láttam, hogy a Parlamentet védeni akarta volna.

Tildy: Köszönöm.

Elnök: Gimes Miklós ?

Gimes: Nincs semmi kérdésem.

Nagy: A Parlament védelmével kapcsolatban felmerült kérdésekhez szeretnék röviden.

Elnök: És pedig ?

Nagy: Kérem megengedi ön ?

Elnök: Bocsánatot kérek, én szeretném tudni, hogy mit kíván, én blanco engedélyt senkinek sem adhatok a tárgyalás közben, hogy azt mondja, amit akar. Hogyha ide tartozik, akkor azt mondom, hogy tessék, ha nem, akkor megmondom -

Nagy: Ide tartozik, mert a Parlament védelmének a kérdésében és Kopácsi...-val kapcsolatos.

Elnök: Tessék.

Nagy: Kopácsi azt állítja, hogy november 4-én hajnalban én őt oda hívtam.

Elnök: Nem. Azt állította, hogy Fazekas ő neki azt mondta, hogy hívatják.

Nagy: Igen, hogy hívták a Parlament védelmére.

Elnök: Igen.

12 oldal.

/1958.VI.10./

Nagy: November 4-én hajnalban én Király Bélával, azt Kopácsi is megerősíti ugye, többször beszéltem. Tüzelést letiltottam és szóval ami már ismeretes.

Elnök: Igen.

Nagy: Király Béla, akkor Kopácsira való hivatkozással kérte és követelte azt, hogy a Parlament védelmét meg kellene szervezni. En ellene voltam ennek a legvégsőig, hát Kopácsi, hogy követelheti a Parlament védelmét Király Bélán keresztül, amikor én Király Bélának utasítást adtam, hogy semmiféle védelmi intézkedést nem teszünk, Kopácsi pedig azt állítja, hogy a Parlamentet vele védettni akartuk, ~~aha~~ akartuk volna, akkor katonával védettük volna.

Elnök: Kérem ön Király Béla és Nagy Imre ~~között~~ között folyó telefon beszélgetéseknél, ami négy- vagy öt ízben volt, minden alkalommal ott volt, mikor Király Béla beszélt Nagy Imrével?

Kopácsi: Én egy, vagy két ízben emlékszem, hogy beszélt. Nem beszélt a Parlament védelméről, hanem Király Béla azt az utasítást adta ki minden alakulatnak, hogy ki a városból, kimenni a János-hegyi kilátóhoz, ott van a gyülekező, ez a parancsom. Szó se volt Parlament védelmére a Király Béla részéről.

Elnök: Kérem, Király Béla mikor Nagy Imrével beszélt a telefonba, ön hallatára mondotta azt, hogy ön követeli a Parlament védelmét.

Kopácsi: Ezt nem állithatta, mert én nem beszéltem vele ilyen kérdésben. Ő annyit mondott, hogy a szovjet csapatok itt vannak, nyolc páncélos elment a főosztály előtt, ő kéri a parancsot.

Elnök: Értem. Szóval ön viszont azt állítja, hogy Király Béla a telefonbeszélgetések során Kopácsira is hivatkozott, hogy a Parlamentet védeni. - Jó, tessék helyet foglalni. Maléter Pál?

Maléter: Nincs kérdésem.

Elnök: Nincs. Észrevétele sem?

Maléter: Nincs.

Elnök: Akkor kihallgatását befejezettnek nyilvánítom, figyelemzettem kérdései és észrevételezési jogára, ami azt jelenti, hogy a további kihallgatandó vádlott társai és a tanukhoz kérdéseket intézhet, valamint az itt felolvasandó, ismertetendő dokumentumokkal kapcsolatban nyilatkozatot tehet. Tehát a tanúvallomások után is nyilatkozatot tehet, hogy a tényállás tekintetében elfogadja, vagy nem fogadja el, vagy mi az álláspontja. Helyet foglalhat. 10 perc szünet.

Elnök: A tárgyalást folytatjuk. Jánosi Ferenc kihallgatása következik. - Tegnap fel lett itt olvasva a vádiratnak a rendelkező része, ez kézbesítve is lett.

Jánosi: Igen.

Elnök: Megértette a vádat?

Jánosi: Igen.

12 oldal.

/1958.VI.10./

Elnök: Bűnösnek érzi magát ?

Jánosi: Igen. Bűnösnek érzem magam.

Elnök: Igen, miben ?

Jánosi: A vádiratban felsorolt vádpontokban, több tekintetben bűnösnek érzem magam.

Elnök: Igen. Kérem önt 1958. február 6-án a Népbíróság részletesen kihallgatta. Ismertetni fogjuk a jegyzőkönyvet, amelyet erről a kihallgatásról felvett a Népbíróság. Egyrészt azért, hogy hiven tartalmazza-e a vallomását, másrészt azért, hogy fenn tartja-e, módosítani kívánja-e, vagy kiegészíteni. Az ismertetés alatt természetesen, épp úgy mint a tárgyalás további folyamán, jegyzeteket készíthet és hát azokat a törvényes eszközöket használhatja a védekezésében. Uljön le, tessék helyetfoglalni. - Ceruza, papírja nincsen ? Elrendelem a jegyzőkönyv 59-ikoldalát, Jánosi Ferenc vádlott az elnöki kérdésre vallja - onnan a jegyzőkönyv ismertetését.

/Jegyző felolvassa a jegyzőkönyvet./

13. oldal

/1958 VI. 10/

/ A jegyző folytatja Jánosi Ferenc kihallgatására vonatkozó jegyzőkönyv felolvasását./

Az elnök felmutatja a 8. kötet 48 lapszám alatti Magyar Ifjuság c. lapból, Nagy Imre rádió beszédét.

/ A jegyzőkönyv felolvasás kb. 10 percig tart, és az oldal elején fejeződik be. /

Elnök: Kérem, tessék felállni.

Kérem, a jegyzőkönyv hiven tartalmazza-e, az akkor elmondott vallomását?

Jánosi: Igen

Elnök: Semmilyen kiigazítás ezenkívül, hogy, a titkár helyett és hát Kálvin Körterét irtak a KV. épülete helyett.

Más észrevétele nincsen?

Jánosi: Nincsen.

Elnök: Nincsen. Fenntartja-e ezt a vallomását?

Jánosi: Fenn tartom.

Elnök: Változatlanul?

Jánosi: Változatlanul.

Elnök: Nem kívánja módosítani?

Jánosi: Tessék?

Elnök: Nem kívánja módosítani?

Jánosi: Nem kívánom.

Elnök: Kiegészíteni kívánja-e?

Jánosi: Nincs hozzátenni valóm.

Elnök: Nincs hozzátenni valója. Kérem itt Gimes Miklós vallott arról, hogy Ön másnak is átadta az anyagot, azonkívül, Nagy Imrének ezeket az anyagait, azonkívül, hogy Pongrácz Kálmánnak és Vas Zoltánnak átadta? A Magos Gábor lakásán?

Jánosi: Magos Gábor lakásán két ízben találkoztam Georgievics jugoszláv követségi alkalmazottal, akivel Gimes, Miklós volt ottan, akivel ő összehozott, hogy a kulturális attasé és a követségen a Jugoszláv Pártnak a megbízottja.

Elnök: Igen. Hogyan került erre sor? Ennek az előzményeit tessék elmondani és tessék elmondani, hogy mi történt lényegében ezzel kapcsolatban?

Jánosi: 56 elején Nagy Imre arra gondolt, hogy miután több ízben headványban kérte a Központi Vezetőségtől, hogy ügyét a megelőző határozatok álláspontjának vegyék újra elő és hallgassák meg őt, mivel ez nem történt meg, arra gondolt, hogy a testvér pártokhoz fordul és kéri segítségüket, hogy ügyének a megtárgyalásában legyenek támogatók és említette, hogy a Bolsevik Párthoz, a Jugoszláv Párthoz és a Lengyel Párthoz kíván ebben az ügyben fordulni.

Levelet is készítettem, a Szovjet Követségen én megpróbáltam átadni a levelet, a követ helyettesnek, aki akkor a követ helyett ott volt. Ő nem vette át. Azután

Jánosi: a Jugoszláv Párttal kapcsolatban én megkérdeztem Gimes Miklóst, hogy van-e valaki ismerőse a jugoszláv elvtársak között. Ő ekkor Georgievicssel hozott össze engem. Én megkérdeztem az első találkozó alkalmával Geórgievicstől, hogy Nagy Imrénének ez és ez a kérése a Jugoszláv Párthoz, hogy áttudnák-e venni nemzetközi kommunista fórumokon az Ő pártügyét miután Ő a Központi Vezetőségtől már több ízben kérte azt és az nem történt meg. Az első alkalommal azt mondotta, hogy megfogja kérdezni és választ fog adni rá. Második alkalommal mikor találkoztam vele, azt mondotta, hogy igen, a Jugoszláv Párt érdeklődik Nagy Imre pártügye iránt és ennek kapcsán én, két ízben adtam át neki bezárt borítékban anyagot. Mind a kettő Titó elvtársához és Jugoszláv Kommunista Szövetségéhez volt címezve. Az elsőről úgy tudom, hogy benne egy hosszabb levél volt, amelyben Nagy Imre elmondta, hogy a párt ügye hogyan alakult az elmúlt hónapok, évek során. A másodikban azok a beadványok voltak, mint pártanyag, amelyekben Ő az ügyének az újrevizsgálását kérte a Központi Vezetőségtől.

Elnök: Igen. Nagy Imre tudott-e erről?

Jánosi: Igen, tudott.

Elnök: Előzetesen is?

Jánosi: Ő bízott meg azzal, hogy vigyeám el a Szovjet Követségre és adjam át az ottani elvtársaknak. Ugyancsak tudott arról, hogy én érdeklődöm az iránt, hogy a jugoszláv elvtársak közül kivel lehetne beszélni.

Elnök: Igen. Ön azt vallotta a vallomása során, hogy illegális tevékenységet nem fejtettek ki.

Jánosi: Igen.

Elnök: Ott nyilvánvalóan megkérdezték, Ön az öt alapelv című, - hát tudom, hogy nem ez pontos címe, - de az öt alapelvet ismerte?

Jánosi: Ismertem.

Elnök: Nagy Imrénének ezt az irását. Ez a párt politikájával azonos tartalmu volt?

Jánosi: Ma már látom, hogy nem.

Elnök: Ön tudta arról, hogy Nagy Imre ezt az álláspontját a Központi Vezetőség tagjai előtt, vagy bárhol, ahol hát a Párt tudomására jutott volna, hogy ez az álláspontja, a szocialista tábor egysége, stb tekintében, hogy ezt Ő tudomására hozta a Pártnak.

Jánosi: Erről nem tudok.

Elnök: Erről nem tud. Ez a Georgievicssel folytatott találkozások hol folytak le.

Jánosi: Egy alkalommal a Vöröshadsereg utján találkoztam vele. Másik két alkalommal pedig Magos Gábornak a lakásán.

Elnök: Így ezek a találkozások konspirált találkozások voltak?

Jánosi: Tudommal nem. Georgievicsnek volt az a kívánsága, hogy ott akar velem találkozni. Aztán később -

Elnök: /közbe szól/ Miért?

Jánosi: Tessék? Aztán később

13. oldal

/1958 VI.10 /

Elnök: Miért, mivel indokolta ezt?

Jánosi: Én csak annyira emlékszem, hogy később, azt hiszem második, vagy harmadik találkozásánál szóba került az, hogy most van még kialakulóban a kapcsolat a két ország között és valahogy eddig még nem alakult ki az, hogy a követségekre menjenek el, és miután eddig ez, hosszabb ideig megszakadt, hogy ott érintkezzünk a követség tagjaival.

Elnök: Igen. Ez a gesztus, ez elősegítette a jugoszláv-magyar közeledést, az Ön véleménye szerint? Ön úgy érezte akkor, - kezdjük talán úgy, - ketté bontom a kérdést. Ön akkor úgy érezte, hogy ezzel a gesztussal elő lehet segíteni azt, hogy a két párt és a két ország között a közeledés hát gyorsabban megy?

Jánosi: Akkor én nem gondoltam erre. Én Nagy Imrének a pártügyét láttam, amit a magam részéről igazságtalannak tartottam és úgy gondoltam, hogy a Jugoszláv Kommunista Szövetsége, talán tud segíteni abban, hogy ez a széles körben való aktuális kérdés valamilyen megnyugtató módon megoldódjék.

Elnök: Most akkor utólag, hogy viszonylik a két ország megbékélésének kérdése ilyen gesztusokhoz? Most hogy látja ezt?

Jánosi: Csak mint pártügyet tudom tekinteni, mert úgy is indult el és ... is az volt. Nyilván ennek kihatása lett volna bizonyos értelemben állami vonatkozásban is. Bár én kizárólag pártügynek tartottam és

Elnök: /közbe szól/ A pártok viszonyában, ez javította, elősegítette, gyorsította a javulást, vagy lassította?

Jánosi: Hát kihatásáról nem tudok, hogy -

Elnök: /közbe szól/ Nem, érthető -

Jánosi: valami lett volna, mert később olyan közlés is érkezett, hogy nem tudnak vele foglalkozni. Ma már látom, hogy nem volt helyes az egész.

Elnök: Kérem, Ön azt vallotta, hogy -, szószerint akarom idézni, - hogy hát nem volt Nagy Imre körül kialakult csoport?

Jánosi: Ezt milyen kérdésre ..

Elnök: Tessék? Milyen kérdésre hát -

Jánosi: Egyszerre beszélnek/Azt milyen kérdésre mondtam?

Elnök: Hát kérem volt-e Nagy Imre körül október 23-át megelőzően csoport kialakulva?

Jánosi: Csoportnak nem tudnám nevezni, viszont az igaz, hogy többen az általam és Nagy Imre által ismert elvtársak és közös barátaink közül, sűrűn és gyakran megfordultak nála, beszélgettek vele, különböző problémákról. És ez egyesekkel egészen gyakori volt.

Elnök: Összehangolt tevékenységet folytattak-e? Itt nem arról van, szó, hogy valaki összehangolta-e a tevékenységeiket, hanem a tevékenységük összehangolt volt-e. Mert hiszen egy csoport léte, vagy nem léténél a leg-

13. oldal

/1958 VI.10/

Elnök: döntőbb kérdés az, hogy az illető személyeknek a tevékenysége mennyire volt ..? Hogy így fejezzem ki magam.

János: Az én megítélésem szerint a gyakori találkozások kapcsán, és beszélgetések kapcsán a különböző problémákkal kapcsolatban sokban közeledett a véleményük és állásfoglalásuk az ott lévőknek. Sokban azonossá, vagy hasonlóvá vált. De azt, ki-ki ott és úgy képviselte, ahogy a saját meggyőződése diktálta.

Elnök: Érttem. Nekem más kérdésem nincs. Nincs kérdés, nincs kérdés, tessék!

Egy személy: Kéremszépen két kérdésem volna, de egy ..., veszem mind a kettőt. Az egyik kérdésem az, hogy Ön tett egy vallomást a nyomozó hatóság előtt augusztus 8-án, hogy ezt fenntartja-e? És amennyiben igen, akkor /egy pillanatig megszakad a hang/
A kérdés a következő:

Ma már látom és beismerem, hogy a Nagy Imre csoport tevékenysége, függetlenül a csoport tagjainak szándékától, nem csak Párt és állam ellenes, hanem áruló is volt. Ennek az áruló magatartásnak a csirája a csoport október előtti szerepében is megmutatkozik. Gondolok itt arra a tényre, hogy Nagy Imre és mellette Losonczy Géza körül pártellenes frakciós csoport alakult, és hogy a csoport tagjai, bár a szervezettség kérdését elutasították, valójában mégis rendszeresen összejöttek, a csoport egyes tagjainak lakásán és ott gyakran megmutatták Párt és államellenes tartalmu, a Párt és államvezetés egységét és tekintéjét romboló, népi demokráciánk érdekeit súlyosan veszélyeztető nézeteket is. Ezt Ön vallotta és fenntartja-e ezt a -

János: /közbe szól/ Pönn tartom igen.

Egy személy: Akkor az volna akérdésem ezek után, hogy Ön szerint ezekben a súlyos kérdésekben mi volt a legsúlyosabb, egy két ilyen kérdést, ezeken a megbeszéléseken?

János: Hát az alapvető az volt, hogy a Párt állásfoglalásától eltérően és azzal szemben, mi úgy ítéltük meg, hogy a baloldali elhajlásnak a veszélyei forognak fenn a Párt és a kormány politikájában és ezt tartottuk veszélyesebbnek, sem mint a jobboldali elhajlásnak a kérdéseit és ebből kifolyólag ítéltük meg a problémákat. A második pedig, hogy a Párt erkölcsi helyzetét a realitásnak nem megfelelően, sokkal súlyosabban ítéltük meg, mint az a tényeknek megfelelt volna. Ezt a kettőt tartom a legsúlyosabbnak.

Elnök: Nincs kérdés? A védő..

Védő: Tetszett beszélni ezzel kapcsolatban a csoport kérdéséről? Ön az elsőrendű, beszélte-e valaha arról, hogy azok a beszélgetések, egyszerűen egyik, vagy másik itt ülő vádlott, vagy kivülvívők odajöttek, azoknak volt-e valami céljuk, vagy irányzatuk, hogy meghatározott irányba tereljék ezeknek az embereknek a szempontjait

13. oldal

/1958 VI.10/

Védő: és összehangoljanak valamit? Volt-e ilyen elgondolás?

Jánosi: Tudomásom szerint nem volt. Ezek elvtársik baráti beszélgetések voltak. Sokszor családostul jöttek össze. Fölmerültek különböző problémák. Ugyanakkor tény az, hogy a beszélgetés során nyilvánvalóan közeledett a vélemény.

Védő: /közbe szól/ De volt az,tett, hogy, mindenki megtartotta saját véleményét. Én azt kértem, hogy az elsőrendű és Ön között folyt-e olyan beszélgetés, hogy a többieket meghatározott irányba tereljük..?

Jánosi: /egyszerre beszélnek/ Ilyen nem volt.

Védő: A platform kérdésével függ ez össze. Volt-e esetleg arról szó, ezekrőlen a beszélgetéseken, hogy hatalomátvétel, vagy Nagy Imre vezető szerepe, vagy Ön, vagy bárki más vezető szerepéről?

Jánosi: Ilyen nem volt.

Elnök: Hát október 23-án délelőtt volt ilyen beszélgetés nem?

Jánosi: Nem volt ilyenről szó.

Elnök: Arról, hogy a Központi Vezetőségbe kiket kell bevenni, erről nem volt szó? Hát akkor miért fogadta el, hogy a vallomása hiven tartalmazza azt?

Jánosi: Ott arról volt szó, hogy Losonzi úgy vetette fel a kérdést, hogy amennyiben vagy Őt, vagy más valakit, Nagy Imrét megkérdézné a Központi Vezetőségtől, hogy milyen javaslatok lennének a helyzet konszolidálásával kapcsolatban, milyen javaslatok lennének.

Elnök: Igen.

Jánosi: És ezzel kapcsolatban nevek merültek fel, hogy a legilletékesebb helyen a pártvezetés előtt ezeket amennyiben megkérdézik őket elmondják.

Elnök: Igen. Ezt úgy vetették fel, hogy ezt képviselni fogják?

Jánosi: Nem. Ott nagyon sok név merült föl, tényleg csak úgy elgondolkozás képpen. Semmiképpen nem volt ezekkel kapcsolatban arról szó, hogy ezeket ott mi lezárt, vagy elfogadott névsort, vagy valami ilyesmit skarnánk.. /erős köhögéstől egy szó érthetetlen/

Elnök: De arról, hogy ezeket a személyeket javasolni fogják, erről volt szó?

Jánosi: Hogy ilyen, és ezekről hogy ezek, és ilyen hasonló javaslatok lennének, arról volt szó, igen.

Elnök: Volt-e szó arról, hogy sűrűn összefognak jönni, naponta?

Jánosi: Igen, amint a vallomásomban is volt szó róla,

Elnök: /közbe szól/ A vallomásában ez nem volt ott.

Jánosi: hogy .. ezt javasolta és -

Elnök: /állandóan egyszerre beszélnek/ Hát akkor most -

Jánosi: a vallomásban volt róla szó

Elnök: ez az összehangolt tévékenység, az, hogy összehangolt tévékenységet nem folytattak, ez összhangban van ezzel?

13. oldal

/1958 VI. 10/

Jánosi: Losonczynek a javaslata akkor arra vonatkozott, hogy az események kapcsán a különböző problémák fel fognak vetődni és ennek kapcsán egymásközött fogunk beszélgetni ezekről a kérdésekről. DE nem olyan értelemben, hogy ez valamilyen meghatározott zárt céllal történt volna, vagy ilyesmi lyett volna, hanem mint ahogy a 23-ai beszélgetés során is történt. Informatív jellegű volt, hogy kinek milyen javaslatai lennének. Milyen javaslataik volnának. Én úgy értékeltem, hogy ez a beszélgetés is, és ennek beszélgetésnek ez a része, hogy gyakrabban találkozunk arra vonatkozó, egymásnak a véleményét javaslatait esetleg ismerjük és kiegészítsük a megunkéval.

Elnök: Kérem, 26-án, október 26-án, Ön jelen volt akkor, mikor Losonczy és Donáth beszélt Nagy Imrével? A lemondásukról van szó. A?

Jánosi: Nem emlékszem rá. Nem emlékszem rá,, lehetséges, hogy ott voltam.

Elnök: Tessék.

Védő: Kérem, a tárgyaláson /éles hang/.. marült fel., hogy az Írószövetség, mikor tetszett ott beszélni velük, hogy jöjjenek el és a vezetést, a Párt és a kormány vezetést tájékoztassák. Az Ön emlékezete szerint ez mikor volt?

Jánosi: Amikor én beszéltem velük?

Védő: Igen, hogy mikor jöttek oda és mennyi....? /hadar, értheteten kb. két szó/

Jánosi: Én 25-én délután voltam náluk és

Védő: /közbe szól/ Igen

Jánosi: Ok szombaton délben, 27-én délben,

Védő: 27-én. Tehát ezek szerint -

./.

14. oldal:

/1958 VI. 10/

Védő: ebből az anyagból a Donáth semmit nem ismerhetett.

Jánosi: Nem.

Védő: Szóval 27-én volt akkor, Márkus...

Jánosi: Márkus, Erdei Sándor és a ...

Védő: /egyszerre beszélnek/27? Szombaton

Jánosi: szombaton délben, amikor Nagy Imrével akartam beszélni és nem tudtam vele beszélni.

Védő: Most azt tessék nekem megmondani kérem, hogy tetszett említést tenni arról, hogy a .. megnyugtatóra közölhet valakit. Részleteiben nem beszélt vele semmit?

Jánosi: Csak annyit mondtam, hogy a -

Védő: /közbe beszél/ Arra hivatkozott, hogy, szóval részletekről nem beszélt vele,

Jánosi: Csak annyit mondtam, hogy a -

Védő: Arra hivatkozott.

Jánosi: Igen, és azt, hogy Pártnak és a kormány vezetésének kialakult az egységes állásfoglalása és pozitív állásfoglalása az eseményekkel kapcsolatban.

Védő: Na most kéremszépen azt tetszett mondani, hogy ez a bizonyos semlegességi nyilatkozat elkészítésénél, azt a Herpai adta Önnek készen át, ugye... a Horváth Márton.

Jánosi: Igen.

Védő: Ki volt még jelen kérem?

Jánosi: Utólag vissza emlékeztem rá, hogy Félix Pál.

Védő: Az látta hogy kész anyag volt?

János: +Herpai György mellett, amikor nekem át- +ott állott adta és ő maga is olvasta és látta a ..

Elnök: Kérem, bocsánatot kérek. Ez mikor történt?

Jánosi: Én elsejére emlékszem.

Elnök: Elsején, de délelőtt, délután, este, reggel, mikor volt ez?

Jánosi: Ugy késő déltájban lehetett.

Elnök: Déltájban. Mikorra készült el ez a nyilatkozat szöveg? Hosszabb ideig tartott a fogalmazása?

Jánosi: Én csak azt tudom, mikor nekem átadták. Ez ugy, - a stilizálását gondolja Ön?

Elnök: Igen.

Jánosi: Hát körülbelül ugy egy óra hosszat foglalkoztunk vele, -

Elnök: Egy óra hosszat foglalkoztak vele. Utána mit történt ezzel a fogalmazvánnyal?

Jánosi: /közbe szól/ - mert közben még beszélgettünk is, mert küldöttségek járultak -

Elnök: /közbe szól/ Igen. Mi történt utána a fogalmazvánnyal?

Jánosi: Ugy tudom, hogy legépelték és bevitték Nagy Imréhez.

Elnök: Igen. Ez mikor történhetett?

Jánosi: Azt hiszem, ugy négy öt óra tájban.

Elnök: Négy öt óra tájban?

Jánosi: Hát valahogy arra emlékszem, hogy, - nem tudom mikor történt a rádióba való beolvadás, de előtte körül-

14. oldal

Jánosi: belül úgy egy jó fél, egy órával előtte lehetett amikor bevitték.

Elnök: Akkor nem volt Kabinet ülés?

Jánosi: Tudtommal nem volt.

Elnök: Kérem, ha Ön tud arról, hogy Nagy Imre ezt magheto-fon szalagra mondotta, vagy közvetlenül mondotta be ezt a szöveget a rádióba?

Jánosi: Közvetlenül mondotta be.

Védő: Van még egy kérdés.

Elnök: Tessék.

Védő: A Kalamár esettel kapcsolatban kérem, mikor az ^{intex} telefonfont kapta, Ön azt mondja, hogy nem kapott telefon értesítést.

Jánosi: Én nem kaptam telefon értesítést.

Védő: És Ön hol volt akkor telefonált.. és hogy honnan tudja, hogy milyen telefonbeszélgetés volt, folyt le közte és a csepeli elytárs ..

Jánosi: Én csak az ő vallomásából tudom, amit a vizsgálat során ismertettek előttem.

Védő: Igen. És ott Önnek a világon semmit nem mondott, amikor ez történt, a telefonhívás Csepelről? ..., akkor az nap nem tudott róla, csak a vizsgálatok kapcsán?

Jánosi: Igen.

Védő: Köszönöm.

Elnök: Hát az előző vallomásában azt mondotta, hogy nem emlékszik rá. Az előző vallomásában, erről a kérdésről vallomást tett. Azt mondotta, hogy - maga nem emlékszik rá, lehetséges, hogy megtörtént. Most úgy kívánja változtatni ezt, hogy maga nem emlékszik rá, nem tud róla, akkor nem is tudott róla, a nyomozás során hallot erről az egészről?

Jánosi: A választ arra a kérdésre adtam, hogy az eseményről az előző vallomására gondolok, tudok-e és ismerem-e? Erre azt válaszoltam, hogy nem emlékszem rá, lehetséges, hogy az a beszélgetés megtörtént.

Elnök: Igen. Ön az-

Jánosi: /közbe szól/ Azt tudom, hogy a telefonhoz nem az nem jött hozzám, mert akkor emlékeznék rá.

Elnök: Igen. Kérdés van?

/ több hang: Nincs, nincs, nincs/

Elnök: Nincs. Nagy Imre, kérdése van?

Nagy: Nincs semmi.

Elnök: Észrevétele?

Nagy: Semmi nincsen.

Elnök: Donáth Ferenc.

Donáth: Nekem van kérem, kérdésem.

Elnök: Tessék.

Donáth: A vádlott nem jól emlékszik abba a tekintetbe, hogy ...küldöttségek...Központi Vezetőség... /erős zörgések/ Ebben a tekintetben meg kell állapítanom, hogy Önem 27-én, hanem 26-án jártak bent és ezt nemcsak a saját visszaemlékezésem támasztja alá, hanem a 14-es kötetben elfekvő hivatalos dokumentum, Losonczi Gézának a Központi Vezetőség előtt tartott felszólása. ... Irószövevetség... /érthetetlen erős zörgéstől a mondat befejező része/

14. oldal

/ 1958 VI 10 /

Elnök: Igen. Kérem, azt megállapíthatom, hogy az Írószövetség a Központi Vezetőség épületébe több küldöttséggel járt. Valóban 26-án délelőtt volt egy Írószövetségi küldöttség, aminek Márkus tagja volt és amelyik Nagy Imrével akkor tárgyalt, - bonánat nem megállapíthatom.- A nyomozati adatok szerint ez az íróküldöttség beszélt Nagy Imrével, a diák küldöttséggel együtt. Nem erről van szó, viszont. Eh a küldöttség volt az, amelyikkel olyant is tárgyaltak. Ez azonban nem zárja ki azt a tényt, hogy 27-én Erdei Sándor és -

Donáth: /közbe szól/ ..., nem vonom kétségbe, én csak arra akarok rámutatni, hogy mert -

Elnök: /közbe szól/ Igen

Donáth: Fölmerült ugye az ügyvéd ur részéről a kihallgatások során, is már a kérdés, hogy 26-án délelőtt bent járt az Írószövetség küldöttsége és pedígen ezek azok az írók azok, akikkel Losonczy Géza is .. Később valóban Nagy Imrével tárgyaltak. Onnan.., vezetőségi ülés után Losonczy Gézával együtt oda bementünk és akkor láttuk őket Nagy Imrével tárgyalni. Ez nem zárja persze ki azt a szempontot.

Elnök: Igen. Ugy hogy itt ellentétet nem látok. Egyébb észrevételem nincs.

Gimes Miklós?

Gimes: Nincs se kérdésem, se észrevételem.

Elnök: Igen. Tildy Zoltán?

Tildy: Nincs észrevételem.

Mánók: Maléther Pál?

Maléther: Nincsen észrevételem.

Elnök: Nincsen. Igen, akkor a kihallgatását egyenlőre befejezgetnek nyilvánítom. Figyelmeztetem kérdésési és észrevételezési jogára. Ami azt jelenti, hogy a tárgyalás további folyamán, ugy a tanuk, a vádlott társához, mint a tanukhoz a kihallgatások után kérdéseket tehet, valamit az ismerttetett dokumentumokkal kapcsolatban észrevételeket tehet, ami azt jelenti, hogy nyilatkozhat a tekintetben, hogy annak tartalmát elfogadja, nem fogadja, vagy szóval ... hát a tényeket, a tények tisztázása tekintetében észrevételeket tehet. Helyet foglalhat. Tíz perc szünetet tartunk.

Elnök: A kihallgatást folytatjuk. Vásárhelyi Miklós kihallgatása következik. Tessék ide középpe jönni. Tegnap fellett olvasva Ön előtt a vádirat rendelkező része, egyébbként a vádirat ki is lett kézbesítve.

Vásárhelyi: Igen.

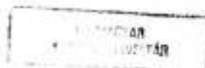
Elnök: Megértette a vádat, amit Ön ellen emelt az ügyészség?

Vásárhelyi: Igen.

Elnök: Bűnösnek érzi magát?

Vásárhelyi: Igen.

Elnök: Miben?

XX-5-h-5 dom. 1958

(27d)

14. oldal

/1958 VI.10/

Vásárhelyi: Bűnösnek érzem magamat a vádirat által felsorolt valamennyi tételben.

Elnök: Kérem, Ön 1958 február 6 -án kihallgatta a Nébiróság részletesen..

Vásárhelyi: Igen.

Elnök: Ismertetni fogjuk itt az akkor tett vallomását, egyrészt azért, ismertetjük a jegyzőkönyvet az akkor tett vallomásáról, egyrészt azért, hogy megállapítsa, hogy hiven tartalmazza-e a vallomását, másrészt azért, hogy fenntartja-e ezt a vallomását, vagy módosítani kívánja és amennyiben módosítani kívánja, miben kívánja módosítani.

Tessék addig leülni, jegyzetelt természetesen úgy most, mint később is használhatja, minden vonatkozásban jegyvezhet.

Elrendelem a második napi jegyzőkönyv 66. oldalától az ismertetést.

/ a jegyző felolvassa Vásárhelyi Miklós kihallgatására vonatkozó jegyzőkönyvet./

./.

15. oldal

/1958 VI.10/

/ a jegyző folytatja Vásárhelyi Miklós kihallgatási jegyzőkönyvének ismertetését. /

/A jegyző az oldal elején kb. két perc után befejezi a fent-
irt jegyzőkönyv felolvasását./

Elnök: Hát mindenekelőtt hiven tartalmazza-e a jegyzőkönyv, az Ön vallomását? Vagy az Ön álláspontja szerint ki kell-e igazítani?

Vásárhelyi: Egy-két jelentéktelen megjegyzésem van. Az egyik az, hogy a lapkiadó vállalatnak a vezetője, akit magamhoz hívtam azt nem Nemes Istvánnak, hanem Nemes Ivánnak hívták. Ez nem lényeges.

Na mostan nem egészen világos megfogalmazásában ez a rész, és ez nem egészen pontosan így hangzott el, mikor a védő feltette hozzá a kérdést a Sziv újsággal kapcsolatban. Én nem azt válaszoltam, hogy alap akkor már megszűnt, hanem én azt válaszoltam, hogy az a lap akkor már megjelent. Szóval ez így logikus.

Elnök: Igen ez a logikus.

Vásárhelyi: És végül kimaradt a jegyzőkönyvből, az, -lehet, hogy én nagyon halkán mondtam, vagy csak egész röviden tettem megjegyzést, - de én Nagy Imrének arra am megjegyzésére, hogy nem értett egyet Losonczi javaslatával, válaszoltam és fönntartottam a vallomásomnak azt a érszét, mely szerint valóban a javaslatot Losonczi tette, de Nagy Imre egyet értett ezzel a javaslattal.

Elnök: Ez a 23-1. ?

Vásárhelyi: A 23-1. beszélgetés. Nagy Imre egyetértett ezzel a, - /nem fejezi be/ Ezek volnának a kiegészítéseim.

Elnök: Illetve a helyesbitései

Vásárhelyi: A helyesbitésem igen.

Elnök: Na most ezekkel a helyesbitésekkel, fenntartja ezt a vallomását, vagy kívánja módosítani.

Vásárhelyi: Én fenntartom ezt a vallomásomat. Nem kívánom módosítani.

Elnök: Nem kívánja módosítani.

Vásárhelyi: Ha megengedi elnök ur, egy kiegészitésem lenne hozzá.

Elnök: Tessék!

Vásárhelyi: Annyi lenne a kiegészitésem hozzá, hogy két alkalommal is föltette azon a kihallgatáson a tanács elnök ur, hozzám azt a kérdést, hogy a beszélgetések alkalmával politikai jellegű beszélgetések is folytak-e. És én erre mindössze, valóban, -azt a jegyzőkönyv hiven tükrözi, -azt válaszoltam, hogy igen politikai jellegű megbeszélések is folytak. Ez egész pontosan azért úgy van, hogy nemcsak általában politikai jellegű megbeszélések, beszélgetések folytak, hanem ezeknek a politikai jellegű beszélgetéseknek az volt a közös állandó és visszatérő jellegzetessége, hogy hát egyrészt az 1955 márciusi határozattal való szembenállásunkat fejezték ki. Szóval erre futottak ki. Másrészt pedig az akkori vezetőséget bírálták, illetve támadták. Szóval ilyen politikai

15. oldal

/1958 VI.10/

Vásárhelyi: Jelleget beszélgetések voltak azok, amelyek vagy Nagy Imrénél, vagy pedig nálam vagy más barátainknál időnként folytak. Ezt kívántam kiegészítésképpen mondani.

Elnök: Én kérdezni szeretnék Öntől. És pedig a következő a kérdésem. Először is, amikor Ön az Egyetemen október 28-án, Az Egyetemen volt az Értelmiség Forradalmi Bizottságának ezen az alakuló gyűlésén, vagy program adó gyűlésén. Akkor Ön ismerte a leendő kormány programnak a lényegét?

Vásárhelyi: Mindössze annyit tudtam róla, hogy ez a kormány program, illetve ez a nyilatkozat, ez megfogja változtatni a Pártnak és a kormánynak az értékelését, a forradalmat, az addigi eseményeket illetően. És míg, addig egyértelműen ellenforradalomnak ítélte a fegyveres megmozdulást, addig hát ez a nyilatkozat, ez a tömegmozdulást mint demokratikus megmozdulást fogja értékelni. Ennyit tudtam, pontosan a szövegét ennek a nyilatkozatnak nem ismertem. Azt tudtam, hogy ez fog történni. Még azt tudtam, hogy a kormány nemzetőrséget fog szervezni, hisz eredetileg ezért mentem oda.

Elnök: Mit tudott, hogy milyen nemzetőrséget fog a kormány létrehozni?

Vásárhelyi: Nemzetőrséget fog a kormány szervezni azokból a katonákból, rendőrökből és részben diákokból és munkásokból, akik ugyan az elmúlt napok folyamán fegyvert fogtak, de jó indulatúak a népi demokratikus rendszerhez szóval a szocializmushoz hűek és mellette akarnak állni és így próbálja, szóval ezzel a bejelentéssel, ezzel a lépéssel hát elválasztani ezeket a rétegeket azoktól, akik a népi hatalom megdöntése érdekében ragadtak fegyvert.

Elnök: Kérem ezt honnan tudta?

Vásárhelyi: Ezt onnan tudtam, hogy 28-án mielőtt átmentem volna az Értelmiség Forradalmi Bizottságába a Pártközpontban tartózkodtam, ahol többen voltunk együtt. Többek közt olyanok is akik az elmúlt napok folyamán, sőt előző este is bent jártak a Pártközpontban. Az nap délelőtt is több alkalommal is átmentek az Akadémiai utcái részbe, ahol a tárgyalások, megbeszélések folytak és az előkészületei ennek a nyilatkozatnak, a nyilatkozat megszövegezésének és Ők mondták ezt el. Haraszti Sándor, elsősorban tőle tudtam, másrészt pedig Gimesi Miklóstól és Szilágyi Józseftől.

Elnök: Ugyanis, Ön elé kell tárjam azt, hogy még a kormányprogram a munkások és az ifjuság felfegyverzéséről beszélt, addig ez az 1956 október 28-án megjelent nyilatkozat, az Értelmiségi Forradalmi Bizottságoknak a Kiáltványa, az a következőt mondja:

Ezért a Budapesti Értelmiség Forradalmi Bizottsága arra kér minden hős felkelőt, minden fegyveres csoportot, valamint a munkás és paraszt fiatalcsoportot, egyetemistákat, Petőfi Kör tagjait és a volt Népi Kollégistákat, hogy jelentkezzenek a Nemzetőrségbe, a Honvédséggel,

Elnök: rendőrséggel és munkástanácsokkal közösen biztosít-
sák az egész országban az áhitott békét és nyugalmat.
Hát ez, a kormánynyilatkozattal, amelyik azt mondja, hogy
a rendőrség és honvédség mellett a munkásságot és a fi-
atalságot fel kell fegyverezni nem azonos.
További követelés nem? Messzemenő további követelés.
Tessék ..

Hát minden hős felkelőnek a felfegyverzése alatt, ezt
nem lehet érteni úgy, hogy a munkások és a fiatalok egy-
részének a felfegyverzése. Igaz?

Vásárhelyi: Igen, egyet értek vele. Ámbár utána felvan so-
rolva, hogy munkások és parasztok és fiatalok, de -

Elnök: Közbe szól/ Petőfi kör és népi kollégisták. Ez és a
párthatározat között, tehát ez és a kormánynyilatkozat
között hát a teljes összhangot nem lehet feltételezni.

Vásárhelyi: Nem, nem nem. Azt én elismerem, hogy

Elnök: Éz, igen - Még el sem hangzott a kormány nyilatkozat
és maguk már megfogalmazták a további követeléseket.

Vásárhelyi: Kérem ebbe igaza van. Elfogadom, szóval én ezt
elfogadom. Nem ismertem pontosan a kormány nyilatkoza-
tot, szóval magának tényleg ennek a nyilatkozatnak a ki-
dolgozásában nem vettem részt, de mondom ezért felelős-
nek is érzem magamat abban hogy, nem mondtam ellent,
mert vannak benne olyan dolgok amelyek /nem fejezi be/

Elnök: Értem. Még hozzá nem is lényegtelen kérdés.

Kérem Ön tud-e arról, hogy november 1-én és 2-án ez a
kormány és Kabinet átalakítása hogyan történt, hogyan
nem történt? Ismeri, hogy november 3-án megjelent egy
sajtó közlemény. Ezt a sajtó közleményt ismeri?

Vásárhelyi: Igen, Igen, ismerem.

Elnök: Ennek az előzményeit eltudja mondani?

Vásárhelyi: Nem tudom elmondani. Nem ismerem.

Elnök: Igen. Mit tud ennek az előzményeiről? Vagy azokról
a körülményekről amelyek erről szólnak?

Vásárhelyi: Magának a Kabinetnek az üléséről, ahol eze-
ket a döntéseket hozták, erről nem tudok. Azt tudom,
hogy november 1-én délután több szakminiszter, akiket
én ismertem, találkoztam a miniszterelnök nagy váró
szobájában. És ezek mondták azt, hogy azért jöttek
oda mert a minisztériumuk forradalmi bizottságai ne-
vében megjelentek náluk küldöttségek és felszólították
őket, hogy mondjanak le. Ugyanakkor ők, hát hivatalosan
kinevezett kormánytagok, miniszterek és ezért jönnek ide,
mert ezt meg kell beszélniük.

Elnök: Ez a több ez mit jelent? Kettő, nem három, négy?

Vásárhelyi: Nem. Én a következőkre emlékszem pontosan, akik
ott voltak. Akikkel beszéltem is. Molnár Erikkal, Czot-
ner Sándorral, Csérgő Jánossal és Nagy Józsefnevel.

Elnök: Igen.

Vásárhelyi: Erre a négyre, ezek egyszerre, egy időben vol-
tak ottan. Ott tartózkodtak. Valószínűleg mások is vol-
tak, de hát azokat vagy nem simertem, vagy nem vettem
észre, hiszen nagy az az előszoba. Ebből, hogy egyszerre
ennyien tartózkodtak ottan, én arra következtettem, hogy

Vásárhelyi: nyilván hívva lettek és valami megbeszélés, vagy kabinet ülés után, teljes kormány ülésre mentek el. Mert hiszen különben nem érthető meg, hogy miért volt egyszerre több miniszter ottan.

Elnök: November 1-én volt?

Vásárhelyi: Ez november 1-én délután volt, amikor én már tudtam, hogy egész röviden a semlegességi nyilatkozatnak a sajtó előtt való ismertetése előtt, amikor én már erről tudtam és ezért mentem el a Nagy Imrének az előszobájába.

Elnök: Értem. Mit tud a kabinet kiegészítéséről?

Vásárhelyi: Nem tudok a kabinet kiegészítéséről, Szóval csak azt tudom, hogy kik voltak a tagjai a Kabinetnek. De hogy ez milyen körülmények között történt és hol, mikor döntöttek arról, erről nem tudok.

Elnök: Kérem, november 1-én, a semlegességi nyilatkozat mikor született meg időpontban óra szerint?

Vásárhelyi: Körülbelül hat órára lehetett meg, délután hat, vagy hat után, akkor ismertette és akkor Losonczi Géza egy példányát rögtön odaadta a Rádióknak, a másik példányát pedig saját maga emeltette a sajtó képviselői előtt.

Elnök: Most részben Gimes Miklós, részben Jánosi Ferenc vádolt társaiakkal vallottak arról, hogy a Magos Gábor lakásán bizonyos személynek, bizonyos anyagokat átadtak. Georgievics nevű személynek.

Vásárhelyi: Igen.

Elnök: Ezzel kapcsolatban mit tud Ön?

-Vásárhelyi: Ott voltam Magos Gábor lakásán amikor Jánosi Ferenc Georgievics Milánnak átadott egy levelet, Nagy Imrétől amelyik a, -most nem tudom pontosan, - hogy a Jugoszláv Kommunista Szövetsége Vezetőségének, vagy Tito elnöknek szólt és azonkívül ott voltam, amikor, - Illetőleg ez nem, - Bocsánatot kérek, összetévesztettem. Ennek a levélnek az előttem átadása egy másik alkalommal történt. A Magos Gáboréknál, Jánosi Ferenc a Nagy Imre pártügyéről szóló anyagot adta át a Georgievics Milánnak.

Elnök: Igen. Mik voltak ennek az előzményei?

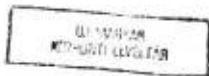
Vásárhelyi: Az előzménye az volt, hogy először már egyszer találkoztunk azon alkalommal, amikor a levelet adta át, a Nagy Imrének a levelét adta át Jánosi. És akkor Jánosi érdeklődött Georgievicstől, hogy a Jugoszláv Pártot érdeklí-e részletesen Nagy Imrének a Párt ügye. Georgievics igenlő választ adott. És ennek eredményeképpen adta át azon a találkozón, amelyik Magos Gábor lakásán folyt, Jánosi ezt az anyagot.

Elnök: Igen. Nagy Imre tudott erről, hogy átadják ezt az anyagot? Tud-e Ön arról, hogy tudott? Nem tudok arról,

+ Vásárhelyi: hogy Nagy Imre tudott volna arról, hogy ezt az anyagot átadják, konkrétan ezt az anyagot.

Tudok róla, hogy Nagy Imre én velem más anyagokat küldött a Jugoszláv Pártnak.

Elnök: Az milyen anyag volt? Milyen anyagot?

Vásárhelyi: A tanulmányait. Ezeket az öt alapelvről szóló anyagot és más anyagokat.

Elnök: Ez hogyan történt?

Vásárhelyi: Tessék?

Elnök: Egy hogyan történt?

Vásárhelyi: Nagy Imre konkrétan azzal adta ide nekem ezeket az anyagokat, hogy mivel tudván azt, hogy nekem van kapcsolatom Georgieviccsel, hogy adjam át ezeket az anyagokat neki.

Elnök: Ön közölte azt is, hogy átadta, - Nagy Imrével? -

Vásárhelyi: Közöltem igen.

Elnök: Ez a tevékenységük hát hogyan viszonylik ahhoz, amit Ön egyébként el is ismert, hogy hát csoportri jellegűen tevékenykedtek.

Vásárhelyi: Nem értem pontosan a kérdést.

Elnök: Nem érti a kérdést? Kérem, itt arról volt-e szó, hogy Nagy Imre egyéni véleményét kívánják ilyen bőséges anyaggal dokumentálni, vagy pedig azt kívánták, hogy tudomására hozni azoknak akiknek elküldték, vagy itten ~~nagy~~ van egy ilyen irányzat?

Vásárhelyi: Ezt, az utóbbit kívántuk.

Elnök: Nekem más kérdésem nincs. Nincs kérdés /többször ismételi/ Védő -

Védő: Kérdés van.

Egyik, az október 28-án azon a bizonyos gyűlésen a Sipos által felolvasott... ^{szöveg} az ^{szöveg} volt az kezében?

Vásárhelyi: Nem volt a kezemben.

Védő: Egyszeri hallomás?

Vásárhelyi: Egyszeri hallomásra

Védő: Ennek a nevét ~~ír~~írták a közleményre.

Vásárhelyi: Igen.

Védő: Hát hogyan szerzett arról tudomást, .. kiadó, hogy Ön hozzájárult ehhez?

Vásárhelyi: Erről sehogyan sem szerezhett tudomást.

Védő: Akkor hogy került rá a neve?

Vásárhelyi: Hát nyilván abból a tényből, hogy -

Védő: /közbe szól/ A multkor sem értettem és most sem értem.

Vásárhelyi: Igen. Nyilván abból a tényből, hogy én ott voltam és hogy ezt a nyers fogalmazványt hallva, lényegében annak a politikai vonalával egyetértettem, azt a következtetést vonták le, hogy aláírhatják a nevemet. Szóval én azóta se Sipossal, se másokkal azok közül akik hát ezt szerkesztették vagy az egész akciót csinálták, illetve az értelmiség közül csak -

Védő: /közbe szól/ Sipos nem tartozott se a Nagy Imre baráti köréhez, se az Ön baráti köréhez. Hát miből, teljesen nem., hogy miből? adódott. Se hozzá nem szólt. El nem olvasta.

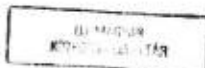
Vásárhelyi: /közbe szól/ Hozzá szóltam.

Védő: Hozzá szólt?

Vásárhelyi: Hozzá szóltam, hogyne, hozzá szóltam.

Védő: És azzal egyetértett?

Vásárhelyi: Hozzá szóltam, azt mondtam, hogy alapjában

Vásárhelyi: egyetértek velem és, mint ahogy a jegyzőkönyvben benne volt, voltak bizonyos kifogásaim velem szemben.

Védő: Igy, így érthető.

Vásárhelyi: Így már igen, persze.

Védő: A másik kérdésem az, hogy Ön, Ön november 4-e után Ön nem volt ugye a Jugoszláv Követségen.

Vásárhelyi: Nem, nem.

Védő: Jött-e a követségről már a Nagy Imréék részéről, valamilyen kérdőív?

Vásárhelyi: Igen, jött kérdőív.

Védő: Mit kérdeztek?

Vásárhelyi: Több kérdés volt rajta. A legfontosabb kérdés az első kérdés volt, én erre emlékszem én erre válaszoltam az az volt, hogy mi legyen az álláspontunk a bekövetkezett fordulattal kapcsolatban. A november 4-én bekövetkezett fordulattal kapcsolatban.

Védő: Ön mit válaszolt?

Vásárhelyi: Én azt válaszoltam, hogy jó, lehet a november 4-i szovjet, Szovjet Unió lépésével nem értek egyet. Szerintem a bekövetkezett eseményeket tudomásul kell venni, elkell fogadni úgy ahogy vannak, tehát úgy a Szovjet Uniónak a lépését, mint az ennek eredményeképpen kialakult új helyzetet, új kormányt.

Elnök: /közbe szól, a védővel egy időben. A védő két szava érthetetlen, beszédét megszakítja/
Bocsánatot kérek, ezt azért részletesebben kellene tisztáznunk. Mikor és hogyan jutott ez a kérdőív az Ön tudomására vagy birtokába?

Vásárhelyi: Nem tudom pontosan. Körülbelül november 10-12-e körül. Szóval jó néhány nappal november 4-e után, ekkor amikor már az első egy-két Népszabadság megjelent. Amikor ismert volt már az új pártvezetés és az új kormány.

Elnök: Igen. Hogy került Önhöz?

Vásárhelyi: Ezt a kérdőívet én hoztam, - az én családom az a jugoszláv követségen volt, a feleségem és a gyerekeim a jugoszláv követségen voltak, - távollétemben és tudtomon kívül, odaszállították őket jugoszláv diplomáciai gépkocsin és nekem azt az üzenetet hagyták, hogy menjek utánuk. - Nem tudtam, utánuk menni, majd azt az üzenetet hagyták, hogy menjek Budára egy lakásra, ahol megtudom hogy mi van velük és ahol majd érintkezésbe tudok velük lépni. Ez egy jugoszláv katonai attasé helyettesnek volt a lakása. Itt tartózkodtam én, és amikor a jugoszláv katonai attasé a követségre ment, akkor általában hozott levelet a feleségemtől, vagy vitt tőlem. Ezek személyes jellegűek voltak. - Egy alkalommal elhozta ezt a kérdőívet is és ugyancsak ővele küldtem el a választ is. -

Elnök: Ez a kérdőív akkor mit tartalmazott pontosan?

Vásárhelyi: Az első kérdés az az volt, hogy mi az álláspont november 4-ével, a november 4-i eseményekkel kapcsolatban.

Még egy kérdésre emlékszem, hogy pontosan ahogy föl volt vetve. Ez az a kérdés volt, hogy hogy az adott körül-

Vásárhelyi: mények között Párt legyen-e, vagy mozgalom, legyen. DE volt még ezenkívül is egy-két kérdés. Ezekre a kérdésekre nem emlékszem. Ezekre nem válaszoltam.

- Én az első kérdésre válaszoltam.

Elnök: Ön abból a budai lakásból járt ki a várocsba?

Vásárhelyi: Nem jártam ki, nem hagytam el ezt a budai lakást?

Elnök: Nem hagyta el ezt lakást?

Vásárhelyi: Nem.

Elnök: Ertem. És itt csak az egyéni véleményét közölte?

Vásárhelyi: Itt az én egyéni véleményemet közöltem.

Elnök: Értettem. - Tessék folytatni -

Védő: Most azt szeretném tudni összegezve, hogy mi volt az egyéni véleménye a magyarországi új helyzettel kapcsolatban? Már közelebbről a Kádár kormánnyal kapcsolatban.

Vásárhelyi: Erről az én véleményem azt, volt hogy a bekövetkezett, a november 4-én bekövetkezett változást és a Kádár kormányt el kell ismerni és azaz ezen az alapon kell keresni a ..

Védő: /közbe kérdez/ Ez írásban el is került oda?

Vásárhelyi: El is került oda, igen.

Védő: És ki tud erről, Hogy ez volt, ez volt az Ön álláspontja volt ...?

Vásárhelyi: Az anyagomból tudom azt, hogy Haraszti Sándor, láttam az ő tanúvallomását, ő tud róla.

Védő: Igen. Köszönöm szépen nincs más -

Elnök: Kérdés nincs?

Másik védő: Nekem van, Gimes Miklós védelmében.

Tud-e kérem Ön Gimes Miklós és Lőcsei nevű újságíró társak közti viszony alakulásáról 56 október utolsó napjaiban?

Vásárhelyi: Igen, tudok róla.

Másik védő: Sziveskedjék megmondani.

Vásárhelyi: Meg kell mondanom, hogy csak Gimes előadásából tudok róla.

Másik védő: Mikor mondta Önnek el Gimes?

Vásárhelyi: November 1-én, vagy 2-án volt bent Gimes a Parlamentben, amikor én a Sajtó Osztályt vezettem. Ő akkor nem csinált semmit sem. Szóval nem dolgozott, nem volt lapnál. Bejött, elmondotta, hogy Lőcseivel együtt indítottak egy lapot. Nem emlékszem már pontosan a címére.

Elnök: /közbe szól/ Magyar Szabadság című lapot.

Vásárhelyi: Igen. Indítottak egy lapot. Ő a lapot ott hagyta, mert össze különbözött Lőcseivel. Az összekülönbözés oka, Gimes elmondása szerint az volt, hogy Gimes a leghatározottabb és mindenféle fenntartás nélküli fellépést kívánt a mindenféle ilyen terrortól, erőszakoskodással szemben. Míg Lőcseinek ezzel kapcsolatban nem elvi, hanem taktikai megfontolásai voltak és azt mondotta, hogy nem lesz helyes, hogy ha pont Ők ezt a dolgot nagyon hangsúlyozzák. Gimes ezzel nem értett egyet és ezért ott hagyta a lapot, hogy ő nem dolgozik tovább ennél az újságnál.

Elnök: /közbe kérdez/ Nem a Dudáséknak a Szabad Nép elvételéről volt itt szó? Hogy a Szabad Nép épületét elfog-

15. oldal

/1958 VI. 10/

Elnök: lalta Dudás és hogy bemenjen-e, hogy az épületbe be-
tegyék-e a lábukat vagy sem?

Vásárhelyi: Nekem erről Gimes nem beszélt én erről nem tu-
dok.

Elnök: Értem.

Másik védő: Még egy kérdésem van? Emlékszik-e olyan eset-
re, október előtti esetre, 1956 évben, amikor Nagy Im-
re Őn és Gimes Miklós közös társaságban voltak?

./.

ÚJ MAGYAR
KÖZPONTI KÖNYVTÁR

227-361.

old.

126P

Tárgyalási jegyzőkönyv
(magnoxalagról)

6. dosszié

XX-5. b-6 dosszié - 1958 (27 d)

16. oldal

/1958 VI. 10/

Másik védő: Hát 56 évben volt-e ilyen?

Vásárhelyi: Volt igen.

Másik védő: Emlékezete szerint hány ilyen alkalom volt?

Vásárhelyi: Én konkrétan egy ilyen esetre /nem fejezi be a mondatot/ Mikor Gimessel, másokkal több alkalommal, mikor Gimessel együtt voltam, ottan egy ilyen esetre emlékszem.

Másik védő: A megbeszélte kérdésekre emlékszik? Az akkori megbeszélés tárgya mi volt?

Vásárhelyi: Akkor egy konkrét céllal mentünk oda, Gimessel.

Azért mentünk oda, hogy megkérdezzük -

Szóval ezt egy kicsit részletesebben kell elmondanom.

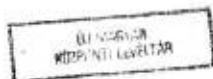
Másik védő: Teesék -

Vásárhelyi: Mi azokban a napokban bent jártunk egy-két alkalommal Ács Józsefnél, aki akkor a Központi Vezetőség - Ács Lajosnál aki akkor Központi Vezetőség titkára volt és intézte a mi funkcióba helyezésünket és egy politikai beszélgetések is folytak Ács Lajossal és egy alkalommal Ács Lajos szemrehányást tett Gimessel, hogy miért forszirozza annyira azt, hogy Nagy Imre önkritika nélkül kerüljön vissza a Pártba, hiszen Nagy Imre maga is gyakorolt már önkritikát. Ez Gimest rendkívül meglepte és mikor mi később értünk valamivel oda, bennünket is nagyon meglepett, mert mi erről egyáltalában nem tudtunk, hogy Nagy Imre valaha is a márciusi határozatokat elismerte volna és hogy önkritikát is gyakorolt volna. Ács Lajos nekünk magát a levelet nem mutatta meg, de megmondta, hogy május folyamán, 1955 május folyamán Nagy Imre írt egy ilyen levelet a Központi Vezetőségnek. Ez bennünket annál is inkább meglepett, mert Nagy Imrének hát, - én legalább is úgy gondolom, úgy szólván nagyon sok írását, talán minden írását ismertük, - de ezt az írását, ezt nem ismertük. És ezt akartuk megkérdezni tőle, hogy miért nem szólt nekünk erről a dologról. Nem is azért skartunk szemrehányást tenni tulajdonképpen, hogy ilyen levelet akkor írt, mert hát ennek esetleg meg lehetnek az okai. Hanem hogy hogy lehet az, hogy egy éven keresztül amikor mindig helyeselte, egyet értett vele, sőt hát biztatott is bennünket arra, hogy álljunk ki, mondjuk a véleményünket a márciusi határozatról, bíráljuk a vezetőséget, ugyanakkor ő 1955 májusában írt egy levelet a Központi Vezetőségnek, amelyben önbírálatot gyakorolt és erről nem szólt nekünk semmit sem. Ezzel a céllal mentünk el Nagy Imréhez, azonban nem tudtuk a kérdést tisztáni, mert mások is voltak ottan, akik előtt ezt nem akartuk fölvetni és mikor pedig már mód lett volna rá, akkor Nagy Imre azt mondta, hogy neki vendégei vannak, most nem tud erről beszélni, majd más alkalommal, de erre többet nem került sor. Ez a kérdés nem lett tisztázva.

Másik védő: Nincs több kérdésem.

Elnök: Nincs kérdés Nagy Imre?

Nagy: Kérdésem nincsen, de azt közölni kívánom evvel a kér-

XX-5-h-6 dora/1958

(27d)

déssel kapcsolatban korábban tett álláspontomat fenn tartom.

Elnök: Aminek a lényege az, hogy nem ért vele egyet.

Nagy: Amivel nem értek egyet, az le van rögzítve a jegyzőkönyvben. Azt változtatlanul tovább fenntartom.

Egy kérdés van, amit itt most szeretnék tisztázni, Vásárhelyivel kapcsolatban.

Tudniillik felmerült és a védő ügyvéd ur ugy tette fel a kérdést, hogy azt hiszem, hogy azt hiszem hogy elnök ur is, bár ezt nem figyeltem nem tudom mondani, hogy a Jugoszláv Követség-ről november 4-e után Nagy Imréék-től, Nagy Imrééktől, ezen van itten a hangsúly kapott-e valamilyen levelet, amelyre választ vártak, kérdések voltak benne és így tovább.-

En ezt szeretném konkretizálni, hogy Nagy Imréék helyett, mert az egy fogalom, olyan amelyet hát azért közelebből meg kell határozni. Tőlem kapta-e a levelet, vagy valaki mástól?

Vásárhelyi: A levélen Losonczy Géza kézírása volt. Losonczy azonban bevezetőként néhány sorban megírta, hogy azért teszi fel ezt a kérdést, mert a követségen tartózkodók vezetői, - én nem emlékezem pontosan, hogy ezt a szót használta, vagy egy intező bizottság, vagy vezetők, - szeretnék ismerni a véleményemet, erről kérdéscről.

Elnök: Szóval az volt a benyomása, az a lényege ennek, hogy ha a szavakra nem is emlékszik, hogy kollektíven kára tettek fel?

Vásárhelyi: Kollektív. - Losonczy írása volt, de nem egyszerűen -

Elnök: /közbe szól/ Értem.

Vásárhelyi: Losonczy magánérdeklődése, hanem én úgy vettem ki az ő bevezető írásából, hogy ez egy kollektív érdeklődés.

Nagy: Ezzel szemben én le kívánom szögezni, hogy én levelet nem küldtem és nem tudtam arról, hogy Vásárhelyinek ilyen levelet küldtek. A válaszát sem ismertem.

Elnök: Igen. - Ön fenntartja a vallomását, amit vallott?

Vásárhelyi: Én fenntartom a vallomásomat igen.

Elnök: Donáth Ferenc kérdést, észrevételt kíván tenni?

Donáth: Csak egy kérdésem volna, a már említett.... megbeszélés.....ez részbe akívül.....voltam én.....beszélgetéseken.

/nagyon halkán motyog, és távolról jön a hang/

Vásárhelyi: Nem. Donáth Ferenc egyetlen egy olyan megbeszélésen, vagy beszélgetésen, vagy akár baráti összejövetelen is ott lettem volna, nem volt jelen.

Elnök: Értettem. Gimes Miklós -

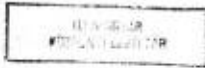
Gimes: /közbe beszél/ Kérnémszépen egy rövid kérdést szabad lesz tennem?

Elnök: Tessék.

Gimes: Azt szeretném megkérdezni Öntől, hogy beszélt Ön velem a Sziv Ujság ügyében?

Vásárhelyi: Nem, nem beszéltem Önnel a Sziv Ujság ügyében.

Gimes: A titkárságom tagjai közül beszélt személyesen ebben az ügyben valakivel?

Vásárhelyi: Az Ön titkárságáról írásban kaptam ezt az üzenetet.

Gimes: Ki volt aláírva?

Vásárhelyi: Ugy emlékszem, hogy az Ön Hámori nevű titkársa.

Gimes: Kéremszépen a Szív Ujság megjelenéséről apszolute semmi tudomásom nem volt. Ha megkérdeztek volna, elneveztem volna.

Elnök: Hát Ön nem is állította azt, hogy -

Vásárhelyi: Én nem állítottam. Én csak annyit szeretnék hozzá tenni, hogy én Hámorinak magának az utasítására nem tettem volna, meg

Elnök: Ön úgy értékelte ezt -

Vásárhelyi: Én nem úgy értékeltem, hanem ő határozottan úgy írta, hogy a miniszter urnak ez a kívánsága.

Elnök: Igen. Hát Maléther Pál -

Maléther: Nincs kérdésem, sem észrevételem.

Elnök: Kopácsi -

Kopácsi: Kérdésem van.

Elnök: Tessék, előrejönni.

Kopácsi: Kérem, Vásárhelyi Miklós azt mondotta itt a vallo-mása utolsó részében, hogy amikor elment erre az Értelmi-ségi Forradalmi Bizottsági ülésre, általában ismerte a kormány programot és ismert olyan véleményeket, nem tudom, hogy Parlament, vagy Pártközpontból, hogy a felkelőknek azokat a részeit, akiket akkor hát nem tekintettek nem tudom népi demokrácia ellenségeinek, be kell vonni. Konkrétan kiktől hallotta, hallotta-e esetleg a Parlamentbe? A Parlamentbe Nagy Imre környezetétől, vagy valshonnan?

Vásárhelyi: Mondom én ezt nem a Parlamentbe hallottam. Hiszen akkor még a Parlamentbe még nem volt senki sem a vezetők közül. Én ezt a Pártközpontba hallottam, ahol egész nap egy szobában tartózkodtam. Ugy emlékszem, hogy Farkas Györgytől, Herpaitól, szóval ezektől hallottam konkrétan ezt a nemzetőrségre vonatkozó részt.

Elnök: Hát amikor a vallomását tette, akkor ha jól értettem Haraszi Sándort mondotta.

Vásárhelyi: Igen, mert én először csak a politikai kérdésről beszéltem, erről a forradalom értékelésének kérdéséről. A nemzetőrségről, azt aztán később -

Elnök: A Herpaiéktól hallotta.

Vásárhelyi: A nemzetőrség kérdéséről, egyáltalába, hogy ilyenről szó van, ahogy az alakulni fog, azt először aznap délelőtt erpaiéktól hallottam, hogy ilyen terv van.

Kopácsi: A későbbi idők folyamán, arról, hogy Nagy Imre ezzel kapcsolatban milyen véleménnyel van, hallott valamit?

Vásárhelyi: Nem hallottam.

Kopácsi: Köszönöm szépen.

Egy hang: / nagyon távoli a hang, érthetetlen a kérdése/

Elnök: A kérdés, ha jól értettem az, hogy ki tudott arról, hogy Georgievicsen keresztül bizonyos anyagokat juttataak ki. Ki tudott kérem?

/rövid ideig csend van/

Vásárhelyi: Hát különböző anyagok voltak. Hát erről az anyagról, amit én adtam át erről rajtam kívül csak Nagy

Vásárhelyi: Szabad megkérdezni elnök ur a vádlott társaimhoz is tehetek fel kérdést.

Elnök: Kéremszépen mostmár a vádlott társait nem hallgatjuk ki. Milyen kérdést kívánna feltenni a vádlott társaihoz?

Vásárhelyi: Kérem, hát

Elnök: Tessék? Milyen kérdésekről van szó?

Vásárhelyi: Egy kérdést szeretnék csak föltenni,

Elnök: Tessék? Miről van szó?

Vásárhelyi: Nagy Imrének, azt szeretném tőle megkérdezni, hogy az anyagom ismertetése során, Nagy Imrének egy olyan állításával találkoztam, mely szerint ő így ilyen anyagokat, az általa készített anyagokat, csak nekem adta ide és amennyiben ez máshoz is eljutott, az csak rajtam keresztül juthatott el. Én -

Elnök: Hogyan? Hogy a különböző írásműveit csak Önnek adta oda?

Vásárhelyi: Igen, igen

Elnök: Hát ezt nem állítja a Nagy Imre, mert hát a vallomásai során elég széles kör derült ki és egyébként is, hát azt hiszem ezt nem is állíthatja.

Nagy: /közbe szól/ Én nem állítottam ezt és ilyen nem is volt.

Elnök: Ez nyilvánvalóan nem így volt.

Vásárhelyi: A tanulmányokról van szó.

Elnök: Hát szóval akkor ez tisztázott kérdés.

Most egy félórás szünetet tartunk és Utána kezdjük a tanu kihallgatást.

Elnök: Megkezdjük a bizonyítékok felvételét.

Kérem Haraszti Sándor tanut.

Haraszti: Le is ülhetek kérem, vagy azért van itt a szék, ahogy beleülhetek.

Elnök: Tessék? Kéremszépen Ön beteg?

Haraszti: Nem vagyok, beteg, de egy kicsit..

Elnök: Nem, kérem akkor nem, azért van a szék.

Haraszti Sándor?

Haraszti: Igen.

Elnök: Kérem, Nagy Imre és társai bűnygyében fogom tanuként Önt tanuként kihallgatni. Mindenek előtt figyelmeztetnem kell arra, hogy ebben az ügyben a Legfelsőbb Bíróság Népbíróság Tanácsa zárt tárgyalást és közlési tilalmat rendelt el. Az azt jelenti, hogy mind az, ami történik és elhangzik, az államtitkot képez és erről másnak, -illetékiennek a tudomására hozása, államtitok sértés büntetést valósítja meg.

Megértette a figyelmeztetést?

Haraszti: Meg.

Elnök: Haraszti Sándornak hívják? Mikor és hol született?

Haraszti: Cinderibokádon 1897-ben. /engedélyt kér, hogy leülhessen./ Kissé gyöngé és fáradt vagyok.

Elnök: Tessék, tessék.

Haraszti: Ha megengedi elnök ur.

Elnök: Tessék.

nős?

Haraszti: Igen.

Elnök: Családos?

Haraszti: Igen.

Elnök: Foglalkozása? Lékása?

Haraszti: Újságíró Damjanich utca 24/a

Elnök: Újságíró. A vádlottakkal, Nagy Imrével, Donátjé Ferencsel, Gimes Miklóssal, Tildy Zoltánnal, Maléter Pállal, Kopácsi Sándorral, Jánosi Ferencsel és Vásárhelyi Miklóssal rokonságban perben, haragban van-e?

Haraszti: Nem vagyok perben, vannak akiket sen is ismerek.

Elnök: Erdektelennek valja az ő ügyükben magát?

Haraszti: Igen.

Elnök: Ön előzetes letartóztatásban van.

Haraszti: Igen.

Elnök: Az ő ügyükkel hát kapcsolatos ügyben.

Haraszti: Igen.

Elnök: Igen. Figyelmeztetem, az igazmondás kötelességére és arra, hogy Ön itt tanuként hallgatja ki a bíróság. Ezt jelenti, hogy mint tanu nem köteles olyan tényeket a bíróság elé tárni, amelyekkel Önmagát bűncselekménnyel terhelné. Joga van azt mondani, hogy erre és erre nem válaszolok azért, mert ezzel bűncselekménnyel terheltem magam. Amire azonban válaszol, arra az igazat és a teljes igazat meg kell mondania, mert ha nem igazat mond, az hamis tanuzás büntetetté változtatja meg. Megértette amit ..

Haraszti: Meg.

Elnök: Mit tud Ön a Nagy Imre csoport kialakulásáról, ennek a tevékenységéről 1956 október 23-a előtt?

Haraszti: Egy vallomásom is van róla, amit az elnök ur valószínűleg ismer, amiről elmondottam, /nem fejezi be/ Nagy Imre körül 955-ben alakult ki az a csoport amelyet itt vázolok.

Elnök: Tessék?

Haraszti: 1955-ben alakult ki tisztára spontán módon, semmiféle .. nélkül. Szóval senki részéről nem történt erre .. semmiféle irányítás vagy ..

Elnök: Hogy alakult akkor ki?

Haraszti: Kizárólag azon az alapon, hogy Nagy Imre akkor a Párt részéről /érthetetlen a mormogása/

Elnök: Kérem, kicsit hangosabban tessék beszélni, mert képzelenség megérteni.

Haraszti: Szóval Nagy Imrét akkor a Pártból ugyan nem zárták ugyan ki, de a Pártban bizonyos jobboldalisággal vádolván, a mi véleményünk szerint, jogtalanul és igazságtalanul és e miatt voltunk néhányan, különösen azok akik ugye ismerték az eszmei harcnaik ezeket a fonákságait, merő szinpátiából melléje álltunk.

Elnök: Igen. Milyen közös tevékenységet fejtettek ki?

Kérem, konkrétan tesszem fel a kérdést. Volt-e szó arról, hogy Nagy Imre kizárása előtt bizonyos hát tiltakozó aláírásokat gyűjtsenek, hogy megakadályozzák a -kizárását.

Haraszti: Erről volt szó, igen.

Elnök: Es pedig hogyan volt szó, miként?

Haraszti: Hát pontosan nem emlékszem, hogy miképpen, milyen formában alakult ki ez a gondolat közöttünk. Emlékezetem szerint Nagy Imre körül, kialakult csoport tagjaiban merült fel az a gondolat, hogy Nagy Imrét, akit kiakarnak zárni a Pártból, valamiféle védelemben részesítsük olyan formában, hogy előzetesen talán a pártvezetést magát, figyelmeztetjük arra a veszélyre, amely Nagy Imre kizárásával a Pártra és az államéletre egyaránt hájulna.

Elnök: Kérem, sajnos újra kell szólnom. A vádlottaknak joguk van hallani azt amit mond. A vádlottak a háta mögött ülnek. És én aki szemben ülök Önnel a legnagyobb erőfeszítéssel hallom meg, hogy mit mond.

Haraszti: Sajnos elszóktam a /nem fejezi be/ Közel másfél év óta vagyok egyedül. Elszóktam a beszédétől teljesen és úgy látszik nem ismerem még a normális akusztika törvényeit. Engedje meg talán az elnök ur, talán majd hangosabban fogok beszélni. Tessék kérdezni és akkor majd felelek.

Elnök: Igen. /poharat kér/

Tehát a Nagy Imre köré csoportosult személyek elhatározták, hogy ilyen aláírásgyűjtést szerveznek, mielőtt hát megtörténne Nagy Imre kizárása?

Haraszti: Igen. Erre nézve érintkezésbe léptünk néhány pártvezető személyiséggel, akiket rákartyuk bírni arra, hogy ebben az skcőban segítségünkre legyen. Többek között fölkerestük Kádár Jánost is, akit szintén figyelmeztettünk ... egyet értettünk abban, hogy a Nagy Imre esetleges kizárása semmiképpen sem volna helyes és az ellen, valamiképpen, valamilyen formában föl kellene lépni.

Mi egy írásbeli beadványtervének a gondolatát vetettük fel. Ezt azonban Kádár János elutasította azzal, hogy maga a kizárásnak a lehetősége is problematikus. Másodszer pedig ilyen föllépés nem lenne pártszerű.

Elnök: Igen. Erre el is álltak ettől?

Haraszti: Erre el is álltunk.

Elnök: Igen. Utána a memorandum, az úgynevezett memorandum következet, igen?

Haraszti: Igen. Ez azonban nem volt hogy úgy mondjam a Nagy Imre csoportnak a munkájának volt ugyan a végrehajtásában a Nagy Imre csoport tagjai résztvettek, valójában azonban ez egy egyéni kezdeményezés volt. Én magam jutottam arra a gondolatra hogy az ottan föllépő .. ellen ilyen formában valami figyelmeztető memorandumot intézzek a pártvezetéshez. Ezt a gondolatomat közöltem néhány, közvetlen barátommal. És magam elkészítettem a memorandumnak a szövegét is... A terv az volt, hogy ne csupán a -

./.

17 oldal.

/1958.VI.10./

Haraszti: - a kultur fronton dolgozó kommunisták, vezető kommunisták írják ezt alá és a tartalma kizárólag figyelmeztető lett volna. Később felmerült az a gondolat, hogy a kulturfront, nemcsak a .. szabad munkásai vegyenek részt ebben a szankcióban, hanem a kulturális front állami vezetői közül is azok, akik velünk együtt tisztában voltak azoknak a hibáknak és bajoknak a kártékony voltával, amelyeket mi ebben a memorandumban szóvá tenni akartunk. Később ezt elejtettük. Kizárólag, a memorandum kizárólag az írók, újságírók, művészek, zenészek, színészek, vezető kommunisták - szóval kommunisták részéről íratott alá, még hozzá azoknak a szintén Nagy Imre csoporthoz tartozó embereknek a közreműködésével, akiket erre felszólítottunk.

Elnök: Igen. Hogy került az Irodalmi Ujságba ez, hogy ez tisztán pártügy volt ?

Haraszti: Ahogy az elnök ur emlékszik, az Irodalmi Ujságba ez 1956 végén került, akkor amikor már a memorandum ügy valamennyi szereplőjét a pártvezetés részéről rehabilitálták. Ön valószínűleg tud arról, hogy a memorandummal kapcsolatban adminisztratív retorziókkal éltek, azokkal szemben, akik ezt a -

Elnök: Akik ezt a módszert alkalmazták.

Haraszti: Alkalmazták. 1956 júniusában, a Rákosi rezsim után, az új vezetés teljes mértékben rehabilitálta azokat, akik a résztvettek ebben az akcióban, vagyis aláírták.

Elnök: Igen. És ez, hogy teljes mértékben rehabilitálva lettek, ez ok volt arra, hogy ezt a kérdést pártönkivüli tömegek elé, ujságba, nyilvánosságra hozzák ?

Haraszti: Erre nézve én önnek nem tudok válaszolni, mert én magam a nyilvánosságra hozatalának a körülményeiről semmit sem tudok.

Elnök: Igen. Ebben az időben már általában az önök tevékenysége, már a körül Nagy Imre körül csoportosult személyeknek a tevékenysége, arra irányult, hogy a párt belső ügyeit kivigye a pártönkivüliek felé ?

Haraszti: Nem, semmiképpen sem.

Elnök: Akkor már a Petőfi-körben tevékenykedtek ?

Haraszti: Igen.

Elnök: A Petőfi-körben a párt problémáit felvetették ?

Haraszti: Igen.

Elnök: Belső ügyeit ?

Haraszti: Igen.

Elnök: Milyen hangnemben vetették fel ?

Haraszti: Szóval a Petőfi-kört mi, a Nagy Imre körül csoportosult személyek úgy tekintették, mint a párt részéről teljes mértékben jóváhagyott, engedélyezett formáját, azoknak az eszmei problémáknak a megvitatására, amelyek abban az időben felmerültek. Én a Petőfi-körben magában nem egy pártönkivüli szervezetet láttam, hanem a párt által vezetett egy olyan tömeg szervezetet, amely alkalmas volt

arra, hogy szélesebb körökben, szóval nagyobb .. megmutassa az akkoriban felmerült politikai, eszmei, elméleti kérdéseket.

Elnök: Demagóg eszközöket használtak ott felszólalók ?

Haraszi: Igen. Voltak, akik használtak.

Elnök: Hát a pártnak lehetett az a célja, hogy demagóg eszközökkel lejárassa a pártot ?

Haraszi: Nem, semmiképpen sem lehetett a pártnak ez - a párt ezt meg is .. megadta a - de semmiképpen sem a Nagy Imre csoportnak volt - én nem hiszem legalább is, hogy egyetlen tagjának is része lett volna abban, hogy ezekben a vitákban demagóg, bizonyos mértékben a marxizmus-leninizmustól lényegesen eltérő, részletek is kifejezésre jutottak.

Elnök: Hát pld. vegyük a sajtó vitát. Hát a sajtó vitában kik vettek részt ilyen demagóg módon ?

Haraszi: Sokan vettek részt a sajtóvitában, akik nem tartoztak a, nem is tartoztak a Nagy Imre csoport tagjai közé, legalábbis a véleményem szerint.

Elnök: Igen. És kik vettek részt, akik oda tartoztak ?

Haraszi: Szóval azt meg kell mondanom őszintén, hogy a sajtóvita bizonyos mértékben tényleg, már olyan mértékben elfajult és romlott légkörben zajlott le, amelyben mind a két részről, már a Nagy Imre csoport tagjainak a részéről, de mások részéről is, bizonyos mértékig, bizonyos demagógia jelentkezett, hát olyan természetű felszólalások, amelyek semmiképpen sem álltak sem a párt, sem a vezetésnek a javára.

Elnök: Ez a mód alkalmas volt arra, hogy az egész rendszertalálással, amikor Déry arról beszél, hogy nemcsak a mostani vezetőkben nem bizik, de azokban sem, akik azután fognak következni, amikor ott elmondja a Tardos azt, hogy le kell foglalni a sajtót, a népi demokráciában és a sajtó szabadságot úgy kell megvalósítani, hogy kéz rátevéssel kell megvalósítani ? És amikor Losonczi mindezzel egyetért, ezt ön úgy érti, hogy mind a két oldalon folyt a demagógia ?

Haraszi: Nem, én nem ezt gondoltam ezt direkt demagógiának tartom és direkt olyannak, amelyik ártalmas.

Elnök: Milyen .. ezen arészen, milyen hangok hallatszottak ? Szavalókórusok, közbekiabálások. /kis szünet/ Tessék ? Nem tudja megmondani ?

Haraszi: De meg tudom mondani, hát teljesen egyetértek önnel. Szóval nem akarok .. megállapította a lényegét, én teljesen egyetértek.

Elnök: Hát kérem szépen, Nagy Imre különböző tanulmányai a csoport tagjai között, közkézen forogtak-e ?

Haraszi: A csoport egy bizonyos szűkebb körében tényleg ezek a tanulmányok ismeretesek voltak.

Elnök: Felmerült-e önben és másokban, hogy ez a mód nem megfelelő ?

Haraszi: Bennem felmerült.

17 oldal.

/1958.VI.10./

Elnök: Igen. Na most beszélt-e erről valakivel, kivel beszélt és hogyan ?

Haraszi: Nagy Imrének említettem egy ízben Jánosi jelenlétében, hogy helytelennek tartom, hogy ezeket a tanulmányokat különböző személyeknek átolvasásra átadja.

Elnök: Miért tartotta ezt helytelennek ?

Haraszi: Részben azért, mert ezek a tanulmányok olyan természetű állami és párt titkokat is magukba foglaltak, amelyeknek a közzéje hát általában helytelen volt, másrészt mert én teljes mértékben helytelennek tartottam azt, hogy Nagy Imre maga ilyen formájában próbálja a maga nézeteit terjeszteni..

Elnök: Kérem, ugyanebben az Irószövetségre is jelentős befolyást gyakoroltak, az Irószövetség közhangulatára ?

Haraszi: Igen.

Elnök: Ugyanebben az időben az Újságíró Szövetségre is jelentős befolyást gyakoroltak ?

Haraszi: Igen.

Elnök: Ekkor kezdődött a NÉKOSZ-nak, a népi kollégiumoknak a találkozási, ezeken is bizonyos befolyást gyakoroltak ?

Haraszi: Tudtommal nem, legalábbis én nem tudok róla.

Elnök: Erről nem tud. Na most, hogyan történt a Donáth-nak, Donáth és Nagy Imre között, a közelebb hozása Donáth-nak, Nagy Imréhez ?

Haraszi: Hát ennek a történetét, alapi történetét, reális történetét, nagyon nehéz lenne most rekonstruálnom. Tény az, hogy én sok ízben unszoltam Donáth-ot, akinek a nézeteit ismertem, hogy lépjen érintkezésbe Nagy Imrével. Ez meg is történt később, de nem hiszem, hogy a Donáth kezdeményezésére. Ha jól tudom egy hivatalos eljárás során történt az, hogy Nagy Imre és Donáth személyesen összekerültek, mégpedig azt hiszem azáltal, hogy a Közgazdaság Tudományi Intézet, amelynek Donáth egyik vezetője volt, az agrár osztálynak a vezetője, Nagy Imrét, mint külső munkatársat, igyekezett valamilyen kérdés feldolgozására megnyerni. És ebben a kérdésben személyesen léptek érintkezésbe, személyesen léptek érintkezésbe /vagy: összeköttetésbe/ s azt hiszem, hogy ezzel kezdődött, bár biztos ebben nem vagyok, hogy ezzel kezdődött az ő személyes kapcsolatuk.

Elnök: Igen. Na most, hogyan történt Kéthly Annával a találkozás ?

Haraszi: Ez is kizárólag a saját, én saját .. történt ez, erről sem a Nagy Imre, sem a többiek nem tudtak. Egyedül a Losonczival beszéltem meg ezt, aki említette nekem, hogy ő jó barátságban van, szoros barátságban Hatvanyékkal, Hatvany Lajosékkal, akik viszont Kéthly Annával voltak baráti viszonyban. Amikor arról értesültünk, hogy Kéthly Annával a párt Politikai Bizottsága nevében Kiss Károly tárgyalt, olyan értelemben, hogy valamilyen formában a politikai életben vegyen részt, elsősorban természetesen ilyen .. keretben gondoltuk ezt. Felmerült az a gondolat,

17 oldal.

/1958.VI.10./

hogy jó volna találkozni, beszélni Kéthly Annával és meg tudni, hogy milyen álláspontot foglalt el a pártnak az ajánlatával szemben. És általában mi a véleménye, saját elfogása, azok után, ami vele történt.

Elnök: Erre miért volt szükség ?

Haraszti: Erre egyrészt informatív célból, hogy megismerjük, meg tudjuk tényleg milyen álláspontot képvisel, milyen nézeteket vall. Mert hiszen nyilvánvaló volt és köztudomású, hogy egyes emberekben 1948 és 1949 után még a politikai ellenfeleik .. átmentek bizonyos eszmei .. átalakuláson -

Elnök: Nem értettem.

Haraszti: Átmentek bizonyos eszmei, elvi politikai átalakuláson és változtattak, megváltoztatták a nézeteiket, olyanokat, amelyek korábban elválasztottak -

Elnök: Hát a Politikai Bizottság tárgyalta Kéthly Annával, de hogy önök, hogyha meghalbták, hogy a Kéthly Annával tárgyalta a Politikai Bizottság, miért volt szükségük arra, hogy Kéthly Annától meg tudják, hogy miről tárgyalta a Politikai Bizottság, ezt eddig nem magyarázta meg ?

Haraszti: Ez két okból történt. Részben tényleg a kíváncsiság, hogy mi történt és történt-e valami, részben pedig az, hogy Kéthly Annának mik a politikai nézetei, mi a felfogása az akkor feltűnt politikai kérdésekben. Így elsősorban a pártot, meg világnézatiileg is mi a felfogása a Nagy Imre féle politikai irányzatról és mi a véleménye a Nagy Imrével szemben álló politikai irányzatról. Ez volt a fő motívum, amely bennünket vezetett a tekintetben, hogy -

Elnök: Magyarul ez azt jelenti, hogy azért kívántak tájékozódni Kéthly Anna álláspontjáról, hogy meg tudják, hogy amennyiben a politikai életbe visszatér, akkor Nagy Imrét támogatják-e, mellette állnak-e, vagy ellene ?

Haraszti: Igen.

Elnök: Kérem önök tájékoztatták-e Nagy Imrét utólag - azt mondogta, hogy előzőleg nem tudott, mielőtt találkoztak, utólag tájékoztatták-e ?

Haraszti: Igen.

Elnök: Igen ?

Haraszti: Igen.

Elnök: Nagy Imre önöknek szemrehányást tett, hogy ezt megtették ?

Haraszti: Tudtommal szemrehányást nem tett, az -

Elnök: Helytelenítette ?

Haraszti: Nem helytelenítette, szóval semmiféle helytelenítésről szó sem volt, csupán amikor a Kéthly Annának a nézeteit ismertették előtte, arra tett bíráló megjegyzéseket.

Elnök: Igen. Na most, tud-e ön arról, hogy Szágeri Attilával találkozott Nagy Imre ?

Haraszti: Igen.

Elnök: Ki volt ez a Szágeri Attila ?

17 oldal.

/1958.VI.10./

Haraszi: Én nem ismerem őt.

Elnök: Nem tudja.

Haraszi: Én csak azt tudom, hogy valami politikai pártnak, vagy a kisgazda pártnak, vagy pedig az Erdei-féle -

Elnök: Parasztpárt,

Haraszi: Parasztpártnak a tagja. Csak ezt tudtam róla, ..és hogy képviselő.

Elnök: Mit tud ezzel kapcsolatban ?

Haraszi: Semmi egyebet, mint azt, hogy meglátogatta egy ízben Nagy Imrét.

Elnök: Igen. Hát volt a Nagy Imrének a 60 éves születésnapja, itt mi történt ?

Haraszi: Semmi egyéb, minthogy elég nagy számban, feltűnően nagy számban jelentkeztek politikai és kulturális élet vezetői közül sok olyan, akiknek a megjelenésére én .. nem számítottam.

Elnök: Igen. És ön, hogy értékelte ezt ?

Haraszi: Mint egy olyan demonstrációt, amely Nagy Imrének a politikai elvei és a Nagy Imre által képviselt politikai irány mellett kiállást.

Elnök: Igen. Nos hát akkor, mit tud ön arról, hogy Vas Zoltán bizonyos programot kívánt szerkeszteni, vagy összeállítani?

Haraszi: Erről, ahogy vallomásomban is elmondtam, annyit tudok, amennyit nekem Vas elmondott.

Elnök: Mikor ?

Haraszi: 1946 /igy mondja/ októberében.

Elnök: Igen. 56 ?

Haraszi: 56 októberében.

Elnök: Október, kb. mikor ? 23-a előtt ?

Haraszi: 23-a előtt.

Elnök: Néhány nappal 23-a előtt ?

Haraszi: Néhány nappal 23-a előtt.

Elnök: Néhány nappal 23-a előtt, ön találkozott Vas Zoltánnal ?

Haraszi: Igen. Vas Zoltán felhívott engem telefonon, már .. felkeresett és megkért, hogy látogassam meg, személyesen beszélni akar velem. Nekem őszintén szólva nem sok kedvem voltam ahhoz, hogy vele hosszabb beszélgetést folytassak, azért hosszabb el is huztam - Később, mondom október vége felé az Újságíró Szövetségben felhívott személyesen és megkérdezte, hogy van-e időm, van-e egy pár órai időm, hogy én most felkeressem. És hát mondtam, hogy nekem dolgom van 6 óra tájt, 1/2 7 tájt -

Elnök: Nem értem.

Haraszi: 6, 1/2 7-kor dolgom van a rádiónál, de addig szívesen rendelkezésére állok. Erre megkért, hogy keressem fel a hivatalában. Hivatalában felkerestem és ott nekem a szokott rapszódikus módján, előadta, hogy a helyzetet ő is olyannak látja, hogy főleg gazdaság politikában radikális változásra van szükség. Épp azért ő, mint hát gazdasági szakember már egy ilyen gazdasági program kidolgozásához hozzá is látott. Azt is említette nekem, úgy beszélgetés közben - olyan felületes beszélgetés volt, hogy ebben az

4

ügyben, de általában a Nagy Imrének a politikai, teljes politikairehabilitása ügyében, beszélni fog Losonczival és még említett valakit, pontosan nem emlékszem, hogy kit .. akikkel még aznap este érintkezésbe lép és megbeszéli vele ennek a gazdasági programnak főbb alapelveit .

Elnök: Arról említést tett, hogy ő Nagy Imrével érintkezett ebben a tárgyban ?

Haraszi: Nem. Csak azt mondotta, hogy valószínűleg felkeresi ebben az ügyben Nagy Imrét is.

Elnök: Fel fogja keresni ?

Haraszi: Fel fogja keresni, de hogy felkereste-e valójában, azt nem tudom.

Elnök: Igen. Részt vett-e 23-án délelőtt Losonczi Géza lakásán, azon a beszélgetésen, amelyen több személy jelen volt.

Haraszi: Igen, résztvettem.

Elnök: Kik voltak ott ?

Haraszi: Losonczián kívül Nagy Imre, Jánosi, Vásárhelyi és Gimes is megjelent.

Elnök: Ujhelyi Szilárd ott volt ?

Haraszi: Ujhelyi Szilárd.

Elnök: Őn is ott volt ?

Haraszi: És én, igen.

Elnök: Na most miről beszélgettek ez alkalommal ?

Haraszi: Elsősorban a 23-1 tüntetés kerületszóba. Losonczi elmondotta, hogy ezt a tüntetést semmiképpen sem sikerült megakadályozni, elmesélte, hogy előző nap a pártnak a fel-szólítására késő éjszaka maga ment ki a Müegyetemre és ott igyekezett az ott lévőkkel meggyőzni arról, hogy a tüntetésről mondjanak le, nem tudom most, hogy végleges formában, vagy csak időlegesen, s ezt semmiképpen sem sikerült neki elérni. Ugy hogy a tüntetést, a Müegyetemen tartott gyűlés, egyetemista gyűlés elhatározta másnapra. Elsősorban arról beszéltünk, hogy ennek a gyűlésnek a hatása milyen lesz.

Elnök: Mit mondtak, hogy milyen lesz ennek a hatása ?

Haraszi: Elsősorban, hát a tüntetéssel kapcsolatos különböző rendbontás és egyéb merült fel az aggodalom. Meg kell mondanom Nagy Imre a gyűlés miatt felettébb aggódott és semmiképpen sem tartotta helyesnek, hogy ezt a gyűlést, helyesebben ezt a tüntetést megtartsák.

Elnök: Miről volt még szó ott ?

Haraszi: Azonkívül még szó volt arról és ebből látszott, hogy itt politikai nehézségek vannak és akkor már -

Haraszti: .. a Párt, és akkor már Nagy Imrének a rehabilitációja napirenden volt, erről már nemcsak én, de mások is tudtak, hogy amennyiben Nagy Imre a párt részéről rehabilitált, - illetőleg visszakapja a politikai bizottsági tagságát és a pártvezetésben tagságát, akkor a politikai nézeteinek ..ása érdekében garanciát kap./?/.

Elnök: Garanciákat? Milyen garanciákat?

Haraszti: Elsősorban személyi természetű garanciákra gondoltunk, Elnök: Éspedig?

Haraszti: Éspedig a párt Központi Vezetőségében, Politikai Bizottságában a csoportnak általában az volt a véleménye, hogy Nagy Imre magában képtelen a Politikai Bizottságban és a Központi Vezetőségben a maga politikai nézeteit érvényesíteni, ha megfelelő személyi támogatást nem kap. Éppen azért valamennyiünknek az volt a véleménye, hogy abban az esetben, hogyha erre felkérjük, akkor csak úgy vállaljon szerepet, amennyiben ilyen személyi garanciákról biztosítják.

Elnök: Nagy Imrének mi volt ezzel kapcsolatban az álláspontja?

Haraszti: Egyetértett ezzel.

Elnök: Egyetértett ezzel. Nos, utána, Ön október 23-a után tud arról, hogy Nagy Imre miniszterelnök lett.

Haraszti: Igen.

Elnök: Ezután a csoport tagjai hogyan működtek?

Haraszti: A csoport tagjai így bizonyos mértékben megosztódtak, tekintettel arra, hogy a politikai helyzet értékelésében a vélemények is hát bizonyos mértékben, eltértek egymástól, - más volt a véleménye egyiknek és más volt a másoknak, .. magát a politikai alakulásnak az akkori fejlődését helytelennek tartották, voltak, akik viszont helyeselték. Utalok arra itt, hogy .. esetben már el is szakadtak a csoport tagjainak a személyes érintkezése megszakadt, és csupán Nagy Imre körül néhányan, a legszűkebbek, akik részben hivatalból dolgoztak vele együtt a miniszterelnökségen. Losonczy, Donáth, Vásárhelyi és én, aki hát a párt központi lapjának, az MSZMP-nek a ...

Elnök: Hát várjunk még, november 1-e előtt nem volt, ugye? Hát akkor mit tettek önök azért, hogy a felkelés értékelése tekintetében hát Nagy Imrét befolyásolják?

Haraszti: Etekintetben hát, legalábbis én, én nem tudom a többiek mit tettek, és erre nézve semmiféle konkrét vallomást tenni nem tudok, magam részéről csak annyit, hogy én felhívtam telefonon két ízben talán Nagy Imrét a pártközpontban, és magát Jánosit, aki a pártközpontban .. mellett dolgozott, és egyeztettem meggyőzni arról, hogy a pártnak az akkori értékelése, hogy az akkori események ellenforradalmi események, teljesen helytelenek, és hogy ez-en változtassanak. Hogy ennek milyen eredménye volt, azt nem tudom, csupán .. ennek a beszélgetésnek a reakcióját tudom reprodukálni, t.i. amikor én neki említettem azt, hogy maga a Rádió is, amelyik hát lassan .., a felkelés mint fasiszta banditizmus és hasonló néven értékeli, ugye ez magában véve, függetlenül most az értékelés

helytelenségétől, hát káros, akkor Nagy Imre, aki hát ugy lát-
szik tulságosan el volt foglalva, és ismeri a ..politikai tár-
gyalásokat, meglehetősen indulatosan visszautasított engem ez-
zel a kifogással, sőt megjegyezte azt, hogy helyesebben és
okosabban tennék, ha inkább támogatnák a kormányt, mint hogy
a legkülönbözőbb javaslatokkal, kívánságokkal zaklatjuk őket.
Szóval én magam meg voltam akkor győződve, - én meg voltam győ-
ződve, hogy a pártnak az értékelése teljes egészében helyte-
len, és hogy a felkelés maga lényegében nem ellenforradalmi
és semmiféle restaurációs törekvés nem tapasztalható benne.
Véleményem később, ahogy a tényeket jobban megismertem, ter-
mészetesen megváltozott. Na akkor ez volt a véleményem, és
ilyen irányban igyekeztem befolyásolni Nagy Imrét, illetőleg
Jánosin keresztül magát Nagy Imrét, többiekkel sem .., sem
személyes kapcsolata nem volt .. sem Losonczi-val, sem Donáth-
tal, se a Vásárhelyivel.

Elnök: Mikor és hogy jutott tudomására, hogy etekintetben hát
Nagy Imre álláspontja megváltozott?

Haraszti: Pontosan nem emlékszem, milyen nap volt, azt hiszem,
egy szombati napon este Jánosin közölte velem a pártközpontból
telefonon. Nem úgy, mint Nagy Imrének a véleménye változott
volna meg, hanem mint hogy a pártvezetésnek a véleménye vál-
tozott volna meg, és a pártvezetésnek politikájában történt,
és taktikájában történt változás.

Elnök: Ön erről kit értesített?

Haraszti: Hát -

Elnök: Szóval lényegében - bocsánat - lényegében ez a telefon-
közlés azt jelenti, hogy úgy közölte ezt, hogy sikerült az
álláspontjukat győzelemre vinni?

Haraszti: Igen. - Igen.

Elnök: Igen. - Na és ezt kivel közölte Ön?

Haraszti: Én aznap még este beszéltem a Szabad Nép szerkesztő-
ségében Horváth Mártonnal.

Elnök: Azonkívül?

Haraszti: A jelenlévő, nálam átmenetileg menedéket talált két
íróval, Benjamin Lászlóval és Zelk Zoltán, - Ujhelyi Szilárd-
dal, aki szintén nálam volt.

Elnök: Ezenkívül?

Haraszti: Ezenkívül mással nem.

Elnök: Deák-térre nem telefonált a Főkapitányságra?

Haraszti: De igen.

Elnök: Kinek?

Haraszti: Fazekasnak, - Fazekasnak.

Elnök: Ővele is közölte?

Haraszti: Ezt nem.

Elnök: Tessék?

Haraszti: Ezt nem közöltem vele.

Elnök: Ezt nem közölte vele?

Haraszti: Tudtommal nem, hanem én csak érdeklődtem inkább, nála
érdeklődtem, - nem hiszem, - aznap este nem tudom, hogy be-
széltem-e, de a Fazekással való beszélgetéseim - nem közöltem
én ezt vele, - legalábbis nem közöltem.

18. oldal.

/1958. VI. 10./

Elnök: Hát itt adatok merültek fel arra, hogy közölte a Deák-téren levő személyekkel azt, hogy megtörtént az irányváltás.

Haraszti: Nem tudok róla, legalábbis nem emlékszem.

Elnök: Nem tud róla, - rendben van kérem.

Haraszti: Arra emlékszem, hogy én a Szabad Néppel és a Horváth Mártonnal beszéltem, és hát ott nálunk - nálunk tartózkodó Benjaminnal, Zelkkel és Ujhelyivel.

Elnök: Na most másnap reggel mi történt?

Haraszti: Másnap reggel telefonon hívott fel a Jánosi a pártközpontból, menjek be, Ujhelyivel együtt a pártközpontba.

Elnök: Miért?

Haraszti: Segítsek ottan a Nagy Imrének és a Nagy Imre körüli csoportjai/?/ is ottvannak, hát bizonyos politikai munkát, - pontosan, konkrétan ezt nem jelölte meg.

Elnök: Bement, ott kiket talált?

Haraszti: Többen mentünk be.

Elnök: Kik mentek be?

Haraszti: Együtt Gimes, Vásárhelyi, Fazekas, azután két ismeretlen, akiket még ma se tudnék .. a nevét se ismerem,

Elnök: Déry ott volt?

Haraszti: Az nem velünk jött.

Elnök: Nem magukkal jött? De ott volt szintén, nem?

Haraszti: Később, igen, később.

Elnök: Mit csináltak ott?

Haraszti: Kezdetben jóformán semmit, hanem egy első emeleti helyiségben ültünk, csak később kettőnket, engem és Gimest vagy Vásárhelyit, pontosan nem tudom, kettőnket - engedték meg, hogy az emeleten, ott, azon az emeleten, amelyen a pártvezetőség helyisége, ülésterme volt, .. és ahol a rádió maga is működött, mert elsősorban a rádióknak próbáltam volna segíteni, a rádió munkájában. A többiek lentmaradtak. Én azután ott fent elbeszélgettem egy hallatlanul nagy -

Elnök: Mi volt az oka annak, hogy mikor értekültek, hogy megtörtént az irányváltás, egyszerre hát ilyen nagy számban összejöttek a párt központi vezetőségénél?

Haraszti: Hát valószínűleg az, hogy Jánosi többieknek szólt, hogy keressék fel.

Elnök: Ott szó volt arról is, hogy a programbeszéd készítésével hát foglalkoznak?

Haraszti: Szóval - ezt, semmiféle felszólítás, se Nagy Imrétől, se többiektől nem kaptunk, ez kizárólag a Gimes és én magam, és Lőcsei, aki velük volt, aki azonban azt hiszem, ő is velünk volt, vagy külön jött, azt már nem tudom -

Elnök: Nem értettem.

Haraszti: Hogy a Lőcsei maga, aki nem tudom, velünk együtt jött a párthelyiségbe, vagy pedig külön, -

Elnök: Inkább az Önök óhaja volt, már azoknak az óhaja volt, akik bementek, hogy a programbeszéd elkészítésében résztvegyenek?

Haraszti: Én nem is hiszem, hogy programbeszéd, hanem rádióban való nyilatkozatról volt szó.

Elnök: Ennek a nyilatkozatnak az elkészítésében résztvegyenek, az inkább az Önök óhaja volt?

18. oldal.

/1958. VI.10./

Haraszi: Igen, igen.

Elnök: Na most, 28-a és november 4-e között hát - november 4-én hol tartózkodott?

Haraszi: November 4-én -

Elnök: November 3-án, bocsánat.

Haraszi: Ez szombat?

Elnök: Ez szombat, este.

Haraszi: Otthon.

Elnök: Igen. Hogyan került ön a jugoszláv követségre?

Haraszi: Hajnalban, pontosan nem tudom már az időpontot megjelölni, lehetett 5 vagy 6 óra tájt, a feleségem felriasztott álmomból, és közölte velem, hogy Donáth telefonált a miniszterelnökségről és akar velem beszélni. ... Donáth ... kérdezte, hogy Losonczi -

Elnök: Tessék?

Haraszi: Kérdezte, hogy hol van Losonczi, hogy nálunk lakik-e, mert a felesége a lányom, ott .. Miután közöltük vele, hogy nem tudjuk, hogy a Losonczi hol tartózkodik, felszólított bennünket, hogy menjünk be hát azonnal a jugoszláv követségre, amely menedéket nyújt ..

Elnök: Tessék?

Haraszi: Valamennyien menjünk át, a családtagokkal együtt. Még egyszer aztán másodszer is telefonált, Losonczi, újból Losonczi kereste, és bennünket újból felszólított, hogy siessünk át gyalog a jugoszláv követségre, ahova ők is nemsokára odajönnek. Így kerültünk mi a jugoszláv követségre. *

Elnök: Na most a jugoszláv követség~~em~~ területén milyen politikai tevékenységet folytattak?

Haraszi: A jugoszláv követségen az u.n. nevezett intézőbizottság, az MSZMP intézőbizottsága időnként összeült, egyrészt olyan alkalomkor, amikor a jugoszláv kormány és a jugoszláv párt részéről Nagy Imrét, illetőleg Nagy Imre személyét illetőleg valamilyen kívánság merült fel, ennek a megbeszélésére, délben?/ pedig külön bizonyos kérdéseknek a megtárgyalására.

Elnök: Küldtek-e ki különböző üzeneteket?

Haraszi: Igen.

Elnök: Milyen üzeneteket küldtek ki, kinek?

Haraszi: Én pontosan nem tudom, hogy a többiek kinek és milyen üzeneteket küldtek ki, annyit tudok csak, hogy az ott tartózkodásunk után másnap a jugoszláv követ figyelmeztetett bennünket, valamennyiünket összehívott és figyelmeztetett bennünket, hogy a telefont ne használjuk a várossal és más.. ismerősökkel és barátainkkal, egyáltalában ne beszéljünk. Addig azonban valószínűleg történt, valószínűleg beszéltek egyesek ismerőseikkel és barátaikkal, de hogy kik és mit, azt én nem tudom, mert egyiknél sem voltam .. nem láttam semmit .. és nem volt ..

Elnök: Szó volt-e arról, hogy az u.n. intézőbizottság küldjön ki bizonyos kérdéseket, politikai jellegű kérdéseket?

Haraszi: Igen, ez volt az a bizonyos párt - pártmozgalom, illetőleg -

Elnök: Hogyan? Nem értettem.

Haraszti: Párt vagy mozgalom kérdésében, t.i. felmerült az, hogy fenn kell tartani továbbra is a pártot, és a pártnak a szervezeti formáit, és akkor felmerült az, hogy vannak .. itt fiatalság, semmiképpen sem akar ezzel a gondolattal megbarátkozni, és jó volna, ha ismernénk, hogy - általában mi a véleményük az embereknek arról, hogy ebben a helyzetben, októberben, ebben a helyzetben a pártot abban a formájában, ahogy az MSZMP feltámasztotta, helyes-e vagy helytelen, valamilyen más formában kellene ezt a kérdést megformálni, akkor merült fel az a gondolat, hogy jó volna megkérdezni olyanokat, akik jobban ismerik a kinti helyzetet, mi, akik hát el vagyunk zárva és izolálva, elsősorban először is arra gondoltunk, akik a jugoszláv - nem a jugoszláv követségben, hanem a jugoszláv követség védelme alatt, jugoszláv követségi személynek a lakásán tartózkodtak, mint Vásárhelyi, és ... Ez megtörtént.

Elnök: Ez meg is történt.

Haraszti: Megtörtént. Én magam csak annyit tudok erről, hogy aztán, hogyan miképpen bonyolították ezt le, azt nem tudom.

Elnök: Technikailag nem tudja, hogy bonyolították.

Haraszti: Nem. Csak annyit tudok, hogy a Vásárhelyinek a levelet, amely visszaérkezett .. és ezt én olvastam.

Elnök: Milyen alkalomból olvasta?

Haraszti: Nagy Imrétől kértem el, akiről tudtam, hogy nála van ez a levél, amelynek tartalmáról már szóbeszédből .. hát teljes mértékben nem ismertem, s őt kértem meg, hogy legyen szíves adja nekem, hogyha lehetséges, adja át,

Elnök: Kérem, ezt, hogy kiküldenek ilyen kérdéseket, az intézőbizottság határozta el?

Haraszti: Igen.

Elnök: Azon az ülésén az intézőbizottságnak Nagy Imre jelen volt?

Haraszti: Jelen volt, igen.

Elnök: Jelen volt. Nekem más kérdésem nincs is.

Egy hang: Nekem volna, mégpedig a következő. Melyik személyeken keresztül tartott ön rendszeres kapcsolatot a jugoszláv követségről, a külvilággal?

Haraszti: Én senkivel sem tartottam, senkivel sem tartottam.

Elnök: Van kérdés? - Tessék.

Ugyvész: Kérem, legyen szíves megmondani, hogy Nagy Imre a pártból való kizárása után bizonyos kérdéseket írásban kívánt lefektetni. Ez az u.n. öt alapelv, erkölcs és etika. Megfelel-e a valóságnak az, hogy ezzel az is volt a célja, hogy az ő általa felvetett kérdésekkel a csoport tagjai megismerkedjenek, ezzel kapcsolatos nézeteiket kifejtseék, illetve hogy egy nézetazonosság jöjjön létre?

Haraszti: Hát abban az értelemben igen, mert Nagy Imrének ez a Nagy Imre ezeket a kis brosurákat, kis fejezeteket, különböző kérdésekről megírt fejezeteket a csoport tagjainak átadta, átolvadás végett. Olyan értelemben tényleg biztos, bizonyára az volt a szándéka, hogy megismerkedjenek ezekkel a gondolatokkal, és hogy ezeket magukévá tegyék.

Elnök: Ezt helytelenítette ön? Ez volt az, amit közölt Nagy Imrével, hogy helyteleníti?

Haraszi: Igen.

Elnök: Jánosi jelenlétében?

Haraszi: Igen.

Elnök: Más is volt jelen?

Haraszi: Csak a család tagjai.

Ugyész: Kérem, ezzel a kérdéssel kapcsolatban még egyet. Önnek arról is tudomása volt, hogy ezt az anyagot külföldre is, így Jugoszláviába is Nagy Imre kijuttatta. Ezt is Ön helytelenítette?

Haraszi: Azt, hogy kijuttatta, én ezt nem tudtam.

Ugyész: Hogy szándékozik?

Haraszi: Csak hogy szándékozik.

Ugyész: Ezt is ön helytelenítette?

Haraszi: Én ezt magát, a tény, igen. T.i. nem olyan értelemben, olyan értelemben teljesen reménytelennek és helytelennek tartottam -

Elnök: Várjunk egy pillanatra, ön - az volt a véleménye, hogy helytelen, vagy közölte valakivel, hogy helytelen?

Haraszi: Én közöltem is ezt Nagy Imrével.

Elnök: Nagy Imrével közölte?

Haraszi: Közöltem, hogy én ezt teljesen feleslegesnek és helytelennek tartom.

Elnök: Igen. Ennél a beszélgetésnél ki volt jelen?

Haraszi: Tudtommal senki.

Elnök: Tudtával senki. Köszönöm. - Tessék.

Ugyész: Kérem, az október 23-i megbeszéléssel kapcsolatosan Ön említést tett arról, hogy a csoport tagjainak bizonyos garanciák követelésére vagy kérésére volt igénye. Megállapodtak-e bizonyos személyekben, mint azokban, akiknek a személyéhez ragaszkodnak a pártvezetésben?

Haraszi: Ez csak úgy átmenetileg felvetődött, pár személy neve, hogy kik lennének azok, alkalmasak arra, hogy Nagy Imrét ebben a munkában, a Központi Vezetőségben és Politikai Bizottságban, - amennyiben a Politikai Bizottságban számbajön, támogassák.

Ugyész: Ezzel Nagy Imre egyetértett.

Haraszi: Tessék?

Ugyész: Ezekkel a személyekkel Nagy Imre egyetértett?

Haraszi: Legalábbis nem tiltakozott egyik ellen sem.

Elnök: Maga a gondolatral is egyetértett, vagy azzal nem értett egyet?

Haraszi: Én, vagy -

Elnök: Nem, Nagy Imre.

Haraszi: Egyetértett.

Elnök: Tehát - itt az volt a kérdés, hogy a személyekkel egyetértett-e? Én azt kérdezem hozzá, hogy vajjon azzal a gondolatral, hogy bizonyos garanciákat kérjen, azzal egyetértett vagy nem értett egyet?

Haraszi: Hát nyíltan nem tiltakozott, és .. tudomásul vette, mert hosszabb beszélgetés volt, én feltételezem, hogy egyetértett vele. Szóval semmiféle jelét nem adta annak, hogy ezzel nem ért egyet. Sőt, bizonyos mértékig azt hiszem, hogy helyeselte is, hogy - hát természetes az, hogy hát bizonyos személyi változtatások nélkül nem .. átalakulás, illuzió marad.

18. oldal.

/1958. VI. 10./

Ügyész: Kérem, lenne szives még megmondani, a november 2-án
Onnek Gimessel volt-e elég éles szóváltása az MSZMP megalaku-
lásával kapcsolatban?

Haraszti: Igen. - Helyesebben, inkább ő volt heves, és -

Ügyész: Mit kifogásolt ő?

Haraszti: Kifogásolta, hogy egyáltalában, hogy én résztveszek
ebben a -

MSZMP munkájában, hogy itt elkészítettem az MSZMP-nek a deklarációját, és hogy a párt felépítését megkezdettük. Teljes mértékben helytelenítette ezt és rendkívül indulatos és a maga .. módján szemrehányást tett nekem ezért, hogy én ebben résztveszek.

Ügyész: Még egy utolsó kérdésem volna, kérem, a jugoszláv követéségen való tartózkodáson - illetve az akkor történetekkel kapcsolatban. El tudná-e mondani, hogy mikor Nagy Imre lemondó nyilatkozata került szóba, ezzel kapcsolatban a Nagy Imrének mi volt az álláspontja?

Haraszi: Ő teljesen egyetértett az intézőbizottság tagjainak az álláspontjával, -

Ügyész: Amely szerint ?

Haraszi: Amely szerint felesleges, teljes mértékben felesleges a lemondás, abba nem hajlandó -

Ügyész: Tehát a konszolidáció megteremtése érdekében foglalt állást, vagy pedig az ellen foglalt állást?

Haraszi: Szóval itt a kérdést talán így lehet feltenni, semmiképpen sem volt hajlandó a lemondást évv ezzel kapcsolatos olyan politikai nyilatkozatot adni, amely megkönnyítette volna a Kádár-féle kormánynak a stabilizációját.

Ügyész: Köszönöm, nincs több kérdésem.

Elnök: Van kérdés? - Tessék.

Donáth védője: Egy kérdés van. Azt a memorandumot, amelyről itt szó volt, amelyről Ön említést tett, Donáth aláírta-e?

Haraszi: Nem.

Donáth védője: Nem írta alá. Másik kérdésem ugyancsak Donáth védelmében. A Petőfi Körnek, mint Ön említette, különösen már a sajtóvitánál, érezhető volt egy demagóg irányzat. Kérdésem az, hogy ebben az demagóg irányzatban, ennek a fokozásában Donáth résztvett-e?

Haraszi: Nem.

Donáth védője: Nem vett részt. Szeretném megkérdezni ugyancsak azt, a hatalom átvételéhez szükséges módszerek kialakításában volt-e szó, volt-e megbeszélés Ön, Nagy Imre és Donáth között?

Haraszi: Most nem tudom pontosan ennek a - mi az, hogy a hatalom kialakításában -

Donáth védője: Volt-e egyáltalán szó arról, hogy-október 23 előtt hatalom átvételének a kérdéséről?

Haraszi: Nem.

Donáth védője: Ilyen módszerekről .. ?

Haraszi: Fel sem merült.

Donáth védője: Még egy kérdésem van. A jugoszláv követéségen Donáthnak a tevékenysége mi volt?

Haraszi: Résztvett az intézőbizottság ülésein, és azokon tanácskozásokon, amelyeket az intézőbizottság Nagy Imrével együtt, vagy Nagy Imrén kívül a jugoszláv szervekkel folytatott - személyekkel folytatott.

Gimes védője: Gimes Miklós védelmében. Tud-e tanu konkrétan emlékezni azokra az esetekre, - esetre, amikor 1956-ban, október előtt, közösen volt együtt Nagy Miklós Imrével, és Gimes Miklóssal?

Haraszi: Hát erre határozottan nem tudok emlékezni, hogy mikor voltam vele együtt.

Gimes védője: Egyáltalában együtt volt ezekkel?

Haraszi: Hány--alkalommal? Voltam együtt.

19. oldal.

/1958. VI. 10./

Gimes védője: Hány alkalommal?

Haraszi: Talán egy-két-szer, párszor.

Gimes védője: Milyen kérdésekről beszéltek, vissza tud-e emlékezni?

Haraszi: Erre már nehezen tudok válaszolni, hogy milyen kérdésekről, akkor mindig valami aktuális ra kérdés volt, amelyikről - amelyik szöbakerült, most már nem tudom pontosan, milyen alkalommal és mikor volt. Arra nézve semmiképpen sem tudok határozott, konkrét választ adni, hogy milyen kérdésekről beszélgettünk.

Gimes védője: 1956. október 22-én Vass Zoltánnál tett látogatásakor Gimes jelen volt?

Haraszi: Nem volt jelen.

Gimes védője: A következő kérdésem -

Elnök: Kérem, a tanu nem is azt vallotta, hogy október 22-én volt ott.

Gimes védője: Október végén.

Elnök: Arról vallott, hogy egy egyéni beszélgetése volt Vass Zoltánnal. Ezen nem volt senki sem jelen.

Haraszi: Senkisé.

Gimes védője: Na most még egy kérdésem van, a bizonyos rádiónyilatkozat, amint ön mondotta, a rádiónyilatkozat szövegezéséhez, amelyet ön Gimmessel és még valakivel végzett, Nagy Imre adott-e valaminő szempontokat?

Haraszi: Nem, tudtommal semmit sem.

Gimes védője: Szövegezés előtt?

Haraszi: Tudommal semmit.

Gimes védője: Szövegezés közben?

Haraszi: Semmit, egyáltalában, - azt hiszem, szövegezés közben, se előtt nem beszélt se Gimes, se Lőcsei a Nagy Imrével, se én nem beszéltem.

Elnök: Kérem, ön elejétől volt ott?

Haraszi: Nem egész elejétől.

Elnök: Szóval együtt ment be a többiekkel Nagy Imréhez?

Haraszi: Nagy Imréhez egyáltalán, én Nagy Imréhez nem kerültem - beszélni Nagy Imrével nem beszéltem, csupán egyszer mentem be abba a szobába, ahol ők, Nagy Imre, Losonczi és Donáth, majd később Déry, közösen hát próbálták összeállítani azt a nyilatkozatot, amely később aztán mint kormánynyilatkozat a rádióban elhangzott.

Tildy védője: Tildy Zoltán védelmében egyetlen kérdésem. Sziveskedjék kérem megmondani, tud-e ön arról, hogy valamilyen kapcsolat állt volna fenn az ön ~~am~~ ált. említett csoport és Tildy Zoltán között?

Haraszi: Nem tudok róla.

Vásárhelyi védője: Azt mondta, olvasta azt a levelet, amit a Vásárhelyi .. , tartalmára tetszik emlékezni?

Haraszi: Igen.

Vásárhelyi védője: Sziveskedjék megmondani, ^{mi} volt a Vásárhelyi válaszában?

Haraszi: Vásárhelyi valójában kifejtette azt, hogy a helyzet olyan, véleménye szerint, hogy feltétlen meg kell alkudni magával a helyzettel, és ahogy ott a levélben kifejtette,

19. oldal.

/1958. VI. 10./

egy 67-es kiegészéssel kell a dolgot megoldani, tehát tudomásulvenni a tényeket, és belenyugodni ezekbe a - és semmiképpen lehet, - szóval egy teljesen meddő opposzió álláspontját ezzel a kormánnyal és magával a felmerült politikai helyzettel elfoglalni, ez volt az ő véleménye.

Elnök: Ön hallja, amit mond a tanu?

Vásárhelyi védője: Hallow, kérem. Ez volt kérem az értelme ennek, hogy a Kádár-kormányt ismerjék el?

Haraszi: Valójában igen. Valójában ez volt tényleg az értelme.

Vásárhelyi védője: November 4-e után hány nappal lehetett ez?

Haraszi: Ezt pontosan nem tudom megmondani, azt hiszem, egy 10 nappal.

Vásárhelyi védője: Köszönöm.

Elnök: Nincs kérdés. - Nagy Imre. Tessék előrejönni. Kérdése van?

Nagy: Kérem, elnök ur, felvilágosítást kérnék, hogy most én a tanu részéről elhangzottakkal kapcsolatban hogyan, miképpen tehetek megjegyzést, vagy kérdést, vagy mi a rendje?

Elnök: Ennek a rendje, ezt megpróbáltam Önnek magyarázni. A tanukihallgatásnál tényeket akarunk tisztázni. Tehát a tényekre vonatk- tessék kérem, Haraszi,

Haraszi: Bocsánatot kérek.

Elnök: A tárgyalásnak nem az a rendje, hogy a tanácsnak hátat fordítva itten -

Haraszi: Bocsánatot kérek.

Elnök: Tehát tényeket kell tisztáznunk. Tehát egyik része a kérdéseket lehet és kell feltenni, arra, amiről tud a tanu, vagy tudnia kell a tanunak, és nem válaszolt a tanuvallomásában. Másrészt pedig észrevételeket tehet. Ez az észrevétel olyan jellegű, hogy kérem nem ismerem el azt, amit a tanu állított, elismerem, amit a tanu állított -

Nagy: Szóval nem részletes kérdések tisztázása -

Elnök: Ilyen és ilyen, ezzel a ténnyel szemben ezt és ezt állítom, vagy ezt és ezt nem állítom. Ez a lényege a bizonyításnak, nem arról van szó, hogy a tanu, ahogy a tanunak a véleményét nem kérdeztük meg, éppúgy nincs szükség arra, hogy véleménycserére - nincs szükség.

Nagy: Csak tájékoztatásképpen kérdeztem ezt, elnök ur.

Elnök: Tessék.

Nagy: Kérdésem van.

Elnök: Bocsánatot kérek, még mielőtt - tessék helyetfoglalni, t.i. elfelejtettem a tanutól megkérdezni, hogy kíván-e még valamit előadni, kérdés nélkül az ügyel kapcsolatban?

Haraszi: Semmi különös előadnivalóm nincsen.

Elnök: Nincsen.

Haraszi: Nem ismerem, t.i. , hogy kik vannak - t.i. azt akarom, elmondani, hogy vannak ugylátom, épp azért néztem végig, vannak itt olyan vádlottak, akiket én személyesen se ismerek.

Elnök: Én felsoroltam, hogy kik azok a vádlottak, akik itt vannak.

Haraszi: Nem tudom pontosan, szóval egy részét nem ismerem, pl.

Elnök: Ezt mondta is, amikor megkérdeztem, hogy perben, haragban - szóval elfogult-e a vádlottakkal kapcsolatban, akkor azt mondta, hogy egy részét nem is ismerem. Ezt mondta.

. 8 .

19. oldal.

/1958. VI. 10./

Haraszi: Épp azért nem tudok nyilatkozni, mert nem tudom, hogy kik azok, akik -

Elnök: Hát elmondtam, de ha kívánja, még egyszer elmondhatom,

Haraszi: Kérem.

Elnök: - hogy tisztázhassa, hogy van-e, valami, amit még kíván előadni, Nagy Imre, Donáth Ferenc, Gimes Miklós, Tildy Zoltán, Maléter Pál, Kopácsi Sándor, Jánosi Ferenc és Vásárhelyi Miklós.

Haraszi: Köszönöm, most már tudom.

Elnök: Kíván tehát ezek ügyével kapcsolatban valamit még elmondani, amit nem mondott el?

Haraszi: .. Őket nem ismerem, nem tudok semmit se.

Elnök: Hát akkor tessék előrejönni.

Nagy: Haraszi Sándorhoz kérdésem van, de azt hiszem, sorba megyek, mert rendkívül sok kérdés van, kérdésem is van, megjegyzésem is van, észrevételem, - ezek szerint teszem meg. Első kérdéssel kapcsolatban tehát a pártból történő esetleges kizárással szembeni tiltakozással kapcsolatos, volt nekem itt valami kezdeményező szerepem abban, hogy egy ilyen kampány elinduljon?

Haraszi: Erre én most tényleg pontosan választ adni nem tudok, mert úgy tudom, hogy inkább Jánosi volt az, aki etekintetben bennünket felszólított. De én - csak később arra hagyta magát.. hogy ezt helyeselte és -

Elnök: Hogyan?

Haraszi: Ezt helyeselte Nagy Imre, és felkért bennünket, hogy ebben az ügyben elsősorban Kádárral beszéljük meg ezt az ügyet, mielőtt egyáltalán -

Nagy: Mielőtt hozzáfog.. Mindjárt a megjegyzésemet megteszem, nekem ebben kezdeményezésem nem volt, ezt le kívánom szögezni, abban igaza van Harasztinak, hogy én felhívtam a figyelmet arra, ha ilyen kérdés felmerül, akkor Kádárral beszéljenek, Kádár .. helytelenítettem, és mint Haraszi mondja, a tervtől el is álltak. - A másik kérdés ez a memorandum kérdése, itt Haraszi Sándor elmondta, hogy az ő egyéni kezdeményezése volt, nekem a memorandum létrehozásában kezdeményező szerepem nem volt, úgyhogy azt hiszem, a kérdés ezzel részemről elintézt nyert. A Petőfi Köri vitákkal kapcsolatban azt a megállapítást tette nagyon bizonytalan formában Haraszi Sándor, hogy a demagógiának a Nagy Imre-féle csoport is - így valahogy, így fogalmazta meg - a Nagy Imre-féle csoport is volt egyik oka volt. Ezzel kapcsolatban én azt akarom leszögezni, hogy - mint ahogyan ez végigvonul az összes kérdéseken, és a kérdés feltevésén is, Nagy Imre csoportról beszélni az én véleményem szerint nem lehet, én Nagy Imre-féle csoport létezését a vizsgálat során is, de itt a tárgyalás során is tagadásba vettem, és tagadom, hogy ilyen zárt csoport létezett, ennek a bizonyítását majd annakidején én magam el fogom végezni, hogy miért nem lehetett zárt csoport, tekintettel arra, hogy a most a tanukihallgatással kapcsolatban erre nekem nincs módom. Tehát Nagy Imre csoportról szó itt nem lehet. Hogy egyesek

19. oldal.

/1958. VI. 10./

magatartása és az egyesek közötti, nemcsak olyanok vannak; akik engem ismertek vagy velem kapcsolatban voltak, vagy Harasztival, vagy másokkal, hanem azon tulmenően sokan mások is, akik demagóg módon szólaltak fel, ezt nem lehet az u.n. Nagy Imre csoport terhére írni. Én tehát tiltakozom az ellen, hogy itt a Petőfi Körben folyó munkával, az ott elhangzott demagóg kijelentésekkel kapcsolatban a Nagy Imre csoportot vádolják. Ezt a megállapítást tehát én nem fogadom el. -

Elnök: Van még?

Nagy: Hogyne, nagyon sok, hiszen sorba veszem a kérdéseket. - A következő kérdés az volt, hogy az a mód, ahogyan - a nem tudom biztosan, itt most, hogy a Nagy Imre-csoport-e, de azt hiszem, hogy erről volt szó, a kérdéseket felvetette és a pártból kivitte, azt hiszem elnök ur így vetette fel a kérdést, alkalmas volt-e arra, hogy a rendszert aláássa? Egy ilyen kérdést jegyeztem én fel. Én Haraszi Sándor válaszát nem tudtam feljegyezni, azt hiszem, hogy nem is adott erre a kérdésre választ.

Elnök: Adott.

Nagy: Éspedig? Akkor megkérdezem, hogy mi a válasza erre a kérdésre, hogy az a mód, - az a munka, amit az u.n. Nagy Imre csoport kifejtett, alkalmas volt-e arra, hogy a rendszert aláássa?

Haraszi: Szóval itt tisztázni kéne azt, hogy mit értünk rendszer alatt. Szóval semmiképpen sem arra törekedett teljesen a .. csoport -

Elnök: Itt nem törekvésről van szó, mint ahogy a kérdés sem törekvésekről szólt. Hát arról volt szó, hogy alkalmas volt-e arra, hogy aláássa, erre válaszolt az előbb. Mit válaszolt az előbb?

Haraszi: A válaszom az volt, hogy az a demagógia, amit nem tudom, a Nagy Imre, amint én mondtam, nemcsak a Nagy Imre csoportnak, hanem azon kívüliek is résztvettek, ez a demagógia alkalmas volt kérem arra, hogy felidézze az 1956. november /egy mondia/ 23-i eseményeket.

Nagy: De nem a Nagy Imre csoportra vonatkozik ez.

Haraszi: Én nem kizárólag a Nagy Imre csoportról természetesen beszéltem, én csak azt mondtam, hogy ez a demagógia alkalmas volt arra, - amennyiben Nagy Imre csoport tagjai is résztvettek, természetes, akkor ez is ilyen értelemben - szóval általános -

Elnök: Hát nyilvánvaló, hogy a Petőfi Körben azután ebbe bekapcsolódtak nemcsak a Nagy Imre-csoport tagjai - tessék? Hát tessék kérem, már mondtam Önnek, hogy nyugodtan tessék ki menni és utána visszajönni, majd ismertetem, hogy mi történt közben. - Abba bekapcsolódtak mások is ottan, hát amikor arról volt szó, hogy a szavalókórusok, amelyek működtek ott, az nem Nagy Imre csoportnak a vezéralakjai szavalókórust csináltak ott, így van?

Haraszi: Igen.

Nagy: Ezzel kapcsolatban már elmondottakat, az előbb elmondottakat fenntartom.

Elnök: Kérem, egyet Önnek azonban - Önt figyelmeztetnem kell. A tanu arról beszélt, hogy volt Nagy Imre-csoport, nem zárt csoport, de csoport volt. Ezekután én nem kérdezhetem a tanutól azt, hogy miért - másképpen azt, hogy Nagy Imre csoport. És ezt meg kell értenie, hogy a tanu vallomásához nekem igazodnom.

Nagy: Én nem is elnök ur felé vetem ezt fel, mert elnök urnak a tanu vallomása nyomán a kérdést így kell felvetni. Ellenben -

Elnök: Ön tiltakozik.

Nagy: - a tanu felé vetem fel, hogy a csoport létezését én -

Elnök: Tagadja.

Nagy: - tagadom, és ezt meg is fogom indokolni, hogy miért nem volt Nagy Imre, majd a bizonyítás során.

Elnök: Talán menjünk tovább a kérdések és észrevételekkel.

Nagy: Igen. - A következő kérdés, Nagy Imre tanulmányai közkezen forogtak. Tagadom azt, hogy közkezen forogtak, mert hiszen annyi példányban, hogy arról lehetne beszélni, hogy közkezen forogtak, nem is készültek el.

Elnök: Ezt a tanu világosan megmondta, ha nem hallotta volna, hogy hogy értette. Azt mondotta, hogy a közvetlen környezetében közkezen forogtak. Így volt?

Haraszi: Igen.

Nagy: Hát kérem, akkor a kettőt el kell egymástól választani, mert azért közvetlen -

Elnök: Szűkebb csoportban. - Bocsánat, így mondotta, hogy a közkezen forogtak.

Nagy: Mert szűkebb csoport, véleményem szerint, ahogy én a magyar nyelvet ismerem, közkezen forgás az egy széles arányú terjesztést vagy forgást jelent. Szűkebb körben közkezen nem foroghat.

Elnök: Kérem, - kérem - /többször közbevág/ kérem, arra kérem, hogy ha érdemi észrevétele van, azt tessék megtenni.

Nagy: Ez lényegbevágó, elnök ur.

Elnök: Az, hogy a szűkebb körön belül a szűkebb kör tagjai ismeritek, vagy pedig köz- a szűkebb körben közkezen forogtak, ezen este 1/4 11 óraker nem érdemes vitatkozni. Tessék.

Nagy: Elnök ur, kérem, nekem érdemes, miután igen lényeges és engem nagyon érintő dolgokról van szó, úgyhogy ezért kérem azt, hogy ha már 11 óra felé is jár az idő, de azért lehetőségem legyen elmondani a véleményemet. Tehát szűkebb körben bizonyos tanulmányok, a tanulmányoknak csak egy része került kézbe. Számos tanulmányom egyáltalán senki kezébe nem került, még az u.n. csoport tagjai közül sem, csak bizonyos tanulmányok. És itt elsősorban nem is az öt alapelv és a morális etika, amiről itten elsősorban szó van, hanem a Központi Vezetőség számára készített beadványon, amit a vádirat uszító iratnak nevez, amit én a leghatározottabban tagadok, mert a Központi Vezetőség felé nem így és nem ilyen uszító iratokat szoktak készíteni, én nem értek egyet ezzel. A következő, ezzel kapcsolatban -

19. oldal.

/1958. VI. 10./

Elnök: Bocsánatot kérek, ezzel kapcsolatban, Ön tud arról, hogy külföldön ezt terjesztik?

Nagy: Tudtam, olvastam is, megtudtam, de ahhoz nekem semmi közöm nincs. Azt le kívánom szögezni. De az, hogy ezt itt bent - mert bent is van a védíratban .. hogy be is hozták ide, nekem a vizsgálat során kézbe is adták, olvastam, különböző, vagy négy nyelven megjelent, legutóbb most - azt hiszem, az angol teljes kiadás jelent meg, valami vászonkötésben, amint engem informáltak, ez azonban nem az én személyemmel kapcsolatos, csak annyiban, hogy annakidején én irtam, de az, hogy külföldre került, az már, és az sem, hogy ott hogy használják fel, és hogy küldik be az országba.

Elnök: Erről majd beszélhetünk. Tessék tovább.

Nagy: Harasztinak azt állítását, hogy ő velem közölte, hogy helytelennek tartja azt, hogy kézbe kerülnek, még akár szűkebb körben is, én nem ismerem el, visszautasítom. Emlékeztetem Haraszi Sándort arra, hogy amikor neki én személyesen átadtam az Erkölc és etikát, és én azt - azzal a figyelmeztetéssel, hogy csak neki adom és senki másnak ne adja, és egy bizonyos idő múlva kértem vissza tőle, akkor ő mondta, hogy valakinek odaadta. Én ekkor figyelmeztettem, hogy semmiféle ilyen dolgot ne csináljon, az én anyagaimat, amit ő olvas, tovább ne adja.

Elnök: Nos, akkor melyikük figyelmeztette a másikat?

Haraszi: Szabad nekem válaszolnom?

Elnök: Tessék.

Haraszi: Szeretném az emlékezetébe idézni Nagy Imrének azt a jelentet, amikor Vásárhelyihez hivatalosak voltunk egy este, és együtt, Vásárhelyi lakása előtt, - háza előtt találkoztunk, ő feleségével, Jánosival és Jánosi feleségével volt együtt, én pedig feleségemmel, -

és ugyanakkor érkezett oda, már nem tudom pontosan kicsoda, .. Vásárhelyinek egy vendége, akinek átad- átnyújtott egy ilyen csomót, mire én ezt szemrehányásként neki ottan elég hevesen tudomására adtam.

Nagy: Igen.

Haraszi: Én azt hiszem, hogy erre a Jánosi is emlékszik, hogy akkor - .. neki, ezt később Losonczinak is és a többieknek is elmondtam, hogy ezt ..

Elnök: Kicsit hangosabban tessék

Haraszi: Később másoknak is el- nem azért akarom ezt elmondani, hogy magamat - csak hogy - az igazság kedvéért, hogy később én ezt másoknak is, Losonczinak ... én ezt felháborítóknak - feltétlen felháborítóknak és helytelennek tartom, hogy Nagy Imre házal a maga írássival.

Nagy: Nekem nem mondta, az biztos.

Haraszi: De igen, ezt -

Nagy: Másnak esetleg mondta, azt nem tudom kétségbevonni.

Haraszi: Engedje meg a vádlott, hogy ezt fenntartsam.

Elnök: Nem a vádlott engedi meg, de - kérem szépen, megállapítom, hogy mindketten állításukat fenntartják.

Haraszi: Fenntartom, t.i. azt, hogy én direkt emlékeztetem erre, - figyelmeztettem ennek a helytelenségére.

Nagy: Magával - Nagy Imre közeledéssel kapcsolatos kérdésem nincs. Kéthly Annával való találkozó volt a következő kérdés. Való az, előre én erről nem tudtam, utólag, mint azt .. is tájékoztatott Haraszi, ellenben emlékezetébe kívánom Harasztinak idézni azt, hogy én Harasztinak kifejtettem azt, hogy helytelennek tartom azt, hogy az ellenzéki mozgalom, mert nem csoportról, hanem a párt ellenzéki mozgalmáról volt szó, mint azt az MSZMP határozata leszögezi, volt ugye ilyen, mi is azok voltunk, annak egyik szárnya voltunk, a határozat szerintem, - szerintem más .. , nem fontos, - de figyelmébe ajánlottam, hogy egyáltalán nem vagyok híve annak, hogy a párt ellenzéki mozgalmát más elemekkel is kapcsolatba hozzuk. Ezt én Haraszi Sándornak -

Elnök: Várjunk csak, - várjunk csak, -

Nagy: - Kéthly Annával kapcsolatban is hát voltak megjegyzéseim, a jegyzőkönyvet olvastam, talán nem azokkal a szavakkal, de valóban Kéthly Anna ellen tettem megjegyzéseket.

Elnök: Kérem szépen, - hát hogy tudja Ön fenntartani továbbra is azt az álláspontját, hogy nem volt csoport, amikor itt elmonda, hogy kifogásolta, hogy Haraszi Kéthlyvel érintkezésbe lépett?

Nagy: Hát ahhoz nem kell csoport, hát Kéthlyvel érintkezésbe léphet nagyon sok minden, ugye és mindenki más, ahhoz csoport nem kell, nem kell Nagy Imre.

Elnök: Kérem, - kérem, azt hiszem én kénytelenek vagyok Önt hát tájékoztatni arról, hogy itt nem azt vizsgáljuk, hogy a párt - a kommunista pártoknál kialakult frakció létezett-e vagy nem létezett, azt vizsgáljuk, hogy a magyar törvények, az 1947 - 1946 .. szerinti szervezkedés, illetve mozgalom létezett-e?

20. oldal.

/1958. VI.10./

Nagy: Nem létezett. Mozgalom nem létezett, és ezt én be fogom bizonyítani, és a Nagy Imre csoportot ilyen mozgalomnak tekinteni, mint a vádirat igyekszik, azt én, remélem, alvizsgálat - illetőleg a tárgyalás során én be fogom bizonyítani érvekkel.

Elnök: Kérem szépen, kifogásolta Nagy Imre, hogy Önök Kéthlyvel érintkezésbe léptek.

Haraszti: Nem emlékszem.

Elnök: Ön az előbb azt vallotta, hogy nem kifogásolta, kifejezetten, - most azt mondja, nem emlékszik.

Haraszti: Bocsánatot kérek, - én azt vallottam, hogy Nagy Imrénének erről később - bejelentettük, s Nagy Imre, - ahogy a vallomásomban is mondtam, - elítélően nyilatkozott Kéthly Annáról és nem azokról - arról az anyagról, illetőleg arról a beszélgetésről, amit Kéthly Annával folytattunk.

Elnök: Arról is elítélőleg nyilatkozott?

Haraszti: Nem az, hogy - bocsánatot kérek, én nem arról, hogy mi személyesen összeköttetésbe léptünk, tudomásom ~~nem~~ szerint nem tett nekem erről szemrehányást -

Elnök: Most azt állítja a Nagy Imre, hogy szemrehányást tett maguknak.

Haraszti: Nekünk tudomásom szerint nem tett szemrehányást.

Elnök: Nem. Hát akkor tessék a továbbiakat. Ön kijelentette, hogy tett.

Nagy: Haraszti vallomása, ahogy így elhangzik, mutatja, ugye, hogy ő ebben a kérdésben rendkívül bizonytalankodik, hol így, hol amúgy állítja be a kérdést,

Haraszti: Nem, én csak azt mondtam, -

Nagy: A tény az, hogy én kifogásoltam az ő magatartásukat az említett okok miatt.

Elnök: Hát azért kérem, azért ezt nem lehet csinálni. A tanu világosan megmondta a következőt, kifogásolta Kéthly személyét, a beszélgetés tartalmát, és azt mondja, hogy ő nem emlékszik arra, hogy bármilyen kifogása lett volna önnek ez ellen.

Haraszti: Igen.

Elnök: Ön azt mondja, hogy volt kifogása, ezt leszögezheti, de azt, hogy bizonytalankodott-e a tanu, vagy nem, azt majd megállapítjuk mi.

Nagy: Helyes, akkor .. Szigeti Attila látogatásával kapcsolatban nekem különösebb megjegyezni valóm nincs, tényleg volt nálam, de semmiféle politikai vonatkozása az ő látogatásának nem volt, én erről senkivel nem is beszéltem. - A 60. születésnap. Én nem akarom a kérdést felvetni abból a szempontból, hogy ez egyáltalán felmerülhet ennek a tárgyalásnak, - és egy ilyen pernek a keretében. Amit én majd azért akár az utolsó szó jogán aposztrofálni fogok, hogy ez micsoda, most csupán arra szírotkozom, hogy ezt demonstrációnak, politikai demonstrációnak, vagy mint annakidején pártkörökből terjesztették, ..tüntetés, stb., nevezni, nem lehet, ezt én visszautasítom, ilyen jellege ennek nem volt, mert hiszen nem szervezett volt, olyan értelemben, hogy akiket hívtunk, hát azok politikai demonstráció végett látogattak meg engem. Nem, nem is így zajlott le az egész.

Elnök: Kérem, Ön fenntartja, hogy Önnek az volt a benyomása erről, hogy hát - amit vallott, hogy politikai állásfoglalás, volt?

Haraszi: Ez mindenki részére, szóval ez nyilvánvaló volt, hogy a Nagy Imrének a születésnapjára résztvenni, nyíltan résztvenni ez egy politikai állásfoglalás és politikai demonstráció, ez nem kétséges.

Elnök: Tessék akkor további észrevételeket.

Nagy: t.: Én ezzel nem értek egyet.

Elnök: Ertettem, mind a ketten fenntartották az álláspontjukat.

Nagy: A következő kérdés Vass Zoltánnak a működése a programtervezettel kapcsolatban. Haraszi vallomása arról szólt, hogy egy gazdasági program kidolgozásáról volt szó. Ez volt a vallomás. Én itt egy most egy kérdést tennék fel, t. i. itt eddig az hangzott el, hogy egy Nagy Imre-kormányprogram kidolgozásáról volt szó. Hát most kormányprogramról volt - Nagy Imre-kormányprogram, vagy gazdasági?

Haraszi: Gazdasági program.

Nagy: Október 23-én délelőtt a Losonczy lakásán történt találkozó volt a következő kérdés. Helyes a megállapítás, hogy a tüntetés ellen voltam, ismeretes dolgok, nem akarok erre kitérni, napirenden mi volt ott, ott napirend nem volt, -

Elnök: Kérem, ne tessék - hát, senki sem állította azt, hogy napirend volt ott.

Nagy: De kérem szépen, Haraszi mondta. Én feljegyeztem -

Elnök: De Haraszinak a szava nem azt jelentette, hogy ott egy elnökség összeült, napirendet fogadtak el, a napirendet eléterjesztették a résztvevők elé, azután egyenként megvitatták, szavazásra bocsájtották, és a szavazata eredményét kiírták.

Nagy: Kérem, elnök ur, egy csoport működésével kapcsolatos ilyen kérdés rendkívül nagy horderejű. Önnek nem kell mondanom, énnekem is van jártasságom benne, hogy mit jelent egy csoport, mit jelent egy csoport működése. Egész más, ahol napirendről van szó, .. van szó, fegyelemről és határozatokról, akkor csoport. Ezért vigyázok én arra, hogy ilyesmi, ilyen szövegezésben ne kerülhessen be jegyzőkönyvbe az én jóváhagyásommal, mert én ezzel - ez ellen tiltakozom, hogy ott napirendi alapon tárgyaltunk volna,

Elnök: Kérem, -

Nagy: előre meghatározott kérdéseket, erről szó nem volt.

Elnök: Ezért kellett önt figyelmeztetnem arra, én hát - a jogi fogalmakat valamennyire ismerem. A szervezkedés, illetve mozgalom fogalmához nem tartozik hozzá a tagsági könyv, a tagsági bélyegek, és nem tartozik hozzá az, hogy formális határozatokat, következetesen, fegyelmi terhe alatt végrehajtsanak. Hát az összes államellenes bűncselekményért, az államellenes szervezkedésekért és - mozgalmaknál, hogyha ilyen igényekkel lépnek fel, akkor soha nem találunk egy szervezkedést sem.

Nagy: De ez a tény, hogy ilyen tevékenység felmerül, ez alátámasztja azt, hogy ilyen szervezkedés lehetőségéről vagy valószínűségéről van szó.

20. oldal.

/1958. VI.10./

Elnök: Tessék, további észrevétel van-e?

Nagy: Kénytelen vagyok itt nagyon vigyázni ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Itt merült fel a kérdés, hogy garanciákat kell kérni vagy követelni arra vonatkozólag, hogy a Központi Vezetőség, illetőleg a P.B.-ben milyen személyi változások történjenek, mert mint ő mondta, én magam azt a bizonyos politikai irányzatot, amelyet én képviselek, nem tudtam volna különben végrehajtani. Én politikai garanciákkal nem értettem egyet és fenntartom a korábbi álláspontomat, ebben a kérdésben, amit én már kifejtettem.

Elnök: Fenntartja, hogy lényegében nem mondott ellen ennek Nagy Imre?

Haraszti: Fenntartóm.

Elnök: Akkor -

Nagy: Én nem értettem egyet, -

Elnök: Értettem -

Nagy: .. kifejezés .. és nem is .. /egyszerre beszélnek/

Elnök: Kérem, azért próbáljuk meg úgy, hogy egyikünk beszél mindig. Megállapítom, hogy ön is fenntartja a tényállítást, és a tanu is fenntartja a tényállítást. Tessék továbbmenni.

Nagy: Következő kérdés a felkelés értékelése tekintetében lesznek bizonyos problémák. Arról van szó, hogy én akkor felléptem, hogy inkább többet és jobban támogassam .. ilyen javaslatokkal jönnek, nem érdekes, el lehet hagyni, - de a másik kérdés, hogy Nagy Imre álláspontja mikor változott meg, itt én is ki akarom hangsúlyozni azt, hogy Nem Nagy Imre álláspontjáról van itten szó, hanem a párt vezetés álláspontjáról van szó, mert nem Nagy Imre, hanem a pártvezetés álláspontja változott meg az események jellegének a megítélésében.

Elnök: Tessék tovább folytatni.

Nagy: A jugoszláv követségen folytatott politikai tevékenységet illetően van egynéhány kérdés, milyen üzeneteket küldtek ki, és így tovább, több kérdés. Az intézőbizottságnak szerintem, legjobb tudomásom szerint, abban a vitában, amely Tánczos és Fazekas egyrészeről, másrészeről az intézőbizottság tagjai között a párt szükségessége kérdésében és más kérdésekben felmerült, amelyet nem az intézőbizottság vetett fel, hanem Tánczos és Fazekas, akik kérték, hogy az intézőbizottság fogadja őket, az intézőbizottság határozatot nem hozott. A technikai végrehajtás, az, hogy ezt hogy -a vita folyt, a vitában én is, Donáth is, Lukács is, Szántó is, a párt álláspontján voltam, amiről az itt elhangzott -

Elnök: Kérem, nem is arról van szó, hogy hozott-e határozatot, csak elhatározták-e azt, hogy küldenek egy ilyen üzenetet?

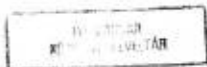
Nagy: Erről én nem tudok.

Elnök: Erről Ön nem tud.

Nagy: Nem tudok arról jelenlétemben, hogy ilyen határozatot hoztunk volna, hogy kiküldünk.

Elnök: Kérem, megint - mert ön szereti a határozat szót, a szavazati arányszámok megállapítását, - elhatározták-e?

Nagy: Nem. Szerintem.

20. oldal.

/1958. VI.10./

Elnök: Ön szerint nem. A tanu fenntartja azt a vallomását, hogy olyan döntés született.

Haraszti: Igen, fenntartom.

Elnök: Mindketten fenntartják állításukat. - Tessék.

Nagy: Ezzel kapcsolatban kívánok beszélni Vásárhelyi leveléről. Vásárhelyi levelét, amit ő a jugoszláv követség egy másik épületéből a feleségének küldött, én olvastam. Ez a levél azonban erről én már beszéltem, de ez a levél nem volt kapcsolatban azokkal a problémákkal, amelyekről most itten szó van. Azt én nem láttam.

Elnök: Szóval az nem erről a problémáról -

Nagy: Nem erről a problémáról, hanem a külpolitikai helyzet értékeléséről volt ottan szó, amint itten Haraszti is előadta, hogy a kibontakozásnak milyen útja-módja van, és így tovább. De nem a felvetett problémák, vagy azok a problémák kerültek ott megtárgyalásra, amelyekről mi Tánczosékkal vitatkoztunk.

Elnök: Hát kérem, itt elmondotta Vásárhelyi azt, hogy mit irt. Ön fenntartotta az álláspontját. Elmondotta most Haraszti majdnem szószerint ugyanazt. Fenntartja az álláspontját?

Nagy: Fenntartom.

Elnök: Haraszti, Ön fenntartja az -

Haraszti: Ez a levél, amit én olvastam, ebben ez volt.

Elnök: Köszönöm szépen. Hát mind a ketten fenntartják az álláspontjukat.

Nagy: Ügyész ur felvetette azt, hogy külföldre kijuttattam anyagot. Itt a külföld az egy nagyon széles és tág fogalom, itt én nem tudom, hogy az ügyész ur -

Ügyész: Jugoszláviára gondolok.

Nagy: Jugoszláviára gondolt-e, vagy pedig a Nyugatra.

Ügyész: Jugoszláviára gondoltam. Erre is adott választ Haraszti.

Nagy: A válaszom a korábbi a jugoszláv kérdésben.

Elnök: Szóval az, hogy Ön nem akar nyilatkozni, az nem változtat a tényen.

Nagy: A lemondó nyilatkozatok kérdése, az merült fel, azt vetette még fel az ügyész ur. De itt valami félreértés van. Nekem van egy lemondó nyilatkozatom, ami ide van mellékelve az anyaghoz. Ezt a lemondó nyilatkozatomat én az intézőbizottság elé vittem. Elutasították, nem lett belőle semmi, eltettem. Én hát azért irtam meg, hogy annak érvényt szerezzek, nem pedig azért, hogy én magam is az ellen forduljak, mint ahogy Ön itten Haraszti vallomásából kiderül, az az érzésem, hogy valami tévedés van, itt nem ugyanarról a nyilatkozatról van szó, vagy legalábbis Haraszti nem arra értette a kérdést.

Elnök: Kérem, tud Ön arról, hogy Nagy Imre egy bizonyos nyilatkozatot meg is fogalmazott?

Haraszti: Nem tudok róla.

Nagy: Haraszttal beszéltem erről, neki mutattam, ő volt az első, akinek megmutattam, ő volt az első, aki a leghatározottabban állást foglalt ellene, utána került az intézőbizottsággal való beszélgetés során elő ez a nyilatkozat, amely azonban csak sajnos a zsebemben maradt. Én végeztem, más kérdésem nincs.

20. oldal.

/1958. VI.10./

Ugyész: Kérem, méltóztassék megengedni, hogy Haraszti Sándorhoz még két kérdést tegyek fel.

Elnök: Tessék.

Ugyész: Kérem, lenne szives megmondani, hogy akkor, amikor a csoportnak bizonyos harci lanyhulásáról volt szó, akkor, amikor a csoportnak esetleges visszavonulásáról volt szó, ezt a taktikát, illetve ezt a helyzetet Nagy Imre helyesnek tartotta, vagy fellépett ez ellen?

Haraszti: Nem tartotta helyesnek, fellépett.

Ugyész: Köszönöm.

Elnök: Egy pillanatra talán, hogy érthető legyen. Mikor volt egy ilyen lanyhulás a csoport tevékenységében?

Haraszti: Ez közvetlenül akkor, amikor felmerült a négyszázas lista.

Elnök: Az az 1956 júniusában?

Haraszti: Hát én pontosan nem emlékszem.

Elnök: A Petőfi Körre vonatkozó határozat idején?

Haraszti: Igen, igen.

Elnök: Akkor történt az, hogy bizonyos lanyhulás állt be a csoport tevékenységében?

Haraszti: Igen, illetőleg hát felmerült nem volna-e helyes vissza... óvatosabban és hát szóval kevésbé ilyen türelmetlenül folytatni ezt az ellenzéki harcot.

Elnök: Akkor Nagy Imrének az volt az álláspontja, hogy nem szabad?

Haraszti: Igen. Nem kell.

Elnök: Értem. Van másik kérdés?

Ugyész: Szóval hogy nem kell visszavonulni.

Elnök: Ja, bocsánatot kérek, Nagy Imre erre kíván nyilatkozni?

Nagy: Hogyne. Nincs tudomásom róla, ilyen kérdés felém legalábbis nem merült fel.

Elnök: Ön fenntartja állítását?

Haraszti: Hát - amugyis hát ki akartam egészíteni. Még volt szó arról is, hogy az Írószövetségben az egész harcot így hát leszűkíteni, le kell szűkíteni kulturális és irodalmi harccá, amit hát természetes is. Nézetem szerint - nem akarom, nem azért, hogy -

Elnök: Egy kicsit hangosabban.

Haraszti: Nem azért vagyok itt, nem akarok senkinek - senkire olyasmit állítani, ami nem igaz, de szóval akkor Nagy Imre tényleg helytelenítette ezt, és kijelentette, hogy ellenkezőleg, a hiba az, hogy az Írószövetségben nem vetik fel elég élesen a politikai kérdéseket.

Elnök: Bocsánat, egy pillanat, mert nem hallani, megismételném. Ön azt mondotta, hogy szó volt ebben az időben - ha jól értettem -

Haraszti: Ebben az időben igen.

Elnök: Ebben az időben szó volt, hogy az Írószövetség a harcát kizárólag irodalmi, kulturális térre szűkítse le. Igen?

Haraszti: Szűkíti le, helyesebben, és Nagy Imre ezt kifogásolta.

Elnök: És Nagy Imre ezt kifogásolta, hogy még - hát politikai kérdésekben - jobban politikai kérdések felé tereli?

Haraszti: Igen, hogy az országos politikai kérdéseket is vessek fel az Írószövetségben.

20. oldal.

/1958. VI.10./

Elnök: Nagy Imre, kíván erre vonatkozólag nyilatkozni?

Nagy: Ilyen kérdés nem vetődött fel, szó tényleg ezekről a problémákról nem volt. Lehetséges, hogy egymásközött Haraszti, mások beszélgettek.

Ugyész: Itt senki nem mond igazat, csak Nagy Imre.

Nagy: Hát lehetséges olyan is, hogy további kérdéseket - .. amikor csak Nagy Imrének volt igaza.

Elnök: Maradjunk kérem a tárgyalás rendjénél, Nagy Imre fenntartja azt az állítását, hogy ő nem mondott ilyent, Ön fenntartja azt, hogy Ön tudja azt, hogy ez az álláspontja volt?

Haraszti: Igen.

Elnök: Tőle tudja?

Haraszti: Tőle.

Elnök: Tőle. Tessék.

Ugyész: Még egyetlen kérdésem van. Kérem szépen Önt, akkor, amikor az Ön régi ügyével kapcsolatban kérem szépen kihallgatni, és az Ön bizonyos személyeknek akkori magatartását illetően olyan álláspontot foglalt el, hogy egyesek személyi felelősségét súlyosabbnak látja, mások személyi felelősségét pedig egyáltalán nem látja, akkor Önt Nagy Imre Krisztiánusnak nevezte ezért a magatartásáért?

Haraszti: Meg kell mondanom, hogy nemcsak ő, ez általában ilyen - szóval bizonyos mértékig ilyen - könnyen megbocsát - és sokan kifogásolták ezt a magatartásomat. Meg kell mondani, én nem .. volna, de ez egy állandó tárgya volt a beszélgetésnek.

Elnök: Nagy Imre, kíván nyilatkozni?

Nagy: Én Krisztiánusnak nem neveztem, ..

Elnök: Ön fenntartja, hogy igen?

Haraszti: .. igen, - szóval nem tudom, hogy miért fontos politikai -

Elnök: Nem lényeges kérdés.

Haraszti: Dehát szóval én fenntartom, hogy ez tényleg megtörtént.

Elnök: Fenntartja. - Donáth Ferenc, kíván-e kérdéseket vagy észrevételeket tenni? - Tessék.

Donáth: Megfelel-e a valóságnak az, hogy .. többször, beszélgetésünk során arra hívtam fel, hogy .. viselkedjen nyugodtan .. írószövetség ..

Haraszti: Igaz, igaz.

Donáth: Mi volt az időpont, amikor .. esztendő's ismeretség .. ismételtén gyakorivá vált?

Elnök: Nem értettem a kérdést. Nem hallani.

Donáth: Azt kérdezem, megfelel-e a valóságnak, pontosabban, 1956 tavaszától vált az érintkezésünk ismét gyakoribbá, korábban, szabadulásunk után az érintkezésünk véletlen, esetleges volt.

Haraszti: Igen, ez igaz.

Donáth: Egy-két megjegyzésem van. Itten a tanu, - nem lényeges, az igazság .. röviden fogok, az, hogy a Nagy Imrével hogyan kerültem én kapcsolatba, tekintetben vallomásumat fenntartom, Nagy Imre volt az, aki üzent, annak érdekében, hogy közgazdasági .. kíván kerülni munkatársként, tehát nem ..

Haraszti: Én ezt nem mondtam, én azt mondtam, hogy lehetséges, hogy .. én ezt nem ..

20. oldal.

/1958. VI.10./

Elnök: Kérem, a tanu nem ezt cáfolta, de azt mondotta, hogy ő megpróbálta önt arra befolyásolni, hogy Nagy Imrével közlebbi kapcsolatba kerüljön.

Donáth: Igen, hát ez igaz, hogy ő megpróbált, és én erre többször visszautasítottam, igaz?

Haraszti: Igen.

Donáth: Végül az a megjegyzésem van, hogy október 28-i nyilatkozat tekintetében

Elnök: Értem. Hat az - tessék ?

Haraszi: Bocsánat, erre válaszolnom kell.

Elnök: Tessék.

Haraszi: En csak azt tudom, - hogy részt vett e vagy nem, mert engem kiküldtek a szobából, csak azt láttam, hogy ültek Donát, Losonczy és Nagy Imre. Mint később hallottam, mint később kiderült, így valami nyilatkozat megsejtovegezésén dolgoztak.

Elnök: Igen, hogy ki milyen ...ben.

Haraszi: Hogy ebben részt vett e a Tamas és milyen mértékben én erről nem tudok. En tudniillik nem voltam jelen.

Elnök: Igen. Ertem. Tessék.

Haraszi: Még egy kérdésem volna, és - pedig len az, hogy a Tanu ... / vizscobogás miatt egy szó érthetetlen / a Nagy Imre-féle tanulmányt ?

Haraszi: En erre nem emlékszem. Azt tudom, hogy én megmutattam a nélam lévő Nagy Imrének a tanulmányt nem nem emlékszem. / előtte néhány szó érthetetlen. Nagyon halk. /

Elnök: Nem. Nem mutatta meg ?

Donát: Kérem Elnök ur ! En Nagy Imrétől megkaptam a KV.-hez intézett tanulmányát. Megkaptam két KV.-hez szólósát. Nagy Imre tanulmányait én eseteken nem ismertem.

Elnök: Ezzel ellenkezőt Ön nem állit, Ön annyiban állit, hogy - Haraszi: En tudtommal nélam -

Elnök: Donát volt látogatom és nélam tényleg ott az iróasztalomon feküdt és tudomásom szerint én felhívtam rá a figyelmét, sőt - nem merem állitani, de azt hiszem, hogy kézbe is vette és el is olvasta. Szóval nem merem, nem tudok erre határozottan állitani. Elvitte e azt nem tudom pontosan.

Elnök: Határozottan nem tudja állitani, azt, hogy elvitte.

Haraszi: Azt nem tudom. Azt nem tudom.

Elnök: Azt nem tudja, de azt, hogy látta Önnél azt, hogy különböző tanulmányok vannak -

Haraszi: / közbeszól / A tanulmányok tartalmáról is tudott, sőt olvasott a Nagy Imrének, a Nagy Imre által hozzá juttatott egy tanulmányt, amely általában a közgazdasági kérdésekkel foglalkozott és polemizált az akkori hivatalos ponttal, ez is bizonyos, mert ezt személyesen átolvasta és meg is volt róla a véleménye.

Elnök: Hát kérem, bár azt hiszem, hogy különösen lényegesnek nem tekinthetem, de Donát Ferenc ! A közgazdasági tanulmányát ismerte ?

Donát: Kérem Elnök ur, a valóság a következő. En Nagy Imrének egyetlen tanulmányát ismertem. Haraszi Sándor egy alkalommal - mint ahogy a vizsgalati jegyzőkönyv is tartalmazza - átadott egy tanulmányt, amely az újratermelés kérdéseivel foglalkozik, véleményezés végett. Amikor megkérdeztem tőle, hogy ki írta ezt a tanulmányt, azt válaszolta, hogy Nagy Imre adta ezt a tanulmányt. Tehát nem is mondta meg.

Elnök: / közbeszól / Ez a kísérutarmelésről, újraterm -

Donát: / közbevág / Nem, nem. Általában a bővített újratermelés kér -

Elnök: / közbevág / Általában a bővített újratermelés -

21. oldal.

/ 1958.VI.10./

Donát: Ujratermelés kérdéséről volt szó ebben a /el-
darál két szót/ és egy ilyen dogmatikus álláspont de-
rült ki belőle. A Rákosi - féle állásponttal, az ugyne-
vezett Rákosi-féle állásponttal, és Rákosi határozatok-
kal szemben, hat idézőjelben, hadakozik. Én nem tudom e-
gyébként ez volt e. Ezt valóban átadta Haraszti Sándor,
Én valóban Nagy Tamásnak is bemutatam, de hogy ez Nagy
Imre tanulmány, Haraszti Sándor azt nem mondta. Egyébb ki-
vánságom nincs.

Elnök: Na Gimes Miklós kíván - Tessék.

Gimes: A tanu azt vallotta, hogy november 2-án volt itt az
átadás /?/ Én úgy értettem.

Elnök: Igen.

Gimes: A kérdésem az volna, hogy november 2-án kb körülbelül
melyik nap-szakban és hol történt ?

Haraszti: A Parlamentben történt, de pontosabb napszakot nem
tudok mondani. Délután felé.

Gimes: Két észrevételem van. Az egyik erre a kérdésre vonat-
kozik. Én nem november 2-án találkoztam Haraszttal a Par-
lamentben, hanem nov. 1-én, mégpedig nov. 1-én a délelőtti ó-
rákban, amikor Haraszti Sándor, Horváth Márton, Mőd Aladár
és mások - nem tudom, hogy Donát ott volt e, abban nem va-
gyok biztos - az MSZMP. megalakulását majdan este bejelen-
tő, bejelentendő nyilatkozat szövegezésével foglalkoztunk.
Akkor Haraszti engem meg kért arra, hogy vele együtt men-
jek át abba a szobába ahova elvonultak a Parlamentben és
én vegyek ebben a szövegezésben részt. Be is mentünk oda
és elkezdődött - először nem is a szövegezés, hanem egy be-
szélgetés a szövegezésről. - Ebből a beszélgetésből nekem
az a benyomás alakult ki, hogy tulajdonképpen a jelen-
levők egyike sem tudja, hogy mit akar, hogy mire van szük-
ség, de nem csak azt, hogy mire van szükség, hanem, hogy tu-
lajdonképpen apértról sincsen. Erre én valami olyas-
félét mondtam a Harasztnak, hogy miután én még annyit sem
tudok a dolgokról mint ti, pedig látom, hogy ti is keveset
tudtok, én elmegyek. És el is mentem. És ez volt az utolsó
alkalmam - mostanig - amikor én Haraszti Sándort láttam.

Elnök: Hát így történt ez ?

Haraszti: Azt hiszem. Nem emlékszem.

Elnök: Tessék ?

Haraszti: Szóval, lehetséges, hogy meg történt, csak de én
az utolsó találkozásra a folyosón emlékszem, amikor hozzám
..... rendkívül hevesen, indulatosan. / nagyon halk alig ér-
teni, hogy mit mond/

Elnök: Szóval, Ön fenntartja, hogy indulatosan, hevesen -

Haraszti: / közbeszól/ hogy mit, hogy miért csinálnak újra -

Elnök: / közbeveg/ Hogy miért csinálnak újra pertot.

Gimes: Hát én fenntartom amit mondtam.

Elnök: Igen. Tessék.

Gimes: A másik, ez az október 28-i rádió-beszéd szövegezése.
Én arra, hogy a Haraszti ott volt, sokaig egyáltalán nem em-
lékeztem. Azután, amikor Nagy Imre is mondotta ezt a kikül-
dést, eszembe jutott és hát Harasztitól is hallom. ~~szövege~~

21. oldal.

/ 1958. VI. 10. /

Gimes: Azonban egész bizonyos vagyok abban, hogy én a Harasztival nem együtt mentem reggel oda és délelőtt amikor aztán át kerültem az Árpád utcai -ból az Akadémia utcai -ba, akkor sem együtt mentünk, hanem ottan valahol a Nagy Imre szobája előszobájának a környékén láttam én meg először a Harasztit. Namostan a Haraszi azt ami bent történt nem tudhatja, mert nem volt ott. Ezt azért mondom, mert ő tett itt nyilatkozatot arról, hogy ismertetett ott a Nagy Imre valamit, vagy nem ismertetett.

Elnök: Én meg is kérdeztem a Harasztit, hogy ott volt elejétől fogva, vagy sem és erre a Tanu azt vallotta, hogy nem volt ott.

Gimes: / közbeszól/ Érttem.

Elnök: Ezek után, nem is csodálatos, hogy nem tudja, hogy tett-e vagy nem tett.

Gimes: Igen. Én ezt nem hallottam, hogy ő. Más kérdésem nincs.

Elnök: Más egyelőre nincs. Tessék. helyetfoglalni. Tildy Zoltán kíván?

Tildy: Nem kívánok.

Elnök: Nem kíván. Maléter Pál? Nem kíván. Kopécsi Sándor nem kíván, Janosi Ferenc?

Janosi: Nincs észrevételsem.

Elnök: Nincs észrevétele. Vásárhelyi Miklós??

Vásárhelyi: Egy kérdésem lenne.

Elnök: Tessék előrejönni.

Vásárhelyi: Nagy Imre azt mondja, hogy ő nem ismerte ezt a levelet, amit én küldtem. Szeretném megkérdezni, hogy emlékszik-e Haraszi Sándor arra, hogy Nagy Imre erre az én bizonyos levelemre amit említett, milyen megjegyzést tett.

Haraszi: Rendkívüli en elítélte a levél tartalmát és bizonyos idő, huzavona után adta csak át nekem. Szóval elítélte a tartalmát és kijelentette, hogy ez egy megalkuvó oportunista álláspont és, hogy - szóval annélkül, hogy hát ezt intennek és....?/Möglegzősén hosszas unszolásra tudtam csak a levelet megkapni és elolvasni, hogy tényleg megállapítsam, hogy tén is megállapítsam, hogy mi ennek a tartalma.

Elnök: Más észrevétel nincs?

Vásárhelyi: Nincs.

Elnök: Ön egyébként azzal a tartalommal amit Haraszi mondott azonos vallomást tett, úgy hogy hát itt szembesítések nincs szükség.

Vásárhelyi: Én csak ezt akartam.

Elnök: Igen. Tessék?

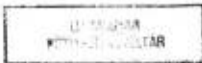
Védő: ..: Ezt egyébként én is ismerem Elnök ur, ezt a Vásárhelyi-féle anyagot. Valóban ~~xx~~..... az uttba Haraszi mondott, emlékszem rá abból a barcból hogy nem Kossuth Lajos, ~~é~~ nem Deák Ferenc -

Egy hang: Hatvanhetes.

Védő: Hatvanhetes? Valami ilyesféle.

Elnök: Igen.

Védő: Erre vonatkozóan neki az volt a véleménye/ egy pár szó érthetetlen úgy venni észre, hogy egymasközött beszélnek/

21. oldal.

/ 1958.VI.10./

Elnök: Igen. Het akkor a tanúk kihallgatását befejezetnek nyilvánítom a titoktartására ismételt figyelmeztetéssel, a tárgyalást pedig a mai napra befejeztem és holnap délelőtt fél tízkor folytatjuk.

